

**Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ
ΣΤΟΜΙΟΥ ΚΟΝΙΤΣΗΣ
ΚΑΙ Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΠΑΪΣΙΟΣ**

Πρεσβ. Διονυσίου Τάτση

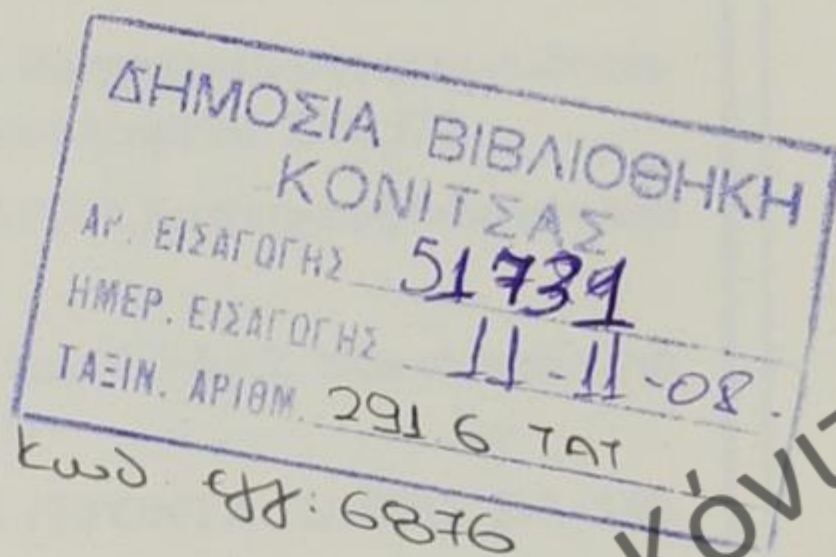

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ
ΣΤΟΜΙΟΥ ΚΟΝΙΤΣΗΣ
ΚΑΙ Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΠΑΪΣΙΟΣ

Πημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Πρεσβ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΤΑΤΣΗΣ

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ
ΣΤΟΜΙΟΥ ΚΟΝΙΤΣΗΣ
ΚΑΙ Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΠΑΪΣΙΟΣ

ΚΟΝΙΤΣΑ 2008

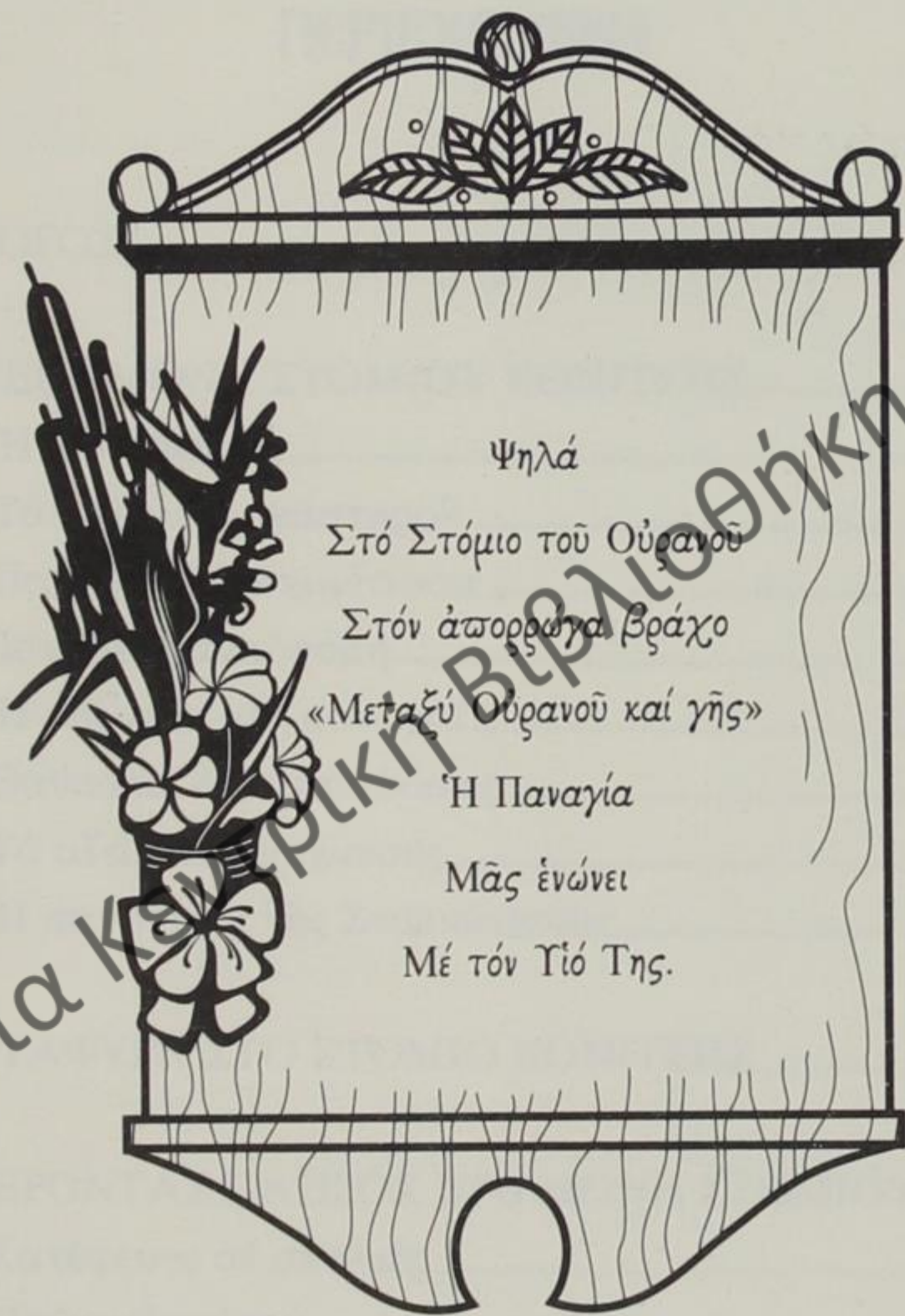

ΑΛΛΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

1. ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΠΑΪΣΙΟΣ. Βιογραφικά στοιχεία-Διδαχές-Ἐπιστολές-Περιστατικά-Κείμενα. Σελ. 232.
2. ΥΠΑΙΘΡΙΟ ΑΡΧΟΝΤΑΡΙΚΙ. Καταγραφή διδαχῶν τοῦ π. Παΐσιου. Σελ. 76.
3. Ο ΑΣΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΟΥΔΑΣ. Νέα στοιχεία γιά τόν π. Παΐσιο. Σελ. 144.
4. ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΓΕΡΟΝΤΑ ΠΑΪΣΙΟ. Σελ. 180.
5. ΕΡΩΣ ΑΣΚΗΣΕΩΣ. Πνευματικά θέματα. Σελ. 218.
6. ΑΝΑΙΜΑΚΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ. Κείμενα ὁρθόδοξης οἰκοδομῆς. Σελ. 112.
7. ΑΠΟΔΗΜΙΑ ΣΕ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ. Σελ. 152.
8. ΔΙΔΑΧΕΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ. Σελ. 158.
9. ΕΝ ΟΡΕΣΙ ΠΛΑΝΩΜΕΝΟΣ. Βιωματικές σημειώσεις. Σελ. 190.
10. ΕΚ ΒΑΘΕΩΝ ΨΥΧΗΣ. Κείμενα γιά τήν πνευματική ζωή. Σελ. 120.
11. ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΝ. Κείμενα γιά τόν ποιμένα καί τό ποίμνιο. Σελ. 110.
12. ΝΕΟΝ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΝ. Θαυμαστά γεγονότα καί ἀποφθέγματα συγχρόνων Γερόντων. Σελ. 156.
13. ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟΝ. Κείμενα τῆς καλῆς ἀνησυχίας. Σελ. 136.
14. ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ. Ἐμπειρίες πνευματικοῦ ἀγώνα. Σελ. 120.
15. ΓΑΜΟΣ, ΤΟ ΜΕΓΑ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ. Σελ. 110.
16. ΚΗΠΟΣ ΑΡΩΜΑΤΩΝ. Ἡ δύναμη τῆς ἀρετῆς καί ἡ ἀδυ-

- ναμία τῆς ἁμαρτίας. Σελ. 168.
17. «ΑΒΒΑ, ΤΙ ΠΟΙΗΣΩ ΙΝΑ ΣΩΘΩ;». Σελ. 206.
  18. ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ. Σελ. 120.
  19. ΜΕΤΑΝΟΙΑ. Σελ. 140.
  20. «ΘΕΛΩ ΠΕΝΤΕ ΛΟΓΟΥΣ ΛΑΛΗΣΑΙ». Συμπυκνωμένοι λόγοι ζωῆς. Σελ. 230.
  21. ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΒΥΣΣΟ ΣΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟ. Τὰ ἑπτὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα. Σελ. 190.
  22. ΠΡΟΓΕΥΣΗ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ. Δεκαπέντε διηγήματα μέ ιστορικό πυρήνα. Σελ. 156.
  23. ΛΟΓΟΣ ΑΓΑΘΟΣ. Κείμενα γιά τόν ἀγώνα κατά τῆς ἁμαρτίας. Σελ. 220.
  24. ΑΡΩΜΑ ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ. Σελ. 180.
  25. ΟΙ ΚΑΡΠΟΙ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ καί ἄλλα ψυχωφελή κείμενα. Σελ. 152.
  26. ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. Σελ. 120.
  27. ΟΙ ΠΑΡΑΒΟΛΕΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. Σελ. 112.
  28. ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΗΣΥΧΙΑΣ. Σελ. 135.
  29. ΔΙΔΑΧΕΣ ΑΓΙΟΥ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ. Σελ. 164.
  30. ΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΑΚΡΙΤΑ . Σελ. 148.
  31. ΠΕΝΗΝΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ. Σελ. 214.
  32. ΔΙΔΑΧΕΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ. Σελ. 214.
  33. ΜΕΤΑ ΠΑΡΡΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΤΑΚΡΙΤΩΣ. Σελ. 260.
  34. ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΠΑΪΣΙΟΥ. Σελ. 260.

Ψηλά

Στό Στόμιο τοῦ Οὐρανοῦ

Στόν ἀπορροῶγα βράχο

«Μεταξύ Οὐρανοῦ καί γῆς»

Ἡ Παναγία

Μᾶς ἐνώνει

Μέ τόν Υἱό Της.

Επιμημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	11
Α΄. Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΣΤΟΜΙΟΥ ΚΟΝΙΤΣΗΣ.....	15
α΄. Ἡ ἀνάβαση.....	15
β΄. Τό « Παλιομονάστηρο»	18
γ΄. Παναγία ἡ Στομιώτισσα.....	19
δ΄. Ἱστορική ἀναδρομή.....	27
ε΄. Ἡγούμενοι καί μοναχοί.....	49
στ΄. Θαύματα καί παραδόσεις	51
ζ΄. Τά αἷτια τῆς ἐρημώσεως.....	56
η΄. Ἡ παγήγυρις τῆς Στομιώτισσας.....	60
Β΄. ΚΑΤΑΦΥΓΗ ΣΤΟ ΣΤΟΜΙΟ ΚΟΝΙΤΣΗΣ.....	62
Γ΄. Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΠΑΪΣΙΟΣ ΣΤΗ ΜΟΝΗ ΣΤΟΜΙΟΥ.....	69
α΄. Κατέφευγε σέ σπηλιές.....	69
β΄. Μνήμη θανάτου.....	71
γ΄. Αὐτοτραυματισμός.....	72
δ΄. Σφοδρός πειρασμός.....	72
ε΄. Δαιμονικό ὄραμα.....	73
στ΄. Ἡ ἀμοιβαία σωτηρία.....	74

ζ. Δεν ἦταν θαῦμα.....	77
η. Πήδημα στό γκρεμό.....	81
θ. Ἀγάπη πρὸς τὰ ζῶα.....	82
ι. Μέ τό λάδι τῆς Παναγίας.....	83
ια. Ἀντιαιρετικός ἀγώνας.....	87
Δ. ΕΠΙΜΕΤΡΟ.....	88
α. Χειρόγραφο ἱερομονάχου Χρυσάνθου Λαϊνᾶ.....	88
β. Σύντομον χρονικόν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Στομίου Κονίτσης.....	93

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στήν πατρίδα μας ἡ Ὁρθοδοξία ἔχει χτίσει στά πιά ὄμορφα μέρη, σέ κορυφές βουνῶν καί σ' ἀκρογιαλίας, σέ λόφους καί πεδιάδες, πολλά μοναστήρια, πού μαρτυροῦν τόν ἀσκητικό της χαρακτήρα. Τά περισσότερα ἀπ' αὐτά ἔχουν ἱστορία αἰῶνων. Ἐκεῖ εἶναι θησαυρισμένα χαριτόβρυτα κι εὐωδιάζοντα λείψανα Ἁγίων, θαυματουργές εἰκόνες, ἱερά σκεύη καί διάφορα κειμήλια μεγάλης ἀξίας. Σέ πολλά μοναστήρια ὑπάρχουν μοναχοί πού ἀσκοῦνται γιά τή Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν καί σ' ἄλλα, δυστυχῶς, βασιλεύει ἡ ἐρημιά καί ἡ ἐγκατάλειψη.

Ὁ προσκυνητής τῶν μοναστηριῶν ἀποκομίζει πνευματική ὠφέλεια. Ἡ συναίσθηση ὅτι ἀπό ἐκεῖ πέρασαν μοναχοί πού ἀσκήτεψαν, χύνοντας αἱμάτινο ἰδρώτα, πού νήστεψαν λιώνοντας τίς σάρκες τους, πού ἀγρύπνησαν ψάλλοντας, τόν συγκλονίζει καί τοῦ φέρνει κατάνυξη στήν ψυχή. Ἀλήθεια! Πῶς νά σταθεῖ σέ τόπους ὅπου οἱ μοναχοί κοιταίνουν τά δάπεδα τῶν ἐκκλησιῶν καί μέ τό αἰέροο δάκρυ τους βρέχουν τίς κυματιστές ὀλόλευκες γενειάδες τους καί σαπίζουν τά ροῦχα μπροστά στό στήθος τους; Ἡ θορυβημένη ψυχή τοῦ κοσμικοῦ μετανοεῖ καί γαληνεύει. Ὁ κουρασμένος προσκυνητής νιώθει τή ματαιότητα τῆς γήϊνης ζωῆς καί γεύεται τή γλυκύτητα

τῆς πνευματικῆς, πού ἀρχίζει ἀπό ἐδῶ γιά νά συνεχιστεῖ αἰωνίως στήν ἀγκάλη τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ἄνθρωπος πού δέν πωρώθηκε, ἀλλά διατηρεῖ κάποια εὐσέβεια, μπορεῖ νά ἐνισχυθεῖ στά μοναστήρια. Ν' ἀποκτήσει μυστική θωράκιση καί νά μείνει ἄτρωτος ἀπ' τά βέλη τῆς ἁμαρτωλῆς ἐποχῆς μας. Ἡ προσκυνηματική ἐπίσκεψη τῶν μοναστηριῶν εἶναι ἀνάγκη τῆς ψυχῆς.

Σ' ἓνα τέτοιο μοναστήρι μᾶς μεταφέρουν οἱ σελίδες πού ἀκολουθοῦν. Σκοπός μου εἶναι νά γνωρίσουν οἱ ἀναγνώστες τό μοναστήρι τῆς Παναγίας τῆς Στοματίσσης, πού βρίσκεται στήν περιοχή τῆς Κονίτσης. Εκεῖνοι δέ πού τό γνωρίζουν, νά ξαναθυμηθοῦν ἀπ' τήν ἱστορία του μερικά λησμονημένα στοιχεῖα.

Ἐδῶ θέλω νά κάνω μιᾶ ἐξήγηση:

Θά θεωρήσω μεγάλη δυστυχία γιά τόν ἑαυτό μου, ἂν ἀπό τοῦτο τό βιβλίον παρακινηθοῦν ἄνθρωποι πού δέν σέβονται τά μοναστήρια καί ἀνεβοῦν ἐκεῖ ψηλά στό Στόμιο, μέ σκοπό νά ικανοποιήσουν τήν κενή περιέργειά τους ἢ νά χαζέψουν μέ τό τοπίο καί τά λοιπά ἀξιοθέατα τῆς χαράδρας τοῦ Ἄωου. Οἱ ἄνθρωποι πού τραβοῦν πρὸς τά μοναστήρια χωρίς πνευματικά ἐνδιαφέροντα, ἀλλά μέ διάθεση τουρισμοῦ καί ὄρεξη γιά ἄγωνα φυσιολατρία, βεβηλώνουν τούς ἱερούς τόπους καί πρέπει νά ἐμποδίζονται. Ὅπως οἱ ἀληθινοί χριστιανοί δέν χώνονται σέ κακόφημα μέρη, ἔτσι καί οἱ ἀδιάφοροι ἄνθρωποι, οἱ ἀχρίστιανοί, ἄς μὴν πηγαίνουν στά ἁγιασμένα μοναστήρια μας.

Θυμοῦμαι ἓνα θλιβερό περιστατικό, πού συνέβη τό καλοκαίρι τοῦ 1979. Πηγαίνοντας μέ δύο τρεῖς ἄλλους γιά τό Στόμιο, στά μισά τοῦ δρόμου, συναντήσαμε μιᾶ

παρέα τουριστῶν πού γύριζαν ἀπ' τό μοναστήρι. Ἄνδρες καί γυναῖκες ὄλων τῶν ἡλικιῶν, ἡμίγυμνοι, μέ κρεμασμένες τίς φωτογραφικές μηχανές στούς λαιμούς τους, πήγανε στό ἱερό Στομίο! Μόλις τούς εἶδα, νόμισα πώς παρουσιάστηκε ὁ ἔξαποδῶ μέ τή συνοδεία του! Ὅπως πηγαίνουν γιά μπάνιο, ἔτσι πῆγαν καί στό «περιβολάκι τῆς Παναγίας». Τέτοια ἀξιοθρήνητα πλάσματα δέν πρέπει νά πατοῦν τό πόδι τους ἐκεῖ. Καί διαφέρουν αὐτοί ἀπ' τούς συμπαθεῖς ἐπισκέπτες, οἱ ὁποῖοι μέσα στή στάχτη τῆς ἀμαρτωλῆς ζωῆς τους διατηροῦν κάποια σπῖθα χριστιανικῆς πίστεως, Γι' αὐτούς τό πράγμα ἀλλάζει.

Τό 2008 συμπληρώθηκαν 50 χρόνια ἀπ' τήν ἐγκατάσταση τοῦ Γέροντα Παΐσιου στό μοναστήρι τοῦ Στομίου, ὅπου ἔζησε τέσερα χρόνια (1958-1962) καί προσέφερε πολλά στήν ἀνακαίνισή του. Σήμερα ὁ ἀείμνηστος Γέροντας εἶναι πανελληνίως γνωστός καί στή συνείδηση τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ εἶναι Ἅγιος. Γιὰ τό λόγο αὐτό ἐμπλουτίζω τό ἱστορικό μέρος τοῦ βιβλίου (τό ὁποῖο εἶχε κυκλοφορήσει σέ αὐτοτελές τεῦχος τό 1980), μέ κείμενα πού ἔχουν σχέση μέ τήν ἀγία βιοτή τοῦ Γέροντα στό μοναστήρι τοῦ Στομίου.

Πρεσβ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΤΑΤΣΗΣ

Σημείωση:

Γιὰ τό μοναστήρι τοῦ Στομίου εἶχε γράψει ὁ Γέροντας Παΐσιος τό **Σύντομον Χρονικόν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Στομίου**. Εἶναι μιὰ ἐργασία μέ ἀπλότητα καί ἀκρίβεια γραμμένη. Στίς τελευ-

ταῖες, μάλιστα, σελίδες ὁ εὐλαβὴς Γέροντας μιλάει καί γιὰ τὸν ἑαυτό του μὲ βαθιὰ ταπείνωση. Τὸ χειρόγραφο ἀποτελεῖται ἀπὸ 26 μικρὲς σελίδες καί βρέθηκε στό μοναστήρι μετὰ τὴν ἀπροσδόκητη ἀναχώρησή του ἀπ' αὐτό. Δημοσιεύτηκε στό βιβλίο μας **Ὁ Γέροντας Παΐσιος. Βιογραφικά στοιχεία-Διδαχές-Ἐπιστολές-Περιστατικά-Κείμενα, 1995, σελ. 230.** Ἀναδημοσιεύεται ὡς ἐπίμετρο στό παρὸν βιβλίο.

Ἐπίσης, ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ σειρά τῶν ἄρθρων τοῦ γνωστοῦ ἱστοριοδίφη καί δημοσιογράφου Ἀναστασίου Εὐθυμίου μὲ τίτλο **Ἱερά Μονὴ Στομίου**, στό περιοδικό **Κόνιτσα (1962)**, καθὼς καί ἡ συλλογὴ **Ἐνθυμήσεις Μονῆς Στομίου**, ἀπὸ παλιὰ ἐκκλησιαστικά βιβλία, τοῦ πρεσβυτέρου Γεωργίου Παΐσιου στὴν **Ἡπειρωτικὴ Ἑστία (1956)**. Ἀρκετὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ Στόμιο βρίσκει κανεὶς καί στὴ βιογραφία τοῦ π. Παΐσιου πού ἔγραψε ὁ Βασίλειος Νικόπουλος καί δημοσιεύτηκε στὴν **Κόνιτσα (1972)**, μὲ τίτλο **Ὁ πατὴρ Παΐσιος ὁ Φιλοθέης ἡ Στομιώτης**.

α'

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΣΤΟΜΙΟΥ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

α'. Ἡ ἀνάβαση

Στό βορειοδυτικό ἄκρο τῆς πατρίδας μας, στήν Κόνιτσα, βρίσκεται τό μοναστήρι πού θά μελετήσουμε. Σέ τόπο αίματοπότιστο καί κοκκαλοσπαρμένο. Σέ χώματα ιερά κι ἔνδοξα. Ἡ μικρή Κόνιτσα ἔχει μεγάλη ἱστορία. Εἶναι δέ καί πατρίδα τοῦ Νεομάρτυρα Ἰωάννη¹.

Ἄπ' τό παλιό πέτρινο γεφύρι² τῆς Κονίτσης καί πάν-

1. Τό βίο τοῦ Νεομάρτυρα καί τήν «ἐπιστροφή» του στήν Κόνιτσα ἐξιστορῶ στό βιβλίο **Ὁ Νεομάρτυς Ἰωάννης ὁ ἐκ Κονίτσης**, πού κυκλοφόρησε τό 1979, σελ. 46. Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου, ποίημα τοῦ ὑμνογράφου Γερασίμου Μικραγιαννανίτου, δημοσιεύτηκε στό **Εὐρυτανικόν Λειμωνάριον**, Ἀθήνα 1979, σελ. 37-47. Στόν ἴδιο τόμο δημοσιεύεται κι ἕτερα ἐπί τῇ εὐρέσει τῶν ἱερῶν λειψάνων, καθώς καί Παρακλητικός Κανόνας. Τό 2007 κυκλοφόρησε καί τό βιβλίο **Ἡ χορεία τῶν Νεομαρτύρων καί ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ ἐξ Ἀγαρηνῶν Νεομάρτυς τοῦ Βραχωρίου**, τοῦ ἱερέως Κωνσταντίνου Π. Καντάνη, σελ. 174.

2. Εἶναι χτισμένο ἀπ' τόν ἀρχιμάστορα Πυρσογιαννίτη Ζιώγα Φρόντζο τό 1870. Προκαλεῖ τό θαυμασμό καί τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων (ῦψος 20 μ., μήκος 40 μ.). Πρόκειται γιά πέτρινο μονότοξο γεφύρι μέ πελεκημένα ἀγκωνάρια, πού ἐνώνει τίς δύο ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Ἄωου, στό τελείωμα τῆς χαράδρας. Γιά τό χτίσιμό του προσέφεραν πολ-

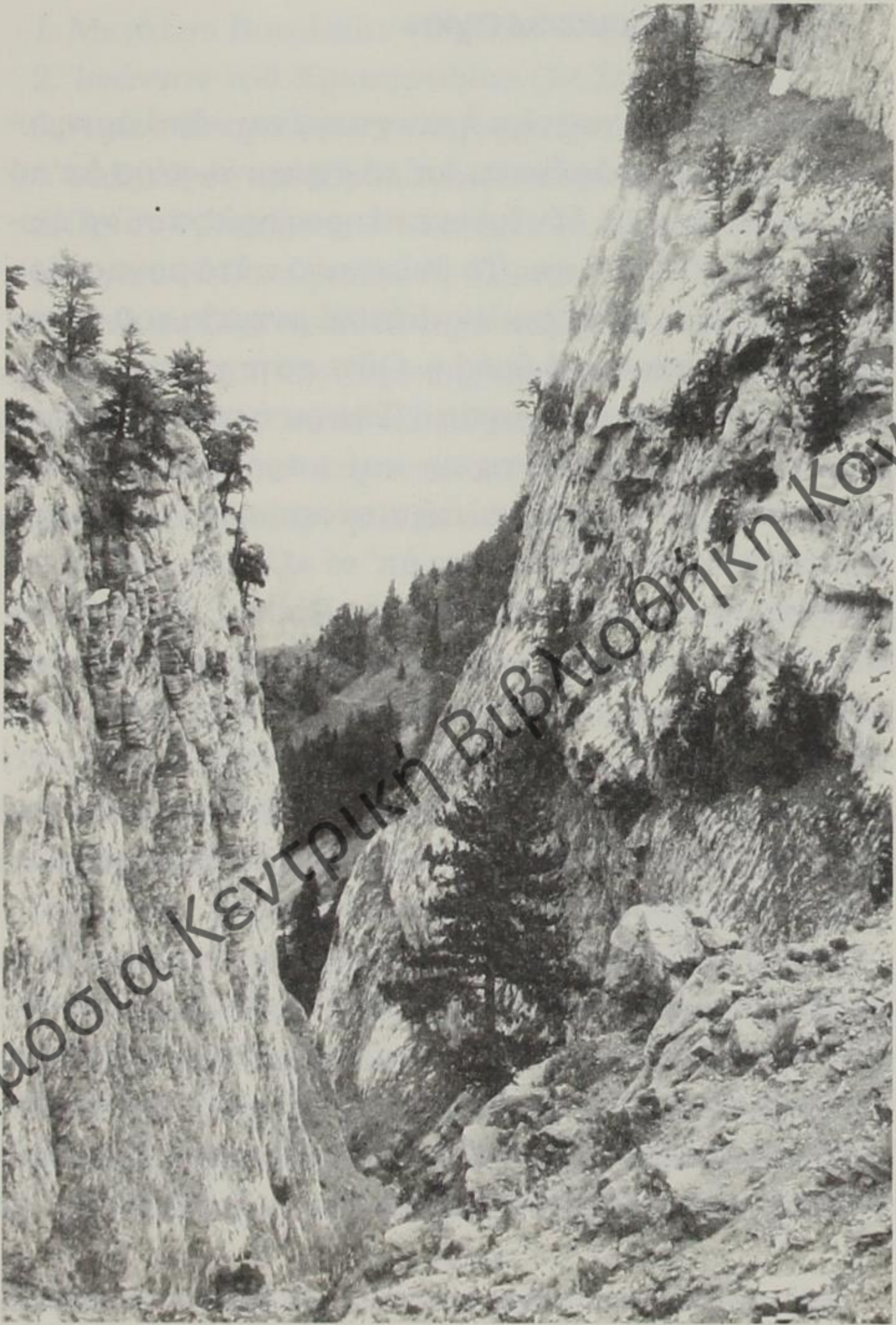

τοτε ἀπ' τούς πρόποδες τῆς Τύμφης³, μπορεῖ κανεὶς νά ὁδοιπορήσει χωρίς βιασύνη δύο περίπου ὥρες, γιά νά φτάσει στό μοναστήρι τῆς Παναγίας τῆς Στομιώτισσας. Ὁ δρόμος εἶναι δύσκολος. Ἀτραπὸς μέ πολλές ἀνηφοριές καί βράχια. Ἄλλοτε σιμώνει στὸν ποταμὸ Ἄωο, πού ρέει ἀντίθετα μέ πολύ βουητό καί ἄλλοτε ξεμακραίνει, ιδίως ὅταν γίνεται ἀνηφορική. Ὁ ὁδοιπόρος προσκυνητῆς ἀνεβαίνει μέ δυσκολία, βαδίζοντας στά ριζά καί στίς πλαγιές τῆς Τύμφης. Λίγα μέτρα μετὰ τὸ γεφύρι ἀγναντεύει τὸ μοναστήρι καί στή συνέχεια τὸ χάνει, γιά νά τὸ ξαναδεῖ πρὸς τὸ τέλος τῆς διαδρομῆς. Ἡ ἀπόσταση ἀπ' τὸ μονότοξο γεφύρι εἶναι περίπου πέντε χιλιόμετρα.

λοί, Ρωμιοὶ καί Τούρκοι. Παράβαλε καί Σωτήρη Π. Τουφίδη, **Ἡ Κόνιτσα καί τὰ χωριά της**, 1978, σελ. 31-32. Βλέπε καί στό 6ο τεύχος τοῦ περιοδικοῦ **Ἀρμολοί**, Ἰούνιος 1978, σελ. 34-35, ὡραία φωτογραφία τοῦ γεφυριοῦ καί σύντομο σχετικό κείμενο.

β. Ἡ ψηλότερη κορυφή τῆς Τύμφης λέγεται Γκαμήλα μέ 2.497 ὑψόμετρο. Ἐνας ὄρειβάτης, μετὰ ἀπὸ ἀνάβαση σ' αὐτή, σημείωσε τὰ ἑξῆς: «Περπατᾶμε πάνω σέ ἐκτάσεις ἀπὸ βράχια κομματιασμένα. Ἐδῶ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσης, στό πέρασμα τῶν χιλιετηρίδων, σμίλεψαν ἓνα σωρὸ παράδοξα σχήματα· βράχια σχεδόν ἐπίπεδα, εἶναι κομμένα ἀπὸ ἀυλακιές κάθετες μεταξύ τους καί τὸ κάθε κομμάτι εἶναι κι αὐτὸ ἀυλακωμένο ἀπὸ τὴν ἀδιάκοπη ροή τοῦ νεροῦ. Βιβλικές μεταβολές γίνονται συνέχεια στό τοπίο: Πελώριοι βράχοι πού ἦρθαν ἀπὸ τίς κορυφές τῶν βουνῶν, ἔγιναν χίλια κομμάτια καί γέμισαν τίς πλαγιές μέ χιλιάδες τόνους χαλίκια. Βράχοι θρυψαλισμένοι ἀπὸ τὴν καταστροφικὴ μανία τῶν κεραυνῶν· σχισμές σάν πηγάδια σέ ξαφνιαζοῦν δῶ καί ἐκεῖ καί τὰ ἀλλόκοτα σχήματα πού ἔχουν ὀρισμένες πέτρες σοῦ διεγείρουν τὴ φαντασία» (Σωτήρη Π. Τουφίδη, ὄπ. παρ. σελ. 75-76).

Φυσικό τοπίο στη χαράδρα του Άώου

β'. Τό «Παλιομονάστηρο»

Ἀρχικά τό μοναστήρι ἦταν χτισμένο, «ἀπό ἀμνημονεύτων χρόνων», ἀπέναντι ἀπ' τό σημερινό, πέρα ἀπ' τό ποτάμι. Δυστυχῶς, δέν ἔχουμε πληροφορίες πού νά φωτίζουν τήν ἱστορία του. Το βυζαντινό αὐτό μοναστήρι, ὅπως καί τόσα ἄλλα ἐκκλησιαστικά μνημεῖα τοῦ τόπου μας⁴, καλύπτεται ἀπό ὀμίχλη. Οὔτε πότε χτίστηκε γνωρίζουμε οὔτε πότε κατεστράφη. Σήμερα ἡ τοποθεσία ὀνομάζεται «Παλιομονάστηρο» καί μπροστά ἀπό λίγα χρόνια ὑπῆρχαν μερικά χαλάσματα πού τώρα τά κάλυψε ἡ πυκνή βλάστηση. Ψηλότερα ἀπ' τό «Παλιομονάστηρο» βρίσκεται ἡ τοποθεσία «Σιάδια τοῦ Παπᾶ». Ἡ παράδοση λέει ὅτι κάποιος ἱερομόναχος τοῦ μοναστηριοῦ εἶχε σκοτωθεῖ ἐκεῖ. Λίγα χιλιόμετρα δεξιά ἀπ' τή Σουρβιά, ἀπέναντι ἀπ' τό σημερινό μοναστήρι βρίσκεται τό «Ἄλωνάκι», ὅπου ἀλώνιζαν οἱ καλόγεροι τοῦ παλιοῦ μοναστηριοῦ τά γεννήματά τους⁵. Ὅλες αὐτές οἱ ὀνομασίες μαρτυροῦν ὅτι παλιά ἐκεῖ ὑπῆρχε μοναστήρι.

Ἀπ' τό παλιό μοναστήρι σώζονται τεμάχια τέμπλου, βημόθυρο τῆς Ὁραίας Πύλης (εἶναι τοποθετημένο στή βορεινή πύλη τοῦ ἱεροῦ τοῦ νέου μοναστηριοῦ), παλιές βυζαντινές εἰκόνες, ἐκκλησιαστικά βιβλία καί μιά λειψανοθήκη πού φέρει τή χρονολογία 1295 καί περιέχει ἱερά λείψανα τῶν παρακάτω ἀγίων:

4. Μπορεῖ, ὡστόσο, ὁ φίλος ἀναγνώστης νά βρεῖ μερικά ἱστορικά στοιχεῖα στό βιβλίο μου **Μοναστήρια τῆς ἐπαρχίας Κονίτισης**, 1994, σελ. 84.

5. Ἀναστασίου Εὐθυμίου, **Τό Μοναστήρι τοῦ Στομίου**, σειρά ἄρθρων στό περιοδικό **Κόνιτσα**, τεῦχος 3, Ἰούλιος 1962.

1. Μεγάλου Βασιλείου († 1 Ἰαν. 379)
2. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (14 Σεπτ. 407)
3. Ἁγίου Κοσμᾶ (τοῦ Ἀναργύρου;)
4. Μάρτυρος καί Ὁμολογητοῦ Σαμωνᾶ († 288)
5. Ὁσίου Ἀλυπίου τοῦ Κιονίτου († περί τό 607)
6. Ἁγίου Νείλου (ποιίου ἐξ ὄλων;)

Ἄπ' τά σωζόμενα αὐτά ἱερά κειμήλια καί τήν προφορική παράδοση τῆς περιοχῆς τῆς Κονίτισης μποροῦμε νά συμπεράνουμε ὅτι τό «Παλιομονάστηρο» «χτισμένο στήν ἀπόμερη καί ἀπροσπέλαστη αὐτή τοποθεσία, ἀρίθμησε ζωή πολλῶν αἰώνων»⁶.

γ. Παναγία ἡ Στομιώτισσα

Τό δρόμο πρὸς τό σημερινό μοναστήρι, πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, ἔδειχναν οἱ σταυροί-ὁδοδείκτες, πού εἶχε στήσει σέ διάφορα σημεία ὁ ἅγιος μοναχός Παΐσιος. Στήν ἀρχή τῆς διαδρομῆς ἔβλεπε κανεῖς «ἓνα μεγάλο σταυρό καί λίγο πιό ἐκεῖ μιά μεγάλη πινακίδα: Πρὸς Ἱεράν Μονήν Στομίου. Πολύ πιό πάνω ἄλλος ξύλινος σταυρός, πιό πάνω ἄλλος καί ἄλλος»⁷. Στόν Ἀσπρόλακκο πάλι σταυρός καί στήν ἄκρη τῆς μεγάλης στροφῆς, πέρα ἀπ' τό ρέμα, μιά μεγάλη πινακίδα μέ ὁμορφη βυζαντινή γραφή καί δύο ἀντιθέτων κατευθύνσεων τόξα:

6. Αὐτόθι.

7. Βασιλείου Νικοπούλου, Ὁ πατήρ Παΐσιος ὁ Φιλοθείτης ἡ Στομιώτης, Βιογραφία στό περιοδικό Κόνιτσα, τ. 119, 1972, σελ. 12.

«Πρός Ἀῶν οἱ δυσεβεῖς καί παράνομοι».

Πρός Ναόν τόν Ἅγιόν Σου οἱ εὐσεβεῖς καί φιλόθεοι»⁸.

Τό μοναστήρι τῆς Παναγίας εἶναι χτισμένο σέ ἀποκρημνη τοποθεσία τῆς ὄχθης τοῦ Ἀώου, πάνω σέ μιά θαυμάσια ἐξέδρα τῆς Τύμφης, ὅπου σχηματίζεται στόμιο (ἄνοιγμα) τῆς ἄγριας χαράδρας. Ἴσως γι' αὐτό νά πῆρε καί τήν ἐπωνυμία Στόμιο. «Εἶναι κουρνιασμένο στά θεόρατα βράχια, στό Καταφίλι, μέσα στή θεόχτιστη χαράδρα τοῦ Ἀώου»⁹. Ἀπό ἐκεῖ, βλέπεις στό βάθος τῆς γῆς τό ὀλοκάθαρο ποτάμι νά τρέχει ἀνάμεσα στά βουνα μέ τά δυσθεώρητα βράχια. Ἀπέναντι, στά βορειοανατολικά τοῦ μοναστηριοῦ, φαίνεται ἡ τοποθεσία «Παλιομονάστηρο» καί γεννιέται στόν ἐπισκέπτη τό εὐλογο ἐρώτημα: Γιατί μεταφέρθηκε ἀπό ἐκεῖ τό μοναστήρι καί χτίστηκε στό Στόμιο; Τήν ἀπάντηση δέν τήν γνωρίζουμε ἀκριβῶς. Δέν ἔχουμε ἱστορικές πληροφορίες. Πάντως συγκρίνοντας τίς δύο τοποθεσίες διαπιστώνουμε ὅτι τό «Παλιομονάστηρο» βρίσκεται σέ ψηλή καί δυσπρόσιτη

8. Ἀὐτοθι. Ὅταν κάποτε συνομιλοῦσε ὁ Γέροντας μέ τίς ἀδελφές τοῦ ἱεροῦ Ἡσυχαστηρίου τῆς Σουρωτῆς γιά τήν προσέλευση πολλῶν τουριστῶν στά μοναστήρια, μιά μοναχή τόν ρώτησε γιά τίς πινακίδες πού εἶχε τοποθετήσει στό Στόμιο κι ἐκεῖνος ἀπάντησε; «Ναί, εἶχα πινακίδες. Στό Μοναστήρι εἶχα μιά πού ἔγραφε «καλῶς ὀρίσατε». Πιο κάτω, εἴκοσι λεπτά ἀπό τό Μοναστήρι, εἶχα ἄλλη πού ἔγραφε: «Οἱ ἀσεμνῶς ἐνδεδυμένοι πρός Ἀῶν» καί εἶχα ἓνα βέλος πού ἔδειχνε τό ποτάμι καί μιά ἄλλη πού ἔγραφε: «Οἱ σεμνῶς ἐνδεδυμένοι πρός Ἱεράν Μονήν» καί εἶχα ἓνα βέλος πού ἔδειχνε τό Μοναστήρι. Καλά δέν ἔγραφα;». Γέροντος Παΐσιου Ἀγιορείτου, Λόγοι Α', μέ πόνο καί ἀγάπη γιά τόν σύγχρονο ἄνθρωπο, 1998, σελ. 288. Τήν ἴδια πληροφορία καταγράφει καί ὁ ἱερομόναχος Ἰσαάκ στό βιβλίο του Βίος Γέροντος Παΐσιου τοῦ Ἀγιορείτου, 2004, σελ. 126.

9. Βασιλείου Νικοπούλου, ὄπ. παρ., σελ. 12.

θέση. Δύσκολα μπορεί νά φτάσει κανείς εκεί, πολύ δέ περισσότερο νά πατήσουν τό πόδι τους τά μεταγωγικά ζῶα, τά όποια ἦταν χρήσιμα καί άπαραίτητα γιά τίς άνάγκες τοῦ μοναστηριοῦ. Ἐνῶ τό Στόμιο εἶναι πιό ἡμερος τόπος, εὐκολοπάτητος καί μέ χαμηλότερο ὑψόμετρο. Γι' αὐτό μποροῦμε νά ποῦμε, μέ κάποια ἐπιφύλαξη βέβαια, ότι ἡ μεταφορά τοῦ μοναστηριοῦ ἔγινε, γιά νά ἐξασφαλισθεῖ καλύτερο μέρος. Δέν αποκλείεται καί τό ἐνδεχόμενο νά προηγήθηκε κάποια καταστροφή του από άγνωστη σέ μᾶς αἰτία καί όταν αποφάσισαν νά τό ξαναχτίσουν, διάλεξαν τό Στόμιο.

Δέν πρέπει ν' άγνοήσουμε καί τήν εὐλαβική παράδοση, πού κάνει λόγο γιά ἐπιθυμία τῆς Παναγίας νά χτιστεῖ στό Στόμιο τό «Περιοβόλακι» τῆς. Λέει ἡ παράδοση:

«Τό ἔτος 1774 ἦτο ἡγούμενος εἰς τό “Παλιομονάστηρο” ό πατήρ Κωνσταντίνος καί μοναχός ό πατήρ Παΐσιος. Ἐπίτροποι ἦσαν ἐκ τοῦ χωρίου Καστάνιανης Κονίτσης ότε ἔκτισαν τήν νῦν Ἱερᾶν Μονήν Στομίου. Ἐκτίσθη ἐδῶ εἰς τήν ωραίαν τοποθεσίαν, διότι ἔφευγεν ἡ άγία Εἰκόνα κατ' ἐπανάληψιν από τό “Παλιομονάστηρο” καί ἐρχότανε ἐδῶ πού εἶναι κτισμένο τό κατανυκτικό ἐκκλησάκι τῆς νῦν Ἱερᾶς Μονῆς Στομίου μαζί μ' ἕνα κανδήλι. Ἀφοῦ εἶδε τό θαῦμα αὐτό ό πατήρ Κωνσταντίνος ἐγνώρισε ότι εἶναι θέλημα τῆς Παναγίας νά κτισθῆ ἐδῶ όπου εἶναι σήμερα κτισμένο. Τό ἔτος 1774 ἄρχισε τήν οἰκοδομήν τῆς νῦν Ἱ. Μονῆς Στομίου»¹⁰.

10. Πρεσβ. Διονυσίου Τάτση, Ὁ Γέροντας Παΐσιος. Βιογραφικά στοιχεία-Διδαχές-Ἐπιστολές-Περιστατικά-Κείμενα, 1995, σελ. 222-223.

Τήν ἐποχή πού ὁ μέγας ἱεραπόστολος ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός (1714-1779) ὄργωνε τήν Ἑπειρο καί τά ἄλλα γεωγραφικά διαμερίσματα τῆς Πατρίδας μας κι ἔσπερνε τό σωτήριο κι ἐλπιδοφόρο μήνυμα τοῦ Χριστοῦ στίς ἀποσταμένες ψυχές τῶν ραγιάδων, ὁ πατήρ Κωνσταντίνος ἔχτιζε τό μοναστήρι του ἐκεῖ στό ἀπομακρυσμένο Στόμιο, πάνω στόν ἀσάλευτο βράχο, πού ὀρθώνεται σχεδόν κατακόρυφος ἀπ' τή μεριά τοῦ ποταμοῦ καί προκαλεῖ ἱερό δέος στίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων πού τόν πλησιάζουν.

Τό γύρω ἀπ' τό Στόμιο τοπίο, ἰδίως τό βορεινό πρὸς τόν Ἄωο καί τό ἀνατολικό, εἶναι ἄγριο καί δυσπερίγραπτο. Ὀγκώδεις καί πανύψηλοι βράχοι, βουνά ὀλόκληρα, πού μοιάζουν σάν κάστρα ἀπόρθητα τοῦ μοναστηριοῦ. Ἀπορροῶγες καί οὐρανογεῖτονες βράχοι, ὀλόκληρο «πέτρινο δάσος», πού ὑποχρεώνουν τόν ἄνθρωπο νά συναισθανθεῖ τήν ἀδυναμία του, ν' ἀποκολλήσει τήν ψυχὴ του ἀπ' τὰ γήϊνα καί ν' ἀναζητήσῃ τόν γλυκύτατο Ἰησοῦ «ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καί ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως καί ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς καί ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος» (Μάρκ. ιβ' 33).

Οἱ βράχοι ἔχουν φορὰ πρὸς τὰ ἄνω. Αὐτά τά μέρη τά περπάτησαν περίεργοι ἄνθρωποι καί τά θαύμασαν. Ἀνέβηκαν πάνω στίς κορυφές καί ἀπό ἐκεῖ ἀπόλαυσαν τό μεγαλεῖο τοῦ ὀρίζοντα. «Φαίνεται ὁ Μύτικας τοῦ Ὀλύμπου, ὁ Παντοκράτορας τῆς Κέρκυρας, τό Αἰγαῖο καί τό Ἴόνιο»¹¹. Ἡ Τύμφη ἔχει πολλές κορυφές, ὁμορφες καί μοναδικές. Τό μοναστήρι εἶναι ἀπ' τή μεριά τῆς Γκαμήλας,

11. Ἰωάννου Γ. Παπαϊωάννου, **Τό Πάπιγκο**, 1977, σελ. 89.

Ἡ ἐντυπωσιακὴ Γκαμήλα τῆς Τύμφης (ὑψόμ. 2.497 μ.)

ὅπου κι ἐκεῖ βλέπει κανεὶς «ἀστραποκαμένα βράχια, πλαγιές καταπράσινες καὶ στολισμένες μέ σπάνια καὶ ὄλων τῶν ἀποχρώσεων ἀγριολούλουδα, παμπάλαια χιόνια στὶς λακκιές, χιονόνερα γύρω ἀπ' αὐτό»¹². «Παράξενα βραχοδίαιτα πουλιά, περήφανοι ἀετοὶ πού πετοῦν στοὺς γαλανοὺς αἰθέρες, κατακάθαρο λαμπερό φῶς»¹³ εἶναι τὰ στολίδια τοῦ τόπου. Ἐκεῖ ζοῦν κατὰ οἰκογένειες τὰ ἀγριόγιδα, αὐτὰ τὰ σβέλτα καὶ σκληροτράχηλα ζωντανά πού εἶναι οἱ ἀκροβάτες τῆς Γκαμήλας «καὶ πηδοῦν ἀπὸ βράχο σέ βράχο μέ καταπληκτικὴ ταχύτητα καὶ ἀκρίβεια, ἐνῶ κάτω χάσκουν φοβεροὶ γκρεμοὶ καὶ ἀπύθμενα χάη»¹⁴.

12. Αὐτόθι.

13. Αὐτόθι.

14. Σωτήρη Π. Τουφίδη, ὄπ. παρ. σελ. 65.

Τό παράξενο καί ανεξήγητο εἶναι ὅτι πάνω σ' αὐτά τά βράχια φύτρωσαν ἀμέτρητα πεῦκα, πού ἔχουν μεγάλη ἀνάπτυξη. Εὐθυτενή καί ἀλύγιστα ἀνηφορίζουν χρόνο μέ τό χρόνο πρὸς τόν οὐρανό καί νομίζει κανεῖς πῶς σαλπίζουν στούς ἔχοντες «ᾠτα ἀκούειν» τό νόημα τῆς ζωῆς, τήν ἀνύψωση δηλαδή πού πρέπει νά πετύχει ἀγωνιζόμενος ὁ κάθε πιστός, τή θέωση πού κατορθώνεται μέ τήν ἀδιάλειπτη προσευχή, τήν πολλή ἄσκηση καί τήν ἀπεριόριστη ἀγάπη.

Τό Στόμιο εἶναι μιά διαρκῆς ἐνθύμηση τῆς ἀσκητικότητας, ἡ ὁποία πρέπει νά διακρίνει τούς μονάζοντες κι ἐν μέρει καί τούς κοσμικούς χριστιανούς. Μέσα σέ τοῦτο τό «Περιολάκι τῆς Παναγίας» ὁ ἄνθρωπος ἀλαφρώνει καί ἀποκτᾶ πνευματικά φτερά γιά νά ὑψωθεῖ στόν οὐρανό. Ὅλα ἐδῶ ὀδηγοῦν ἐμμεσα στό Θεό. Τό Στόμιο εἶναι ἓνα ἄνοιγμα τοῦ οὐρανοῦ στή γῆ. Ἀπό ἐδῶ ἀνεβαίνει τήν κτίση. Ὑποχρεώνεσαι νά λατρέψεις τή νοητή κλίμακα καί φτάνεις στό φιλόανθρωπο Δημιουργό. Ἀπό τό μοναστήρι Στομίου δέν μπορεῖς νά λατρέψεις τόν Κτίστη. Ὁ τόπος δέν εἶναι πεζός κάμπος. Δέν μπορεῖς νά σταματήσεις στήν ὠραιότητα τῆς ἐπιφάνειας. Τό χέρι τοῦ Δημιουργοῦ φιλοτέχνησε ἐδῶ μόνο δυσθεώρητους βράχους καί σκόρπισε στό τοπίο ἀσυνήθιστη ἀγριότητα. Κι ἔχει σημασία αὐτό. Μόνο οἱ γενναῖοι στέκονται στό Καταφίλι καί μέ τήν καθαρή τους προσευχή μποροῦν ν' ἀπλώσουν τό τρεμάμενο χέρι τους γιά νά τούς τραβήξει πρὸς τά πάνω ὁ Χριστός. Τό Στόμιο εἶναι ἐργαστήρι ἀγιότητας. Τόπος θεογνωσίας.

Στό ἱερό κατοικητήριο τῆς Παναγίας τῆς Στομιώτισσας ὁ μοναχός καί ὁ προσκυνητής δέν μποροῦν νά

σταθοῦν γιά πολλές μέρες, ἄν δέν καταγίνονται μέ τά πνευματικά ἀθλήματα καί δέν κατανικοῦν τή ραθυμία καί τή χάνωση μέ προσευχή κι ἐργόχειρο. Ἦ θά πορευθοῦν στόν οὐρανό, ἐπικαλούμενοι ἀπαύστως τό γλυκό ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ ἢ θά τραποῦν σέ φυγή λόγω δαιμονικῶν πειρασμῶν. Ἄλλη λύση δέν χωράει. Στό μοναστήρι δέν μπορεῖς νά περάσεις τίς μέρες σου ὁμορφα. Ὁ τόπος εἶναι ἀπαιτητικός καί θέλει νά τόν ποτίζεις μέ πνευματικό ἰδρώτα¹⁵.

Μπαίνοντας στό μοναστήρι βλέπει κανεῖς πολλά νεόκτιστα κελιά καί δεξιά τό ναό. Εἶναι γνωστό ὅτι τό 1943 οἱ Γερμανοί ἔκαψαν τό μοναστήρι. Διασώθηκε, ὡστόσο, ὁ μικρός ναός, ὁ ὁποῖος ἐντυπωσιάζει μέ τήν ἀπλότητά του. Ἔχει χαγιάτι-νάρθηκα καί χαμηλή εἴσοδο. Εἶναι σταυροειδής μέ τροῦλο. Τό τέμπλο εἶναι ξυλόγλυπτο, σπάνιας τέχνης, οἱ εἰκόνες του, ὅμως, εἶναι ἀναγεννησιακές. Στά δύο προσκυνητάρια ὑπάρχουν ὠραῖες βυζαντινές εἰκόνες, ἱστορημένες πάνω σέ μουσαμά. Ἡ μία εἶναι τοῦ Χριστοῦ καί ἡ ἄλλη τῆς Παναγίας. Καί οἱ δύο εἶναι ἀχρονολόγητες. Μᾶλλον θά εἶναι φερμένες ἀπ' τό «Πάλιομονάστηρο». Τά χρώματά τους εἶναι ζωηρά καί ἡ ἐκφραση τῶν προσώπων πολύ ἐπιτυχής. Τό δάπεδο ἔχει

15. Ἔχει γίνει συνήθεια στίς πονηρές μέρες μας πολλοί ἄνθρωποι νά τρέχουν σ' ἐρημικούς τόπους μέ σκοπό τό ξεφάντωμα. Ζητοῦν ἔρημο γιά χάχανα καί φωνές. Καί μή χειρότερα! Ὅχι σπάνια ἀνεβαίνουν καί στά ἁγιασμένα μοναστήρια μας καί τά μολύνουν. Πηγαίνουν ἡμίγυμνοι, κουβαλοῦν τρόφιμα, χωρίς νά νοιάζονται γιά τίς καθιερωμένες νηστεῖες καί ἀκοῦν ἄθλια τραγούδια πού δέν ἔχουν καμιά σχέση μέ τήν ἀληθινή μουσική. Κι ἐκεῖ πού πρέπει ν' ἀναπέμπονται δακρυσμένες δεήσεις στό Χριστό, τήν Παναγία καί τούς Ἁγίους ἀκούγονται ἄτακτες φωνές. Εἶναι καί αὐτά σημεῖα τῶν καιρῶν.

Ἡ ἱερά μονή Στομίου Κονίτιος

μαρμάρινες πλάκες, πού τοποθετήθηκαν τά νεώτερα χρόνια ¹⁶. Γενικά, ὁ ναός εἶναι περιποιημένος καί κατασκευαστικός. Δέν ὑπάρχει ἐκεῖνος ὁ βαρὺς διάκοσμος τῶν πολυτελῶν πολυελαίων καί μανουαλίων. Ἔχει τήν ἀπλότητα τῶν κατακομβῶν πού χύνει γαλήνη στήν ψυχή¹⁷.

16. Ὁ Γέροντας Παΐσιος σημειώνει ὅτι τά μάρμαρα τά ἔστειλε στό μοναστήρι, μετά ἀπό παράκλησή του, ὁ ἔφορος ἀρχαιοτήτων Σωτήριος Δάκαρης, τό 1959. Ὅταν τά μάρμαρα εἶχαν φτάσει στό πέτρινο γεφύρι, ὁ Γέροντας εἰδοποίησε τούς Κονιτσιῶτες γιά νά τά μεταφέρουν στό μοναστήρι μέ τά ζῶα τους, ἀλλά τελικά ἀρνήθηκαν, γιατί ἔκριναν ὅτι τά μουλάρια θά γλιστροῦσαν στό γκρεμό. Τότε μόνος του ὁ Γέροντας πῆρε δύο πλάκες στήν πλάτη του, γιά νά τίς μεταφέρει στό μοναστήρι. Ἡ κίνηση αὐτή τοῦ Γέροντα ἔγινε αἰτία νά φιλοτιμηθοῦν οἱ ἄνθρωποι καί νά ξεπεράσουν τούς δισταγμούς τους. Μετέφεραν ἀσφαλῶς τίς μαρμάρινες πλάκες στό μοναστήρι, χωρίς νά κινδυνέψει κανένα ζῶο τους.

17. Τό καλοκαίρι τοῦ 1973 ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Δρυινοῦ-

δ'. Ιστορική αναδρομή

Προανέφερα ότι τό μοναστήρι, «τό Περιβολάκι τῆς Παναγίας» ὅπως τό ὀνόμαζε ὁ Γέροντας Παΐσιος, χτίστηκε τό 1774. Τοῦτο μαρτυρεῖται ἀπό ἐπιγραφές πού διατηροῦνται μέχρι σήμερα.

Πάνω ἀπ' τήν ἐξώθυρα τῆς αὐλῆς ὑπάρχει ἡ χρονολογία 1774. Ἐπίσης καί σέ ἐντοιχισμένη πλάκα, δεξιά, διαβάζουμε:

«Ὅταν ἰκοδομήθι ἱεραγία Θεοτόκο Μα(ρία)
...χωρίο Καστάν(ι)ανη 1774 Ἰούλιο 18».

Σέ ἄλλη πλάκα, ἀριστερά, πού φέρεται στό μέσο τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ, σημειώνεται:

«ὅταν ἀνηκοδομήθι ἡ ἅγια Μονή τῆς Θεοτόκου
ἐπίτροπος ...ἡγούμενος (;) Παΐσιος (;)»¹⁸.

Γιά τήν ἱστορία τοῦ μοναστηριοῦ δέν ἔχουμε ἀρκετές πληροφορίες. Ὅ,τι γνωρίζουμε εἶναι ἀπ' τίς ἐνθυμήσεις μοναχῶν πού βρίσκουμε σέ διάφορα παλιά ἐκκλησιαστικά βιβλία, ἀπ' τό δισέλιδο χειρόγραφο τοῦ ἱερομο-

πόλεως, Πωγωνιανῆς καί Κονίτσης Σεβαστιανός εἶχε συγκεντρώσει στό «Περιβολάκι τῆς Παναγίας» μερικούς νέους, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ὁ γράφων. Κάτω ἀπ' τίς πτέρυγες του ἤμαστε τότε δέκα πνευματικοί νεοσσοί, οἱ περισσότεροι ἀπ' τοῦς ὁποίους ὑπηρετοῦμε ὡς ἱερεῖς ἐπί δεκαετίες τήν Ἱερά Μητρόπολη. Ἐκεῖ στό Στόμιο, «μεταξύ οὐρανοῦ καί γῆς», μᾶς ἔτρεφε, ὅπως ὁ γονιός τό τέκνο του, μᾶς συγκινοῦσε θεοφιλῶς καί μᾶς δυνάμωνε τήν ἱερατική κλίση. Κρεμόμαστε ἀπ' τό μελίρρυτο στόμα του, καθῶς μᾶς ζωντάνευε διάφορες ἱστορίες ἀπ' τό Γεροντικό καί ἄλλα ἁγιοπνευματικά βιβλία. Ἦταν εὐλογημένες μέρες.

18. Πρεσβυτέρου Γεωργίου Παΐσιου, **Ἐνθυμήσεις Μονῆς Στομίου, στήν Ἡπειρωτική Ἑστία**, τεῦχος 50 τοῦ 1956, σελ. 561.

νάχου Χρυσάνθου Λαϊνᾶ (δημοσιεύεται στό τέλος τοῦ βιβλίου ὡς ἐπίμετρο) καί τήν προφορική παράδοση τοῦ τόπου.

Εἶναι ἐξακριβωμένο ὅτι τό μοναστήρι τῆς Παναγίας τῆς Στομιώτισσας δέν ὑπῆρξε ποτέ πολυάνθρωπο μοναστικό κέντρο. Κατά περιόδους συγκέντρωνε λίγους μοναχούς, πού ἔπρεπε νά ζοῦν ἀσκητικά καί ὄχι σπάνια ἔμενε μ' ἓνα δύο μοναχούς. Ἀρκετές φορές ἐρημώθηκε. Τό γεγονός δέ ὅτι δέν συναντοῦμε πουθενά ἐκεῖ κοντά κοιμητήριο ἢ ὀστεοφυλάκιο ἐνισχύει τά παραπάνω.

Ἀπό μιά σπουδαία ἐνθύμηση, πού εἶναι σημειωμένη σέ φυλλάδα ἀκολουθίας τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου, πληροφοροῦμαστε ὅτι τήν περίοδο τοῦ 1793 ζοῦσαν στό μοναστήρι πολλοί ἀσκητές ὑπό τήν σοφή καθοδήγηση τοῦ αὐστηροῦ ὀσίου Μαρούδη. Μεταφέρουμε ἐδῶ τήν ἀξιόλογη αὐτή ἐνθύμηση, διορθώνοντας μόνο τά ὀρθογραφικά λάθη:

«Ἐτούτη ἡ παρούσα φυλλάδα ὑπάρχει τῆς Ὑπεραγίας ἐνδόξου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς ἐπονομαζομένης Στομιώτισσας, ὅπου κεῖται ὑποκάτωθεν τοῦ ὄρους τῆς Γκαμήλας, εὐρίσκονται δέ εἰς αὐτήν, τήν ἅγιαν καί ἱεράν Μονήν πολλοί ἀσκηταί, εὐρίσκεται δέ ἡγούμενος αὐτῶν ὁ ὀσιος Μαρούδης, ὁ ὁποῖος ἀπό τήν πολλήν ἄσκησιν δέν ἐβγῆκεν ἀπό τήν ἅγιαν Μονήν πώποτε συνομιλώντας καί διδάσκοντας τοὺς πατέρας.

Ὁ γράψας Ἄνθιμος, 1793, Ἰανουάριος 12»¹⁹

19. Πρεσβυτέρου Γεωργίου Παϊσίου, ὄπ. παρ., σελ. 562.

*Τό καθολικό τῆς μονῆς.
Φωτογραφία τῆς δεκαετίας τοῦ 1970*

Κατά τό διάστημα τῶν δύο καί πλέον αἰώνων ζωῆς τοῦ μοναστηριοῦ οἱ ἐκάστοτε ἀρχιερεῖς Βελλᾶς καί Κονίτσης ἔδειχναν τό ἀνάλογο ἐνδιαφέρον. Τό ἐπισκέπτονταν ἄλλοτε γιά μοναχικές κουρές καί χειροτονίες καί ἄλλοτε γιά ἐνταφιασμούς ἀγίων μοναχῶν. Γιά παράδειγμα σημειώνω τήν ἐπίσκεψη τοῦ ἀρχιερέα Κονίτσης Παῖσιου (1762-1778) στό μοναστήρι, ὅταν ἡγούμενός του ἦταν ὁ Παῖσιος. Τήν ἐπίσκεψη εἶχε σημειώσει ὁ ἴδιος ὁ ἀρχιερέας σέ ἐξώφυλλο Πεντηκοσταρίου. Ἐπίσης, τήν 1η Ἰουλίου τοῦ 1841, ὅταν ἀνεπαύθη ὁ παπα-Θεοδόσιος, ἀναφέρει σχετική σημείωση, ὅτι τήν ἐπομένη ἡμέρα Σάββατον, ἐνταφιάσθη μέ ἐπισημότητα ἀπό τόν ἀρχιερέα, ἱερεῖς καί λαόν²⁰.

20. Πρεσβ. Διονυσίου Τάτση, ὄπ. παρ.,σελ. 224.

Σημαντικό γεγονός, επίσης, στήν ιστορία τοῦ μοναστηριοῦ εἶναι ἡ περιπέτεια τῶν ἱερῶν λειψάνων, πού εἶναι θησαυρισμένα ἐκεῖ. Μᾶς τό ἐξιστορεῖ ὁ ἱερομόναχος Χρῦσανθος Λαϊνᾶς, στό σωζόμενο χειρόγραφο του. Τό ἔτος 1884, σημειώνει, τό μοναστήρι εἶχε ἐρημωθεῖ, κάτι πού προξενοῦσε θλίψη στούς κατοίκους τῆς Κονίτισης. Γι' αὐτό παρακάλεσαν τόν ὀσιώτατο Γρηγόριο τόν Χαλώρτη ἢ Πεκλαρίτη, «ἄνδρα εἰδήμονα καί ἐπιρρεπῆ εἰς τήν μοναστικήν ζωήν», νά ἐγκατασταθεῖ στό Στόμιο. Πράγματι, ὁ π. Γρηγόριος ἄρχισε μέ ζῆλο τόν ἀγώνα γιά νά ἐπιναφέρει τό μοναστήρι στήν παλιά του αἴγλη. Χωρίς νά διστάζει, περιόδευε τά χριστιανικά χωριά μέ τά ἅγια λείψανα τοῦ μοναστηριοῦ καί συγκέντρωνε διάφορα χρηματικά ποσά. Σέ μιά τέτοια περιοδεία συνελήφθη ἀπό ἑπτά ληστές, ἡμέρα τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ τροπαιοφόρου, οἱ ὁποῖοι, ἀφοῦ τοῦ πήρανε τά ἅγια λείψανα καί ὅ,τι ἄλλο εἶχε, τόν δέσανε σ' ἕνα πλάτανο γιά νά γίνει βορά τῶν θηρίων. Ἐκεῖνος μέ τήν βοήθεια τῆς Παναγίας καί τῆ χάρη τῶν ἁγίων λειψάνων λύθηκε καί χωρίς νά πάθει τίποτα γύρισε στήν Κόνιτσα. Οἱ ληστές συνέχισαν τό ἐγκληματικό ἔργο τους. Ἐκαναν ἐπίθεση στό χωριό Μόλιστα, ἀπ' ὅπου ἐκδιώχτηκαν καί στήν προσπάθειά τους νά περάσουν τό Σαραντάπορο ποταμό, πνίγηκαν ὅλοι τους. Μετά ἀπό λίγες μέρες βρέθηκαν τά πτώματά τους ἀπό τούς χωρικούς τῆς Βράνιστας (σημ. Τράπεζα), καθώς καί ὅλα ὅσα εἶχαν πάρει ἀπό τόν ἡγούμενο. Τό γεγονός προξένησε μεγάλη ἐντύπωση καί μέ ἄκρα εὐλάβεια ἐπεστράφησαν τά ἅγια λείψανα στό μοναστήρι τοῦ Στομίου.

Οἱ μοναχοί πολλές φορές ἀντιμετώπιζαν διάφορα

προβλήματα, τά ὅποια δημιουργοῦσαν ἄνθρωποι πού δέν εἶχαν φόβο Θεοῦ καί κατέφευγαν στό μοναστήρι γιά νά καλοπεράσουν ἢ νά ἐκμεταλλευτοῦν τό δάσος τῆς περιοχῆς. Ἱστορικό ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν οἱ ἀκόλουθες τρεῖς ἀναφορές πρὸς τόν μητροπολίτη Βελλᾶς καί Κονίτισης Βασίλειο (1876-1892).

1. Πρώτη ἀναφορά τοῦ ἡγουμένου Γαβριήλ:

«Πρὸς τήν Αὐτοῦ Σεβασμιότητα
τόν Ἅγιον Βελλᾶς

Σεβασμιώτατε!

Διά τῆς ταπεινῆς μου ταύτης ἀναφορᾶς σπεύδω νά καθυποβάλλω τῇ Ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι τά ἑξῆς:

Ἐπειδή ὁ Κώστας Μήτισης, κάτοικος τῆς κάτω συνοικίας Κονίτισης, κόπτει ξύλα διάφορα, δηλ. γρένταις καί δέματα ἀπό τά δάση τῆς Μονῆς καί διά νά τά καταφέρῃ εἰς τόν ποταμόν συντομώτερα καί εὐκολώτερα τά περᾶ ἄπ' ἔξω ἀπό τοὺς κήπους καί ἀπό τά πεζούλια εἰς τά ὅποια εἶναι κλήματα τῆς Μονῆς καί μοῦ προξενεῖ ζημίαν, ὡς προχθές, ἐνῶ κατέφερε τά ξύλα του ἐναντίον τῆς θελήσεώς μου καί ἐνῶ ἐγώ προέτρεπον αὐτόν νά μὴν τὰ περάσῃ ὑποδεικνύων τήν ζημίαν, τήν ὁποίαν ἐπροξένει εἰς τήν Μονήν, αὐτός μέ ἠπειλήσε, ὅτι θά μέ ξηλώσῃ, τότε μία ἀπό ταῖς γρένταις του μέ τήν ταχύτητα καί ὀρμὴν μέ τήν ὁποίαν κατήρχοντο, ἀπήντησε τό ζῶον μου βόσκον, τό προσέβαλε καί τό ἐπλήγωσε κάτωθεν τῆς κοιλίας τόσον ὥστε ἀμφιβάλλω, ἂν θά ἰαθῇ, διά ταῦτα καί

εἰς τὴν Ἐφορίαν παρεπονέθην ἅπαξ καὶ δῖς, ἧτις ἀδιαφορεῖ εἰς τὰ παράπονά μου καὶ πρὸς πείσμα μου μάλιστα, ἔδωκαν εἰς τὸν ἄνω ρηθέντα ἐπιστολὴν δι' ἧς μ' ἐπέτασσον νὰ ἀφήσω ἀνενόχλητον τὴν διάβασιν τῶν ξύλων τοῦ ἄνω ρηθέντος.

Δι' ὅλα ταῦτα θερμῶς ἰκετεύω τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα, ἵνα προσκαλέσῃ τὸν ἄνω ρηθέντα καὶ ἐμποδίσῃ τὴν διάβασιν, ἐπειδὴ ὑπάρχει ἄλλη ὁδός. Πεποιθῶς ὅτι ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης θὰ εἰσακούσῃ τὴν δέησίν μου καὶ θὰ ἐνεργήσῃ τὰ δέοντα, διατελῶ μετὰ βαθυτάτου Σεβασμοῦ.

Τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος τέκνον εὐπειθέστατον ἡγούμενος Γαβριήλ ἱερομόναχος
Ἐν Κονίτῃ τῇ 21ῇ Ἰουλίου 1888».

2. Δεύτερη ἀναφορά τοῦ ἡγουμένου Γαβριήλ:

«Πρὸς τὴν Α. Σεβασμιότητα τὸν ἅγιον
Βελλὰς Κύριον Βασίλειον καὶ τό περί
Α. Σεβαστόν Συμβούλιον

Σεβασμιώτατε!

Ὁ ὑποφαινόμενος ἡγούμενος τῆς ἐν Κονίτῃ ἱερᾶς μονῆς Στομίου, καθυποβάλλω διὰ τῆς παρούσης μου, ὅτι ὢν ἡγούμενος ἐν τῷ μοναστηρίῳ τούτῳ, δέν μοι ἐπιτρέπεται ἵνα διαχειρίζωμαι τὰ εἰσοδήματα αὐτοῦ, καθόσον ἡ ἐφορία τό καλαμπόκι ἀπό Μάξιου τό ἔλαβεν αὐτὴ διὰ τὰ σχολεῖα καὶ ἐκ τούτου ἐγὼ ἀδυνατῶ νὰ ἐπαρκέσω εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ μοναστηρίου καὶ πρό πάντων εἰς τοὺς

βασιλικούς φόρους. Διά τοῦτο παρακαλῶ τήν ὑμετέραν Σεβασμιότητα καί τόν Σεβαστόν Συμβούλιον ἵνα λάβῃ ὑπ' ὄψιν τήν δήλωσιν ταύτην καί διευθετηθῶσι τά κατά τήν μονήν, καθόσον οἱ βασιλικοί φόροι εἶνε εἰσέτι ἀπλήρωτοι.

Ἵποσημειοῦμαι εὐσεβάστως.
Τῆ 23ῃ Φεβρουαρίου 1891 Κόνιτσα.

Τῆς ὑμετέρας Σεβασμιότητος
ταπεινός δοῦλος
ἡγούμενος Γαβριήλ²¹

3. Ἀναφορά τοῦ ἡγουμένου Καλλινίκου:

«Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Βελλᾶς καί Κονίτσης κύριε κύριε Βασίλειε,
τήν ἡμετέραν δεξιάν εὐλαβῶς ἀσπάζομαι.

Σεβασμιώτατε,

ὁ ταπεινότατος ὑμῶν θεράπων, λαμβάνω τό θάρρος
νά καθυποβάλλω τῆ ὑμ. Σεβασμιότητι, καί συγχρόνως
παρακαλέσω τά ἑξῆς:

Ἄπό τόν καιρόν ὅπου διωρίσθην ἡγούμενος τῆς ἐν
τῷ Στομίῳ Ἱερᾶς Μονῆς, Κώστας Βαενᾶς τις καλούμε-

21. Οἱ δύο ἀναφορές τοῦ ἡγουμένου Γαβριήλ πρὸς τό μητροπολίτη Βασίλειο περιλαμβάνονται στό ἄρθρο μου **Χρονικά Ἱερᾶς Μονῆς Στομίου Κονίτσης**, πού δημοσιεύτηκε στό περιοδικό **Κόνιτσα**, τεῦχος 47-48, Νοέμ.-Δεκ. 1983, σελ. 103-105.

νος δέν ἔπαυσε παντοιοτρόπως νά μέ ἐνοχλῆ καί βασανίζῃ ἐμέ καί τήν καλόγραϊάν μου, λόγοις τε καί ἔργοις. Δέν ἀρκεῖ ὅτι ἔρχεται πανοικεῖ καί ἐπί πολλάς ἡμέρας διαμένων καί (δαπανῶν) τρεφόμενος παρά τοῦ μοναστηρίου, ἀλλά δέν παύει ἐκφέρων ἀπρεπεστάτους λόγους, ἀποκαλεῖ τήν μέν καλόγραϊαν δημόσιαν, καί κήπους δέν ἄφησε ..., νύκτα ἀνοίγει, φεύγει καί ἔρχεται κόπτων ξύλα εἰς τό δάσος, δέν τολμῶ νά κλείσω δωμάτιον, ἐννοεῖ τά πάντα νά ἦναι πρό τῶν ὀφθαλμῶν του καί ἐν τῇ διαχειρίσει του, ἀπεπειράθη νά μέ κτυπήσῃ, τέλος ἀπειλεῖ καί τήν ὑπαρξιν τῆς ζωῆς, ἐν ἐνί λόγῳ ἡ διαμονή κατέστη ἀφόρητος, ὅθεν ἄλλο δέν μένει ἢ ἡ ὑμ. Σεβασμιότης... προσκαλέσῃ ἐνώπιόν της νά σωφρονισθῇ καί περιορισθῇ... προσέλθῃ καί τότε, ἄλλως τε, ἀφοῦ αὐτός ἐπαπειλῆ καί τήν ζωήν μου, ἀφοῦ ἡ τιμή μου ἀπό αὐτόν ἐξευτελίζεται, ... ἀνάγκη εἶναι νά παραιτηθῶ.

Τῆς ὑμετ. Σεβασμιότητος
ταπεινότατος θεράπων
Ἐν Κονίτση 2... 1897»

Τό 1902 ὁ μητροπολίτης Βελλᾶς καί Κονίτσης Κωνσταντῖνος (1899-1906) ἐνθαρρύνει τήν προσπάθεια διανοίξεως δρόμου πρός τό μοναστήρι:

«Τῇ πρωτοβουλία ἡμῶν καί τῇ προθύμῳ καί εὐγενεῖ συνεργασία τῶν κ.κ. Λαζάρου Τσίλη, Βασιλείου Ἰωάννου, Γεωργίου Γούναρη καί Ἀριστείδου Παπᾶ, ἐνεκρίθη καί ἀπεφασίσθη ἡ δι' ἐράνου κατασκευή τῆς ὁδοῦ τῆς ἱερᾶς Μονῆς Στομίου ἀπό τῆς γεφύρας μέχρι τῆς ἱερᾶς

Μονῆς, τοῦ ἔργου δοθησομένου εἰς ἐργολαβίαν. Καταρτισθείσης δ' ἐπί τούτῳ ὑφ' ἡμῶν ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν ἐξονομασθέντων κυρίων, μέ ταμίαν τόν ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς κ. Βασίλειον Ἰωάννου, προτρέπονται πατρικῶς πάντες οἱ εὐλογημένοι χριστιανοί, ἵνα πάνυ προθύμως συνεισφέροντες πᾶν ὅ,τι ἕκαστος προαιρεῖται πρός αἰσίαν διεκπεραίωσιν τοῦ Ἁγίου τούτου ἔργου, ἐγγράφωσι τὰ ὀνόματά των ἐν τῷ παρόντι βιβλίῳ εἰς αἰώνιον μνημόσυνον.

Ἡ δέ τῆς Θεομήτορος Χάρις εἴη μετ' αὐτῶν.

Ἐν τῇ Ἰ. Μητρ. Κονίτσης τῇ 18ῃ Σεπτεμβρίου 1902

Ὁ Βελλᾶς καί Κονίτσης Κωνσταντῖνος».

Τό ἀνωτέρω προτρεπτικό κείμενο τοῦ μητροπολίτου εἶναι γραμμένο στό πρῶτο φύλλο ἑνός παλιοῦ βιβλίου λογαριασμῶν τῆς μονῆς Στομίου. Στό ἴδιο βιβλίο σημειώνονται τὰ ὀνόματα τῶν Κονιτσιωτῶν πού προσέφερον γιά τήν κατασκευή τοῦ δρόμου. Πρῶτος προσφέρει ὁ μητροπολίτης 80 γρόσια καί στή συνέχεια πολλοί ἄλλοι, πού γράφουν ἰδιοχείρως τὰ ὀνόματά τους στό βιβλίο. Προσφέρουν ἀκόμα «οἱ ἐν Χαρτούμ φιλόθρησκοι Συνδρομηταί τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῶν κ.κ. Παύλου Καμάνα καί Κωνσταντίνου Μπάντα», «οἱ ἐν Καίρῳ ἔντιμοι κύριοι Θωμᾶς Παπαγεωργίου καί Κ.Β. Τσίπης». Ἐπίσης στίς 8 Ἰουνίου 1903 «Οἱ φιλόθρησκοι Συνδρομηταί διά τήν ἀνέγερσιν τῶν κελλιῶν τῆς ἱερᾶς Μονῆς Στομίου» μεταξύ τῶν ὁποίων καί ὁ μητροπολίτης. Στίς 11 Ἰουνίου 1903 προσφέρουν «Οἱ ἐν Βουκουρεστίῳ εὐσεβεῖς συνδρομηταί τῇ φιλοτίμῳ φροντίδι τοῦ κ. Νικολάου Μι-

τσιάνη». Ἐντύπωση προξενεῖ και ἡ προσφορά τοῦ Μιχάλη Κέντρου ἀπό τή Λιτονάβιστα (σημ. Κλειδωνιά Κονίτσης) πού εἶναι «μιά προβατίνα»²².

Δύο δεκαετίες μετά, ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Κονίτσης ἀπευθύνει ἔκκληση «Πρός τά ἀπανταχοῦ τέκνα τῆς εὐάνδρου Ἡπείρου», προκειμένου νά συγκεντρωθοῦν χρήματα γιά τήν ἀνακαίνιση κι ἐπισκευή τῶν κελιῶν και κτιρίων τοῦ μοναστηριοῦ. Ἀναφέρει συγκεκριμένα τά ἑξῆς:

«Θρησκεία, Πατρίς και Ἔθνος συνδέονται διά δεσμῶν ἀδιαρρήκτων. Ἄνευ Θρησκείας οὔτε Ἔθνος ζῆ οὔτε Πατρίς εὐδοκιμεῖ.

Ἡ περιώνυμος και θαυμαστή Μονή Στομίου τῆς πόλεως ἡμῶν Κονίτσης, ἡ πασίγνωστος τόσον εἰς τόν Ἡπειρωτικόν κόσμον ὅσον και εἰς τοὺς λοιπούς Ἑλληνας διά τε τήν θρησκευτικήν αὐτῆς δύναμιν και διά τήν μαγικήν και ρομαντικωτάτην τοποθεσίαν της, ἡ ἀρίστη και ἐξόχως θαυμαστή αὕτη ἐκδρομή τοῦ Κονιτσιώτου και πλείστον ξένων περιηγητῶν, περί ἧς τόσαι και τόσαι ποικίλαι φωτογραφίαι ἐκυκλοφόρησαν, τό ἀρχαῖον τοῦτο θρησκευτικόν ἴδρυμα, ὅπερ κατά καιρούς ἔσχε διαφόρους περιπετείας και ἄς ὡς ἐκ θαύματος διεσκέλισε διά τῆς ἐπιμονῆς και τοῦ μεγάλου θρησκευτικοῦ ζήλου τῶν ἐκάστοτε ἀναλαμβανόντων τήν διαχείρισιν αὐτοῦ ἱερομονάχων και ἐπιτρόπων, ὑπέπεσε πάλιν εἰς νέαν περιπέτειαν συνεπεία τῆς ὁποίας ἐπόμενον ἦτο νά καταστραφῆ, ἄν μή ἡ Θεία Δύναμις ἡ πάντοτε προστατεύουσα τήν ἱεράν ταύτην Μονήν παρουσίαζε νέον ἐπίτροπον ρέ-

22. Αὐτόθι.

κτην καί προθυμότατον τόν έντιμον κ. Χρ. Νέκον έκ τῆς πόλεως ἡμῶν, ὅστις έντολῆ τῆς Α. Σ. τοῦ Μητροπολίτου ἡμῶν Σπυρίδωνος καί τῆ συμπράξει τῶν τοπικῶν ἀρχῶν ἀνέλαβε μετά προθυμίας καί παραδειγματικοῦ ζήλου νά συγκρατήση καί περισώση τό καταρρέον τοῦτο Μοναστήριον καί καταρτίση αὐτό έκ νέου ἀντάξιον τῆς ἀρχαίας φήμης του.

Πρός περίσωσιν ὅμως καί ἐπαναφοράν αὐτοῦ εἰς τήν προτέραν θέσιν του δέν ἀρκεῖ μόνον ἡ καλή θέλησις καί ἡ παραδειγματική αὐταπάρνησις τοῦ ὡς ἄνω ἐπιτροπέου οὔτε ἡ ἠθική ὑποστήριξις τοῦ ὄντως λίαν κοπιώδους τούτου ἔργου. Παρίσταται ἀνάγκη ἀπόλυτος καί ἐπιβεβλημένη χρηματικῆς ἐνισχύσεως γενναίας.

Διά τῶν ἐνεργηθέντων ένταῦθα ἐργῶν κατά τό παρελθόν ἔτος ἐπερατώθη ἡ τελεία κατασκευή τῆς εἰς Μονήν ἀγούσης ὁδοῦ. Ἐνθαρρυνθεῖς δέ καί έκ τῶν γενναίων συνδρομητῶν πολλῶν έντός καί έκτός τοῦ βασιλείου προθύμων πατριωτῶν ὁ εἰρημένος ἐπίτροπος ἤρξατο τελευταίως τήν τελείαν ἀνακαίνισιν καί ἐπισκευήν τῶν διαφόρων κτιρίων καί κελλίων τῆς Μονῆς μέ ὅλως καλλιτεχνικόν καί μελετημένον σχέδιον, ἵνα εὐρίσκωσι πᾶσαι ἀνεσιν καί εὐκολίαν οἱ προσκυνηταί τῆς Θεοτόκου καί οἱ ἐπισκέπται τῆς Γκαμήλας.

Ἡ περαίωσις ὅμως τῶν ἀρξαμένων τούτων ἔργων ἀπαιτεῖ δαπάνας ὑπερόγκους λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν κρισίμων οἰκονομικῶν δυσχερειῶν καί αἴτινες δαπάναι δέν καλύπτονται διά δύο-πέντε-δέκα συνδρομῶν, ὅσονδήποτε γενναῖαι καί ἄν ᾧσιν αὐται.

Ποιοῦντες ὅθεν ἔκκλησιν πρός τά εὐγενῆ καί φιλοπάτριδα αἰσθήματα τῶν ἀπανταχοῦ τέκνων τῆς Ἠπεί-

ρου καί δή τῆς Κονίτισης, ἐπικαλούμεθα τήν οἰκονομικήν αὐτῶν ἀρωγήν καί ἐνίσχυσιν πρὸς περαίωσιν τοῦ ἀρξαμένου ἔργου. Τά ὀνόματα δέ ἀπάντων τῶν συνδρομητῶν θέλουσι καταχωρηθῆ ἐν ἰδιαιτέρῳ κώδικι καί θά μένωσιν ἀθάνατα.

Τάς συνεισφοράςτων οἱ βουλόμενοι ἀποστέλλουσιν ἐνταῦθα ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἐπιτρόπου τῆς Μονῆς κ. Χρ. Νέκου ἢ παραδίδωσιν εἰς τόν αὐτόθι κ..... ὅστις προθύμως ἀνέλαβε τήν φροντίδα τῆς συλλογῆς ἐράνων.

Ἐν πεποιθήσει ὅτι ἡ ἐκκλησίς μας αὕτη θέλει ἀποκτήσῃ εὐαρέστως εἰς τά ὄρα τῶν ἀπανταχοῦ τέκνων τῆς Κονίτισης διατελοῦμεν μετ' ἐξαιρέτου τιμῆς καί ὑπολήψεως.

Ὁ Πρόεδρος Κοιν. Κονίτισης.
Κόνιτις τῆ 1 Αὐγούστου 1922»

Ἀπό τό 1923 τὸ μοναστήρι ἔμεινε σχεδόν χωρίς μοναχοῦς. Ἐμφανίζονται γιά λίγο δύο μοναχές καί ἀκολουθοῦν ὁ πατήρ Γερμανός²³ καί ὁ πατήρ Γεράσιμος Σχίζας²⁴.

23. Ὁ μοναχός Γερμανός παρέμεινε στό μοναστήρι λίγους μῆνες, γιατί ἀντιδροῦσε ὁ πατέρας του. Τό Σεπτέμβριο ὁμοῦ τοῦ 1931 ἐπιθυμεῖ τήν ἐπιστροφή του στό Στόμιο καί ζητάει ἀπ' τό μητροπολίτη τή σχετική ἄδεια. Ὡστόσο, δέν γνωρίζουμε ἂν τελικά ξαναγύρισε στό μοναστήρι. Παραθέτω ἐδῶ τήν ἐπιστολή τοῦ μοναχοῦ Γερμανοῦ πρὸς τό μητροπολίτη, γιατί παρουσιάζει γενικότερο ἐνδιαφέρον καί ἀποκαλύπτει ὅτι καί στά μοναστήρια παρατηροῦνται περίοδοι πνευματικῆς παρακμῆς.

«Γερά Μονή Μπουνάσια τῆ 20-9-31

Σεβασμιώτατε, σᾶς προσκυνῶ.

Τόν Αύγουστο τοῦ 1943 οἱ βάρβαροι καί άνιέροι Γερμανοί καΐνε τό μοναστήρι. Οἱ ἐπιδρομεῖς δέν σεβάστη-

Μάθε, λοιπόν, Σεβασμιώτατε, ὅτι εὐρίσκομαι εἰς τήν Ἱεράν Μονήν Μπουνάσια. Ἐδῶ εἶμαστε τρεῖς καλόγηροι, δύο εἶναι γκαβοί καί ἐγώ καί δύο πολίτες ὑπάλληλοι, ὅπου εἶναι ταγμένοι εἰς τήν Παναγίαν καί ἡγούμενον ἔχομε ἀπό τήν Ζάβορδα, διότι ἡ Μπουνάσια καί ἡ Ζάβορδα ἔγιναν ἕνα καί τά δύο μοναστήρια. Εἰς τήν Ζάβορδα εἶναι δέκα καλόγηροι καί περνοῦν πλουσιοπάροχα, ἐνῶ ἡμεῖς ἐδῶ τραβοῦμε δυστυχία μεγάλη. Ὅλες τίς δουλειές ἐγώ μοναχός μου καί τρῶμε μόνον ἕνα ψωμί πού οὔτε τά γουρούνια δέν τό τρῶνε. Βρίζα, κολλᾶει εἰς τά δόντια. Εἰς τόν κήπο εἶχα βέλει ἀπό ὅλα ὅ,τι εὐρίσκονται εἰς τόν κόσμον, ἀκόμα καί καπνό εἶχα βάλει, καρπούζια κ.λπ. Εἰς τās 25 Αὐγούστου ἕνας καλόγηρος, ἀπό τούς γκαβούς, καθῶς μαγεῖρενε, δέν πρόσεξε καί πῆρε φωτιά τό μοναστήρι καί ἐκάη τό μισό καί ἡ ἐκκλησία ἐκάη. Ἀπό τά ἐβδομήντα δωμάτια τά μισά ἐκάησαν καί δέν μου κάνει ἡ καρδιά γιά τίποτε τώρα. Τί νά κάνω; Οἱ δύο καλόγηροι εἶναι γκαβοί, οἱ πολίτες εἶναι τρελοί, δέν ἀκοῦν καθόλου. Θά μου φύγη τό μυαλό ἀπό τό κεφάλι. Ὁ πατέρας μου μέ πῆρε εἰς τό λαιμό του. Ἐγώ καλά ἤμουν εἰς τό Στόμιον Περνοῦσα βασιλικά. Πόσο ζῆλο εἶχα γιά τό Στόμιο! Πολλά θά ἔφτιανα καί τόν κήπο καί ὅλα. Ἀλλά αὐτός ὁ πατέρας μέ ἔβγαλε.

Λοιπόν, Σεβασμιώτατε, ἐάν εἶναι δυνατόν νά μέ φέρεις εἰς τό Στόμιον, νά φύγω ἀπό τά βάσανα τοῦτα. Τίποτε δέν θέλω ἀπό τό μοναστήρι. Μόνο ἕνα ψωμί τήν ἡμέραν καί τίποτε ἄλλο. Ἐμένα μου ἀρέσει τό τσεκούρι εἰς τόν ὦμο καί νά δουλεύω. Μπορεῖ νά πῆγατε εἰς τό μοναστήρι καί νά τό εἶδατε. Τότε πού ἔφυγα δέν ἔφταιξα ἐγώ. Ὁ πατέρας μου ἔλεγε ἡ παπάς ἡ νά φύγης. Ἀλλά τώρα ὅμως οὔτε καί θέλω νά ξέρω ἀπό τό σπίτι. Μέ ἔβγαλε ἀπ' τόν Παράδεισο καί ἦλθα ἐδῶ εἰς τούς τρελούς, οἱ ὅποιοι βρίζουν, κάνουν καί ὄλο ζαβολιές.

Τά δέοντα εἰς τόν Ἀλέξανδρον Φλῶρον καί Οἰκονομίδην. Νά μέ φέρετε αὐτοῦ καί ἐγώ νά ἰδεῖτε τί θά τό φτιάσω τό μοναστήρι. Ἐνα ψωμί θέλω.

Γερμανός Βασιλείκας.

Μόλις θά λάβης τήν ἐπιστολήν νά μου τηλεγραφήσης τό γρηγο-

*Ἡ δυτική πτέρυγα τῶν κελιῶν.
Στό βάθος τό κελί τοῦ Γέροντα Παΐσιου*

καν οὔτε τή ἱερότητα τοῦ τόπου οὔτε τοὺς ἀθώους πού εἶχαν καταφύγει ἐκεῖ. Πυρπόλησαν τό μοναστήρι, χωρίς ὅμως ἡ Παναγία νά ἐπιτρέψει τήν ὀλοκληρωτική του καταστροφή. «Τό κατανυκτικό ἐκκλησάκι διεσώθη ὡς

ρότερον καί τότες θά τά ποῦμε καλύτερα. Νά ἰδῶ μιά φορά τήν Κόνιτσα καί τήν Παναγίαν καί ἄς πεθάνω. Ἄχ, καλά μου λέγατε τότε, ἀλλά ὁ πατέρας φθονοῦσε, ἀλλά ἐγώ ὡς πατέρα πού τόν εἶχα τόν ἄκουσα, ἀλλά ἔπεσα ἔξω πάρα πολύ.

*Σύστασις
Γερμανόν Μοναχόν
Τερά Μονή Μπουνάσια
Γρεβενά»*

24. Ὁ πατήρ Γεράσιμος χρημάτισε ἡγούμενος τοῦ μοναστηριοῦ, μισθοδοτούμενος ἀπ' αὐτό. Σέ διαχειριστικό φάκελο σώζονται ἀποδείξεις εἰσπραξῆς μισθῶν.

ἐκ θαύματος μέ τήν θείαν δύναμιν τῆς Ὑπεραγίας Θετόκου, ὡς μαρτυρεῖ ἡ γρέντα στό ἀριστερό μέρος τοῦ ἱεροῦ νάρθηκα»²⁵ καθῶς μπαίνουμε σ' αὐτόν.

Ἡ ἐρήμωση τοῦ Στομίου ἐνοχλοῦσε τούς χριστιανούς τῆς Κονίτισης, οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦσαν νά τό ἀναστηλώσουν. Ἰδιαίτερη ἀγάπη πρός τό μοναστήρι ἔδειχναν οἱ φτωχοί πρόσφυγες τῆς Κάτω Κονίτισης, στούς ὁποίους ἀνήκε καί ἡ οἰκογένεια τοῦ Γέροντα Παΐσιου. Ὁ ἴδιος, ἔχοντας τή μοναχική κλίση ἀπό παιδική ἡλικία, ἐπισκεπτόταν ὡς λαϊκός τό Στόμιο καί πονοῦσε ἡ καρδιά του πού ἔβλεπε τό μοναστήρι κατεστραμμένο. Γι' αὐτό καί εἶχε κάνει τάμα νά βοηθήσει. Ὁ Γέροντας ἔλεγε σχετικά: «Τό τάμα πού εἶχα κάνει στήν Παναγία, ἄν μέ διαφυλάξη ἡ χάρι της κατά τόν πόλεμο, νά πάω τρία χρόνια νά βοηθήσω νά κτισθῇ τό καμένο Μοναστήρι της, νόμισα ὅτι ἡ Παναγία πλέον δέν θά ζητήσῃ, μιᾶς καί ἔγινα μοναχός, ἀλλά φαίνεται ὅτι τό ἤθελε»²⁶. Πράγματι, ἡ Παναγία τοῦ ζήτησε νά πραγματοποιήσῃ τό τάμα του, παρόλο πού ὁ ἴδιος εἶχε ἀγαπήσῃ τήν ἔρημο τῶν Κατουνακίων τοῦ Ἁγίου Ὄρους καί σκόπευε νά ἐγκατασταθῇ ἐκεῖ μόνιμα. Τελικά ὁ Γέροντας δέν πῆγε στήν ἀθωτική ἔρημο, γιατί τοῦ συνέβηκε ἕνα συγκλονιστικό γεγονός. Τό ἀποκάλυψε ὁ ἴδιος:

«Ἐνα βράδυ, μετά τό Ἀπόδειπνο, εἶχα ἀποσυρθῆ στό κελλί μου καί προσευχόμουν ὡς ἀργά. Κατά τίς ἔνδεκα τήν νύκτα ξάπλωσα νά ἡσυχάσω λίγο. Μιάμιση ἡ ὥρα

25. Πρεσβ. Διονυσίου Τάτση, ὄπ. παρ., σελ. 227.

26. Ἱερομονάχου Ἰσαάκ, **Βίος Γέροντος Παΐσιου τοῦ Ἀγιορείτου**, 2004, σελ. 121.

Παλιότερη φωτογραφία του καθολικού
μέ εμφανή τά σημάδια της εγκατάλειψης

ξύπνησα μέ τό σήμαντρο τῆς Μονῆς, πού μᾶς καλοῦσε στό Ναό. Ἐκανα νά σηκωθῶ, ἀλλά ἦταν ἀδύνατο. Μιά ἀόρατη δύναμη μέ κρατοῦσε ἀκίνητο. Κατάλαβα ὅτι κάτι συμβαίνει. Ἐμεινα καθηλωμένος στό κρεβάτι μέχρι τίς δώδεκα τό μεσημέρι. Μποροῦσα νά προσεύχωμαι, νά σκέφτωμαι, ἀλλά δέν μποροῦσα νά κινηθῶ καθόλου. Ἐνῶ βρισκόμουν σ' αὐτήν τήν κατάσταση, εἶδα σάν σέ τηλεόραση ἀπό τήν μιά μεριά τά Κατουνάκια καί ἀπό τήν ἄλλη τήν Μονή Στομίου στήν Κόνιτσα. Ἐγώ μέ λαχτάρα γύρισα τά μάτια μου πρός τά Κατουνάκια. Μιά φωνή τότε - ἦταν τῆς Παναγίας- μοῦ εἶπε καθαρά:

- Δέν θά πᾶς στά Κατουνάκια· θά πᾶς στήν Μονή Στομίου.

- Παναγία μου, ἐγώ ἔρημο σοῦ ζητοῦσα καί Ἐσύ μέ στέλνεις στόν κόσμο; εἶπα.

Ἄκουσα ξανά τήν ἴδια φωνή νά μοῦ λέη αὐστηρά:

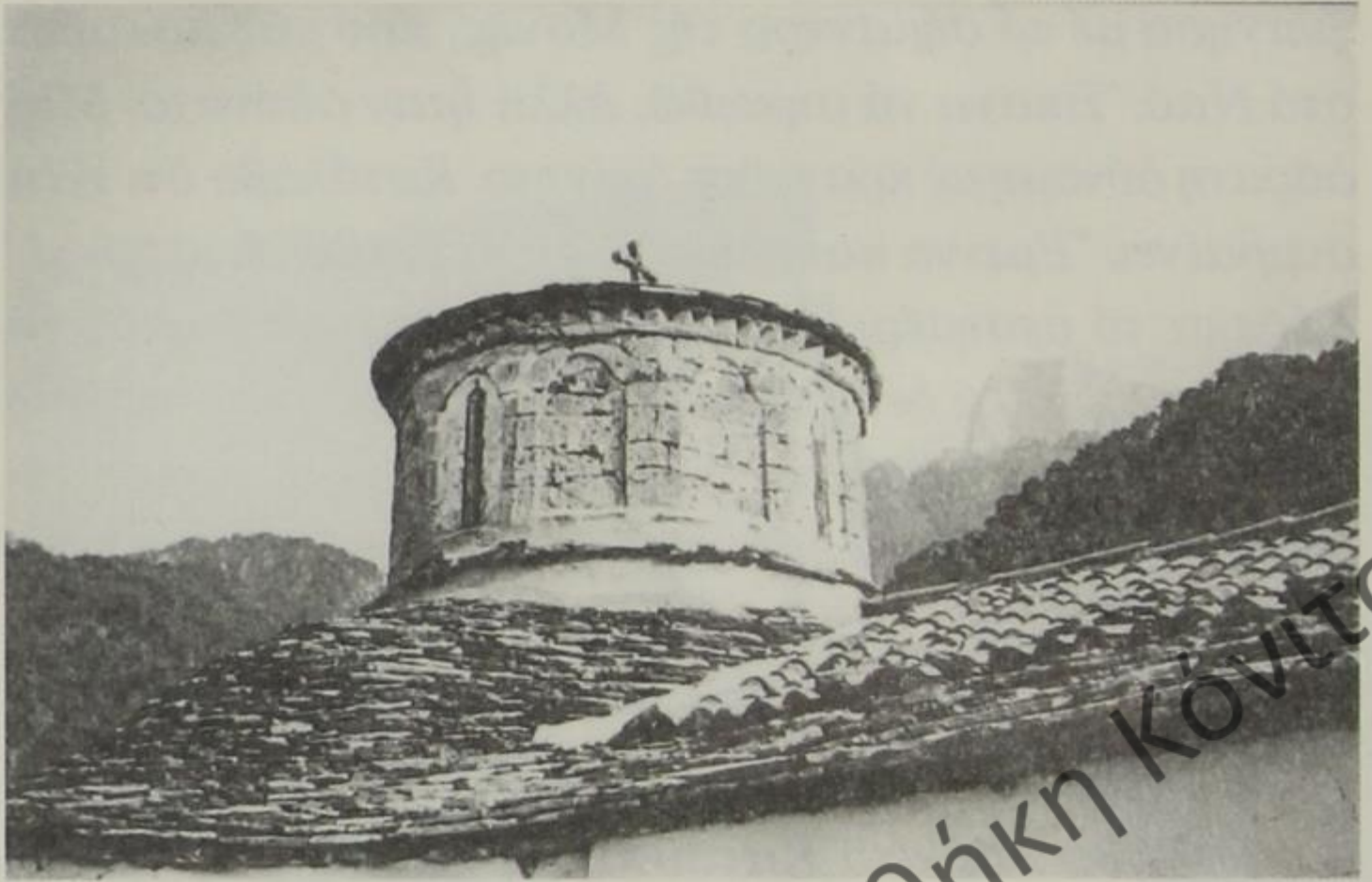
- Θά πᾶς νά συναντήσης τό τάδε πρόσωπο, τό ὁποῖο θά σέ βοηθήσῃ πολύ.

Ἀμέσως λύθηκα ἀπό ἐκεῖνο τό ἀόρατο δέσιμο καί πλημμύρισε ἡ καρδιά μου ἀπό τήν θεία χάρι. Μετά πῆγα καί τό εἶπα στόν Πνευματικό.

- Αὐτό εἶναι τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, μοῦ εἶπε ὁ Πνευματικός. Μήν κάνης ὅμως λόγο γιά τό γεγονός. Πές πώς γιά λόγους υἰγείας - ἔβγαζα αἷμα ἐκείνη τήν ἐποχή-θά χρειασθῇ νά βγῆς ἀπό τό Ὅρος καί πῆγαινε.

Ἄλλο ἤθελα ἐγώ, ἀλλά ὁ Θεός εἶχε τό σχέδιό Του. Σκέφτηκα ὅτι ἦταν θέλημα Θεοῦ νά ἀνακαινίσω αὐτό τό μοναστήρι, καί ἔτσι θά ἐκπληρωνόταν καί ἓνα τάμα πού εἶχα κάνει στήν Παναγία, ὅταν ὑπηρετοῦσα στόν

Μεταξύ ούρανοῦ καὶ γῆς

στρατό, τότε μέ τόν πόλεμο»²⁷.

Τόν Αὐγουστο τοῦ 1958 ὁ Γέροντας Παΐσιος ἐγκαθίσταται στό Στόμιο, ἀντιμετωπίζοντας πολλές δυσκολίες. Ὁ ἴδιος μάς πληροφορεῖ: «Ὅταν πρωτοπῆγα στήν ἱερά Μονή Στομίου, δέν εἶχα ποῦ νά μείνω. Ὅλο τό μοναστήρι ἦταν γεμᾶτο μπάζα. Βρῆκα μιά γωνιά κοντά στήν μάνδρα, ἔβαλα κάτι ἀπό πάνω, γιά νά τήν σκεπάσω λίγο, καί ἐκεῖ περνοῦσα τά βράδνα καθιστός, γιατί δέν χωροῦσα νά ξαπλώσω»²⁸.

Ὅπως εἶναι γνωστό, ὁ Γέροντας τό διάστημα 1958-1962 παρέμεινε στήν ἱερά Μονή Στομίου Κονίτσης, ὅπου ἐπιδόθηκε, παράλληλα μέ τά μοναχικά του καθήκοντα,

27. Γέροντος Παΐσιου Ἀγιορείτου, **Λόγοι Β΄, Πνευματική ἀφύπνιση**, 1999, σελ. 255-256.

28. Ὅπ. παρ., σελ. 253.

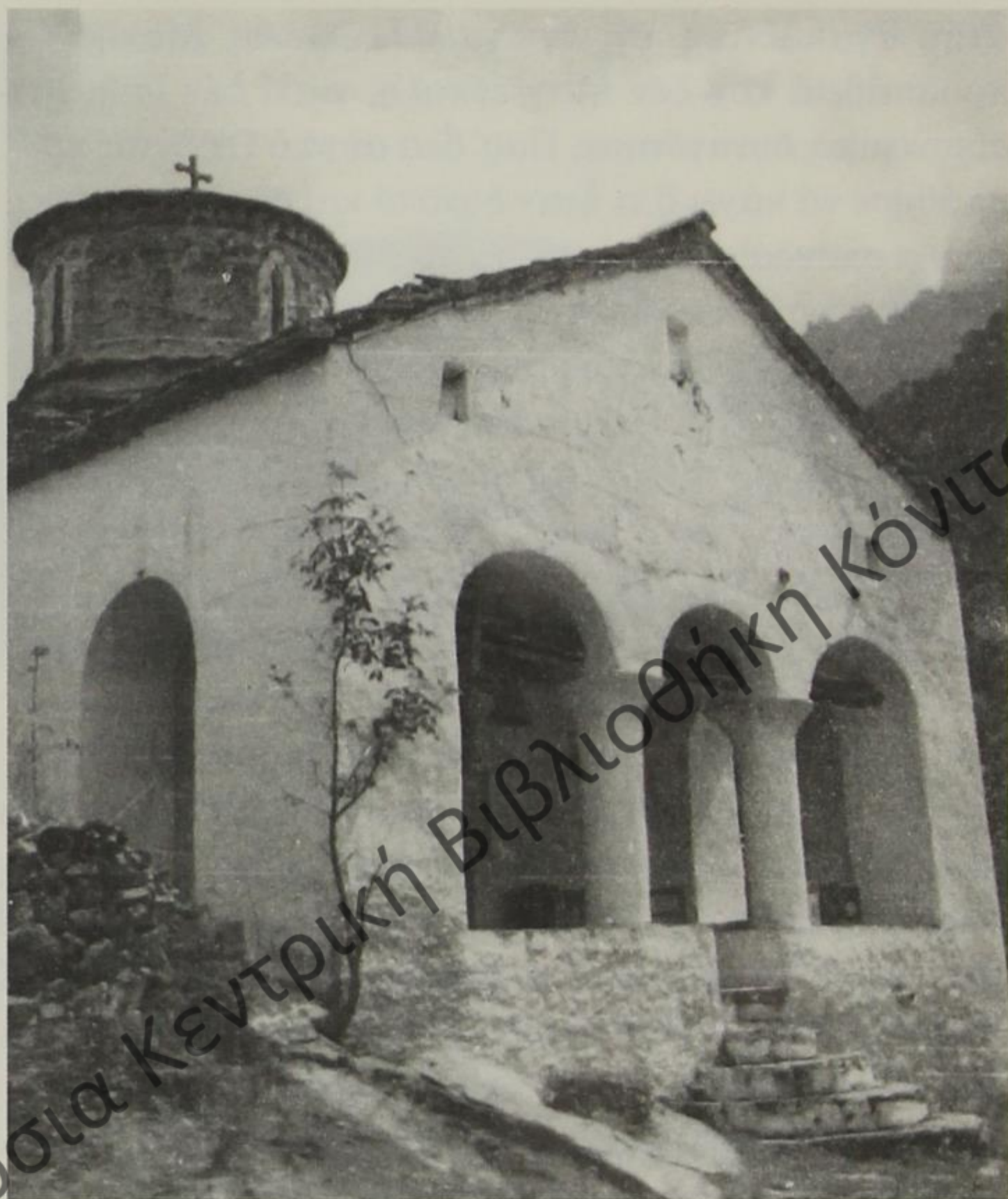

στήν ανακαίνιση τῆς ἐγκαταλελειμμένης Μονῆς. Ἡ προσπάθειά του δέν ἦταν εὐκόλη, γιατί δέν ὑπῆρχαν οἰκονομικές δυνατότητες. Παρ' ὅλα αὐτά ὁ Γέροντας προσπάθησε νά κάνει ὅ,τι ἦταν δυνατό καί ὁμολογουμένως πέτυχε σπουδαῖα πράγματα. Εἶναι ἐνδιαφέροντα τά στοιχεῖα πού ἀντλοῦμε ἀπό τό βιβλίο ταμείου τῆς Μονῆς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τά ἔσοδα τῆς Μονῆς προέρχονταν ἀπό τό κουτί τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, τό κουτί τῶν ἱερῶν λειψάνων, τό κουτί πού βρισκόταν στό εἰκόνισμα τῆς γέφυρας, πού περνᾶμε γιά νά πᾶμε στή Μονή, τίς μικρές δωρεές, τά πενιχρά ἐνοίκια τῶν ἀγρῶν πού εἶχε στόν κάμπο τῆς Κόνιτσας, τόν ἐτήσιο ἀγιασμό τῶν Θεοφανείων, ἀπό ἐράνους καί ἀπό τήν περιοδική εὐλογία τοῦ τότε μητροπολίτη Χριστοφόρου. Μερικοί εὐλαβεῖς χριστιανοί δώριζαν στή Μονή καί ζῶα. Συγκεκριμένα τόν Μάιο τοῦ 1959 «ὁ Ἀθανάσιος Ζιακόπουλος δίνει μιά γίδα, ὁ Πρόδρομος Ἐξνεπίδης μιά μαλτέζα, ὁ Δημ. Δημητρούλης μιάν κατσικούλα καί ὁ Δημ. Ἀθανασίου ἕνα κασικάκι». Τά ζῶα αὐτά ὁ Γέροντας τά πουλοῦσε ἢ τά ἄλλαζε μέ ἄλλα ζῶα. Στό βιβλίο ταμείου, Ἰανουάριος 1960, διαβάζουμε τήν ἀκόλουθη ἐπεξηγηματική σημείωση τοῦ Γέροντα: «Ἡ μιά προβατίνα ἐψόφησε. Ἐμεινε μιά, τήν ὁποία ἔχει ὁ κ. Νάκος Σκούπρας, καθὼς ἕνα ἄρνι στόν Χρῆστον Κίτσου ἔχω».

Στίς 5-1-1961 ἄγνωστος ἔκλεψε τό κουτί τοῦ ἱεροῦ ναοῦ.

Ἀπό τά ποσά ἐσόδων καί ἐξόδων πού σημειώνονται κάθε μήνα στό βιβλίο, διαπιστώνουμε ὅτι τίς περισσότερες φορές τά ἔσοδα τῆς Μονῆς ἦταν περισσότερα ἀπό

Ὁ ἐξωνάρθηκας τοῦ καθολικοῦ

τά ἔσοδα. Γιά παράδειγμα στίς 23 Ἰουλίου 1961 ὁ Γέροντας κλείνει τό βιβλίο μέ σύνολον ἐσόδων 41.161 δραχ. καί σύνολον ἐξόδων 44.958 δραχ., διευκρινίζοντας ὅτι «τά ἐπίλοιπα χρήματα πού ἐξόδευσαν ἦσαν εὐλογίες πού μοῦ στέλνανε ἀπό τό Ἅγιον Ὄρος, “κουμπάνιες καί εὐλογίες

πού δικαιούμουνά». Ὀλίγα πού εἶχα ὅταν ἦρθα, τά ἐξό-
δευσα διά διάφορα πράγματα πού μου χρειαζότανε διά
τήν Ἱεράν Μονήν Στομίου. Ἐπομένως χρέος δέν ἀφήνω
οὔτε δραχμή».

Σέ ἄλλο σημεῖο τοῦ βιβλίου γράφει σέ ποιές ἐργασίες
ξόδεψε τά 17 κ. μ. ξυλείας πού τοῦ χορηγήθηκαν. Ἐδῶ
πρέπει νά σημειώσω ὅτι τήν ξυλεία αὐτή τήν δούλεψε ὁ
Γέροντας, στό μεγαλύτερο μέρος της, μέ τά ἴδια του τά
χέρια, γιατί ὅπως ξέρουμε ἦταν μαραγκός στό κοσμικό
του ἐπάγγελμα. Χάρη τῆς ἱστορίας παραθέτω τίς ἐργα-
σίες πού ἔκανε μέ τήν ἐν λόγῳ ξυλεία.

«Ἀπό τήν ξυλείαν 17 κυβικῶν ἔκαμα τίς κάτωθι ἐργα-
σίες.

1. Τήν στέγην τῆς Ἐκκλησίας, καινούργια, ἀπό κα-
δρόνια καί σανίδες διά σκουρέτα.

2. Τήν στέγην τοῦ κελίου ἀπό καδρόνια καί σανίδες
διά σκουρέτα.

3. Τό νταβάνι τοῦ κελίου καί τό πάτωμα, θύρα καί
παράθυρο.

4. Τό νταβάνι τοῦ καλογερικοῦ, καθῶς νέο παράθυρο.

5. Τό νταβάνι τοῦ ὑπογείου Δούκα, καθῶς καί πα-
ράθυρα.

6. Καδρόνια διά τήν διαίρεσιν Δούκα, ἐπίσης γεμί-
σματα ἀπό καδρόνια στά νταβάνια.

7. Ἐξώθυρα καί ἄλλες 7 θύρες τοῦ νέου κτιρίου.

8. Καναπέδες τραπέζης, κρεβάτια καί ντιβάνια στά
δωμάτια, ἐπίσης δύο ντουλάπες, κουζίνας καί ἱεροῦ, καί
8 καναπέδες περαστούς.

9. Διά καλούπια θολογυριστῶν, συνάξι πλάκας, στέρας κ.τ.λ.

Περισσεύουν ἀκόμη ἕξι (6) κυβικά ξυλεία»²⁹.

Στό μοναστήρι βλέπουμε μέχρι σήμερα τή σφραγίδα τῆς ἐργατικότητας καί τῆς φροντίδας τοῦ Γέροντα Παΐσιου. Μεγάλος ἦταν ὁ προσωπικός του μόχθος γιά τήν ἀνακαίνιση τοῦ μοναστηριοῦ, ἀλλά μεγάλη ἦταν καί ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ πρὸς τόν ἴδιο καί φυσικά πρὸς τήν Στομιώτισσα Παναγία.

Στίς 30-9-1962 ὁ Γέροντας παραδίδει στόν ἱερομόναχο Ἰάκωβο Παπαδέλη τήν ἱερά Μονή Στομίου καί ἀναχωρεῖ ἀπ' τήν Κόνιτσα.

Σύντομα τό μοναστήρι ἐρημώθηκε καί περιῆλθε στήν ἀρμοδιότητα τοῦ ἐφημερίου τῆς Κάτω Κονίτσης Ἀθανασίου Οἰκονόμου. Τά τελευταῖα τριάντα περίπου χρόνια τή φροντίδα καί τήν εὐθύνη τῆς Στομιώτισσας ἔχει ὁ ἱερομόναχος Κοσμάς Σιωζος. Ἄξιος διάδοχος τοῦ Γέροντα Παΐσιου, ἄρχισε μιά μελετημένη προσπάθεια γιά τήν ἀνακαίνιση καί συμπλήρωση τοῦ μοναστηριοῦ, πού φτάνει τά ὅρια τῆς προσωπικῆς του θυσίας. Στό Στομιο ὑπάρχει τό μεγάλο πρόβλημα τῆς μεταφορᾶς τῶν οἰκοδομικῶν καί ἄλλων ὑλικῶν, γιατί δέν ὑπάρχει ἀμαξιτός δρόμος. Καί ὅμως! Ἐφτασε ἐκεῖ, στόν ἀπορροῶγα βράχο τοῦ Στομίου, ἐρπυστριοφόρο μηχανήμα, τό ὁποῖο κουβάλησε χιλιάδες τοῦβλα, ἑκατοντάδες τσιμέντα, σωληνες νεροῦ, σύρματα περίφραξης, ξυλεία πολλῶν κυβικῶν μέτρων, σίδερα καί πολλά ἄλλα ἀναγκαῖα ὑλικά. Μέ κίν-

29. Πρεσβ. Διονυσίου Τάτση, *Ὁ Ἀσκητής τῆς Παναγούδας*, 1997, σελ. 113-116.

δυνο τῆς ζωῆς μεταφέρθηκαν ἐκεῖ. Τώρα ἄλλαξε γενικά ἡ ὄψη τοῦ μοναστηριοῦ. Ὑπάρχει νερό, ὑπάρχουν βρύσες, δέντρα καί κῆπος. Εὐπρεπίστηκε ὁ χῶρος, μέσα καί ἔξω ἀπ' τό μοναστήρι. Ὁ ἐπισκέπτης βλέπει ὅτι ὑπάρχει κάποια ζωντάνια ἐκεῖ καί διαπιστώνει τή μεγάλη ἀλλαγῆ.

έ. Ἡγούμενοι καί μοναχοί

Παραθέτω στή συνέχεια ἐλλιπή κατάλογο ἡγουμένων καί μοναχῶν, πού διετέλεσαν στό μοναστήρι γιά πολύ ἤ λίγο χρονικό διάστημα. Παρ' ὅλη τήν προσπάθεια δέν μπόρεσα νά καθορίσω χρονολογικά τήν ἀφίξη καί ἀναχώρηση ἢ κοίμηση τοῦ καθενός, γιατί δέν σώζεται κανένα ἐπίσημο σχετικό βιβλίο τοῦ μοναστηριοῦ. Οἱ χρονολογίες πού σημειώνονται μᾶς πληροφοροῦν τό πότε περίπου διέμεινε ὁ καθένας στό Στόμιο. Ὅπωςδήποτε ἕνας σημαντικός ἀριθμός Στομιωτῶν μοναχῶν μᾶς εἶναι ἄγνωστος.

1. Γερομόναχος Ἰωαννίκιος, στό «Παλιομονάστηρο». Σώζεται ἐνθύμησή του στό τέλος Εὐχολογίου, ἐκδόσεως Νικ. Γλυκῆ, μέ χρονολογία 1724.

2. Κύριλλος ὁ νεοφώτιστος, στό «Παλιομονάστηρο» τό 1771.

3. Ἡγούμενος Κωνσταντίνος στό «Παλιομονάστηρο» καί κτίτωρ τῆς Μονῆς Στομίου, 1774.

4. Ἡγούμενος Παΐσιος. Στίς 23 Μαΐου τοῦ 1778 ὑποδέχθηκε τόν ἀρχιερέα Κονίτσης Παΐσιο πού ἐπισκέφθηκε τή Μονή.

5. Ίερομόναχος Βησσαρίων, 1785. Σώζονται δύο ένθυμήσεις του, πού ἀναφέρονται στὸν πόλεμο «μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ καὶ τοῦ Κούρτ Πασᾶ», ὁ ὁποῖος ἔγινε στήν Κόνιτσα.

6. Μοναχός Ἄνθιμος, 1886. Στίς 27 Ἰουλίου τοῦ ἴδιου ἔτους χειροτονήθηκε ἀπό τόν ἀρχιερέα Παῖσιο.

7. Πατήρ Κύριλλος, 1791.

8. Πατήρ Χρῦσανθος, 1791.

9. Ἡγούμενος ὄσιος Μαρούδης, 1793. Λαμπρή ἐποχή τῆς Μονῆς μέ μεγάλη ἀδελφότητα ἀγίων ἀσκητῶν.

10. Ἡγούμενος Παγκράτιος.

11. Μοναχός Παῖσιος, 1827.

12. Ἡγούμενος Γρηγόριος Χαλῶρτης ἢ Πεκλαρίτης, 1843-1851. Ὁ δεινοπαθήσας ἀπό τοὺς ληστές. ἤρθε ἀπό τό Μοναστήρι τῆς Στρατοεισῆς (σημ. Πύργος). Στίς μέρες του τό Στόμιο «ἀπέκτησε σχεδόν τήν παλαιάν εὐκλειαν».

13. Πατήρ Ἰωαννίκιος ὁ Γκριζμπανίτης, 1855-1859.

14. Πατήρ Σταῦρος Ζησιιάδης, 1862. Ἐφημέριος Κονίτισης λειτουργεῖ καί στή Μονή.

15. Ἡγούμενος Γεράσιμος, 1867-1889. Χρημάτισε δάσκαλος στά Γρεβενά καί ὑποτακτικός τοῦ π. Γρηγορίου Χαλῶρτη.

16. Ἡγούμενος Γαβριήλ, 1880-1890.

17. Ἡγούμενος Συμεών.

18. Ἡγούμενος Καλλίνικος 1890-1900. Καταγόταν ἀπό τό χωριό Ἅγιος Νικάνωρ Κονίτισης.

19. Πατήρ Γεράσιμος ὁ κουτσός καί γριούλα Μπούνω. Σύγχρονοι τοῦ ἡγουμένου Καλλινίκου.

20. Ἡγούμενος Βασίλειος, 1900-1923. Καταγόταν ἀπὸ τὴ Ζέρμα (σημ. Πλαγιά) Κονίτσης.

21. Οἱ μοναχὲς Ἄννα ἡ βουβὴ καὶ Ἄννα ἡ πεθερὰ τοῦ Χρήστου Νέκου.

22. Πατὴρ Γεράσιμος Σχίζας, 1932-1934. Καταγόταν ἀπὸ τὸ Λαχανόκαστρο Πωγωνίου.

24. Πατὴρ Θωμᾶς. Ἐγγαμος ἱερέας πού ἐξυπηρετοῦσε τὸ Μοναστήρι καὶ ἔμενε σ' αὐτὸ οἰκογενειακῶς.

25. Πατὴρ Παῦλος Παπαθεμιστοκλέους καὶ πατὴρ Δημήτριος Μάνθος. Διωρισμένοι ὡς ἐπίτροποι τῆς Μονῆς ἀπὸ τὸ 1956 ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα Κονίτσης Δημήτριο.

26. Πατὴρ Παΐσιος Φιλοθεΐτης, 1958-1962. Πρόκειται γιὰ τὸν εὐλαβέστατο Κονιτσιώτη μοναχό, κατὰ κόσμον Ἀρσένιο Ἐζνεπίδη, υἱὸ τοῦ Προδρόμου.

27. Πατὴρ Ἀθανάσιος Οἰκονόμου, ἐφημέριος Κάτω Κονίτσης. Γιὰ μεγάλο χρονικὸ διάστημα κάλυπτε τὶς λειτουργικὲς ἀνάγκες τοῦ μοναστηριοῦ.

23. Ἀρχιμ. Κοσμάς Σιῶζος, ἡγούμενος τὰ τριάντα περίπου τελευταῖα χρόνια.

στ'. θαύματα καὶ παραδόσεις

Στὸ στόμα τῶν εὐλαβῶν κατοίκων τῆς Κονίτσης διασώζονται παραδόσεις καὶ θαύματα πού σχετίζονται μὲ τὸ μοναστήρι τῆς Παναγίας τῆς Στομιώτισσας. Σὰν προφορικὴ παράδοση πού εἶναι, ἔχουν τὸ μειονέκτημα τῆς ὑπερβολῆς. Ὁ λαός, πού ρέπει πρὸς τὶς διηγήσεις καὶ τὶς παράξενες ἱστορίες, ὅταν δέν μπορεῖ νὰ ἐξηγήσει κάτι, ἐπιστρατεύει τὴ φαντασία του καὶ πολλές φορές γεμίζει

Τό έσωτερικό του καθολικού

τήν ιστορία μέ μύθους. Αυτό όμως δέν σημαίνει ότι πρέπει νά απορρίψουμε τήν παράδοση. Κάτι τέτοιο θά ἦτανε ἐγκληματικό καί θανάσιμο, ὅμοιο μέ τό κόψιμο τῆς ρίζας ἑνός δέντρου. Χρειάζεται ὅμως, ὅταν τήν χρησιμοποιοῦμε καί τήν συμβουλευόμαστε, νά τήν ἀποκαθαίρουμε ἀπό τά πρόσθετα στοιχεῖα πού τῆς φόρτωσαν οἱ αἰῶνες καί ὅπωςδήποτε νά μή στηρίζουμε ἀποκλειστικά σ' αὐτή τήν ιστορία. Πρέπει νά διευκρινίσω ὅτι τά θαύματα πού διηγοῦνται σοβαροί καί θεοφοβούμενοι ἄνθρωποι, πού ἐνδεχομένως νά εὐεργετήθηκαν κιόλας ἀπ' αὐτά, εἶναι ἐπιβεβλημένο νά τά δεχόμαστε ἀνεπιφύλακτα. Τό θαῦμα δέν χωράει στό τετραγωνικό μυαλό μας. Τό βιώνουμε μέ τήν πίστη.

Σημειώνω παραδόσεις καί θαύματα πού διηγοῦνται οἱ γεροντότεροι ἄνθρωποι τῆς περιοχῆς. Ἔχουν χάρη καί φανερώνουν ὅτι ἡ Στομιώτισσα Παναγία εἶναι θαυματουργός. Τά θαύματα πού ἀναφέρω εἶναι παλιότερης ἐποχῆς, τότε πού ἡ πίστη ἦταν θερμότερη καί οἱ χριστιανοί εὐλαβοῦντο ἰσχυρῶς τήν Παναγία.

1. Κοντά στό μοναστήρι βρίσκεται ἡ βρύση τῆς Λεπτοκαρυᾶς, πού μέχρι τό 1978 ἀποτελοῦσε τή μοναδική πηγή ἀπ' ὅπου μπορούσες νά πάρεις νερό. Σήμερα, βέβαια, ἔχει φθάσει ἐκεῖ ἄφθονο νερό ἀπό ἄλλη πηγή. Ἡ παράδοση λέγει ὅτι ὅταν ἡ βρύση τῆς Λεπτοκαρυᾶς ἔχει μπόλικο νερό τό χειμῶνα, θά εἶναι μεγάλη ἀκρίβεια στόν κόσμο. Ἀντίθετα, ὅταν τό νερό λιγοστεύει ἢ καί χαθεῖ ἀκόμα, θά εἶναι μεγάλη φτήνεια.

2. Τή δεκαετία 1880-1890 ἡγούμενος στό μοναστήρι ἦτανε ὁ π. Γαβριήλ, πού διατηροῦσε ἀρκετά γιδοπρόβατα καί βόδια. Ἐκείνη τήν ἐποχή δροῦσε στήν περιοχή τῆς

Κονίτσης ένας λήσταρχος πού λεγόταν Νταβέλης. Αὐτός πολλές φορές ἐρχόταν σέ συμπλοκή μέ τούς Τούρκους κατακτητές. Κάποια μέρα πού τόν εἶχαν περικυκλώσει οἱ Τοῦρκοι καί πολεμοῦσε μέ γενναιότητα, τοῦ ἔφυγε ὁ ἀχώριστος σύντροφός του, τό χρυσοστολισμένο μανάρι του. Ἀπό τό τουφεκίδι φοβήθηκε τό ζῶο καί ἀνταμώθηκε μέ τά πρόβατα τοῦ μοναστηριοῦ. Ὁ τσοπάνος σάν τό εἶδε πῆρε μιά ἀρμαθιά φλουριά ἀπ' τίς πολλές που εἶχε κρεμασμένες στό λαμό του καί τά κερατά του καί τά παρουσίασε στό μοναστήρι. Οἱ καλόγεροι εἰδοποίησαν τό λήσταρχο σχετικά. Ἐκεῖνος τ' ἄκουσε μέ πολλή χαρά. Ἐπειδή δέ πίστεψε ὅτι ἡ Παναγία τόν προστάτεψε ἀπό τούς Τούρκους, ἔστειλε εἶδηση στό μοναστήρι νά κρατήσουν τά φλουριά καί νά τοῦ στείλουν μόνο τό μανάρι, πράγμα πού ἔγινε. Οἱ καλόγεροι μέ τή δωρεά αὐτή διόρθωσαν καί ψήλωσαν τή μάντρα τοῦ μοναστηριοῦ.

3. Μπροστά ἀπό ἑκατόν πενήντα περίπου χρόνια ένας καλόγερος εἶχε βγεῖ περιοδεῖα σέ διάφορα μέρη μέ σκοπό τήν οἰκονομική ἐνίσχυση τοῦ μοναστηριοῦ. Ὅταν γύριζε, στήν τοποθεσία Κακιά Σκάλα, πού εἶναι βραχώδης καί κρημνώδης, παραφύλαγαν μερικοί ληστές γιά νά τοῦ πάρουν τά χρήματα. Ὁ καλόγερος ἀνηφόριζε καβάλα στό ἄλογό του. Ξαφνικά τό ζῶο σταμάτησε. Κάτι συνέβαινε. Ὁ καλόγερος ἀυποψίαστος τό χτυποῦσε νά προχωρήσει, ἐκεῖνο ὅμως καρφώθηκε στή θέση του, χωρίς νά κάνει οὔτε ἕνα βῆμα μπρός. Μετά ἀπό τήν ἐπιμονή τοῦ ἀναβάτη του νά προχωρήσει, τό ἄλογο λοξοδρόμησε στά δεξιά, σκαρφάλωσε στά βράχια καί ἀπό ἄλλο μέρος ἔφθασε στό μοναστήρι. Ἔτσι ὁ καλόγερος ξέφυγε τόν κίνδυνο ἀπό τούς ἐνεδρεύοντες κακοποιούς.

4. Μιά φορά πάλι συμμορία ληστῶν ἔφθασε στό μοναστήρι, μέ σκοπό νά τό λεηλατήσουν. Τότε ἀσκήτεψε ἐκεῖ ἕνας θεοφοβούμενος ἱερομόναχος. Οἱ κακοποιοί ἄρχισαν νά περιπαίζουν τόν καλό μοναχό καί νά βλασφημοῦν τήν Θεοτόκο Μαρία. Ἐκεῖνος τούς συμβούλεψε πατρικά, μέ σκοπό νά τούς ἐπαναφέρει στόν ἴσιο δρόμο τοῦ Χριστοῦ. Μάταια ὅμως. Τοῦ δήλωσαν πώς μόνο ἂν δοῦν θαῦμα θά πιστέψουν στά ὅσα τούς λέγει. Ὁ ἱερομόναχος, σιωπηλός καί προσευχόμενος ἔνδον, τούς ἐτοίμασε τό καλύτερο φαγητό πού μποροῦσε, προσφέροντάς τους καί ἄφθονο κρασί ἀπ' τά ἀμπέλια τοῦ μοναστηριοῦ. Οἱ ληστές, παρ' ὅλη τή φιλοξενία, ἐπέμειναν νά δοῦν θαῦμα. Γιά νά τόν δοκιμάσουν τοῦ εἶπαν νά γεμίσει μιά κούπα μέ κρασί καί νά τή ρίξει ἀπό τό Καταφίλι-ψηλός βράχος στήν ἄκρη τοῦ μοναστηριοῦ-κάτω στό ποτάμι. Ἄν τό πρωί τή βροῦνε γεμάτη, θά πιστέψουν στά λόγια του, διαφορετικά θά τόν τιμωρήσουν, βεβηλώνοντας καί τό «Περιβολάκι τῆς Παναγίας». Ὁ ἱερομόναχος ἀμίλητος ἔκανε ὅ,τι τοῦ εἶπαν. Γέμισε τήν κούπα μέ κρασί καί μέ κρυφή πίστη ὅτι ἡ Παναγία θά κάνει τό θαῦμα Τῆς, τήν ἔρριξε στόν γκρεμό. Ἡ νύχτα πέρασε μέ ἀγωνία. Ὅλοι τό πρωί κατέβηκαν στό ποτάμι. Ληστές καί καλόγερος. Ἐψαξαν γιά τήν κούπα καί μέ ἔκπληξη τήν βρήκανε ὄρθια πάνω σ' ἕνα βράχο. Ἡ στιγμή ἦταν συγκλονιστική. Ὁ ἱερομόναχος δοξολογοῦσε τό Θεό καί τήν Παναγία. Οἱ κακοποιοί μέ βαθιά συναίσθηση τῆς ἁμαρτωλότητάς τους ζήτησαν συγχώρηση. Μέ τό κρασί τῆς κούπας ὁ ἱερομόναχος ἔκανε θεία λειτουργία καί κοινώρησε τούς μετανοήσαντες πρώην ληστές! Τό διπλό θαῦμα εἶχε γίνει.

Τεμάχια τέμπλου ἀπ' τό τέμπλο τοῦ Παλιομονάστηρου

Όλα ὅσα προανέφερα καί ἄλλα πού εἶναι σκορπισμένα στούς εὐλαβεῖς ἀνθρώπους τῆς περιοχῆς καί παραδίδονται ἀπό τούς γερόντους στούς νεώτερους ὡς ἱερά παρακαταθήκη, φανερώνουν ὅτι καί στό μοναστήρι τοῦ Στομίου ἡ Παναγία μας θαυματουργεῖ.

ζ. Τά αἴτια τῆς ἐρήμωσης

Όπως προανέφερα, τό μοναστήρι πολλές φορές ἔμεινε δίχως «φύλακα μοναχό». Ποῦ ὀφείλεται, ὅμως, ἡ κατά καιρούς ἐρήμωσή του; Εἶναι ἓνα ἐρώτημα πού ἀπασχολεῖ πολλούς. Κατά τή γνώμη μου τρεῖς κυρίως εἶναι οἱ αἰτίες:

Τεμάχια τέμπλου ἀπ' τό τέμπλο τοῦ Παλιομονάστηρου

1. Ἡ ἄγνοια τοῦ μοναχισμοῦ πού ὑπάρχει στήν Ἑπειρο. Δύσκολα στόν τόπο μας παρουσιάζονται νέοι πού ἐπιθυμοῦν τόν ἀνηφορικό «δρόμο τῶν ἀσκητῶν». Οἱ Ἑπειρωτες δέν γνωρίζουν πολλά πράγματα γιά τό μοναχικό βίο. Παρ' ὅλο πού τούς διακρίνει βαθιά θρησκευτικότητα, δέν ἔχουν ὀρθές ἀντιλήψεις γιά τήν ἀγγελική βιοτή τῶν μοναζόντων. Τοῦτο σημειώνει καί ὁ π. Παΐσιος σέ ἐπιστολή του πρὸς τόν γράφοντα. Γι' αὐτό στήν Ἑπειρο γενικά δέν συναντοῦμε ἀκμάζοντα μοναστήρια.

2. Ἡ βουλμία τῶν ἐκκλησιαστικῶν καί δημοτικῶν ἀρχόντων. Παλαιότερα ἡ κτηματική περιουσία τῆς Παναγίας ἦτανε σημαντική. Ξεπερνοῦσε τά διακόσια πενήντα στρέμματα. Τόν τελευταῖο αἰῶνα ἡ ἀρπακτική διάθεση τῶν διαφόρων ἀρχόντων τοῦ τόπου εἶχε κορυφωθεῖ. Πολλά κτήματα μέ διάφορα προσχήματα καί ψευ-

δεῖς δικαιολογίες ἔγιναν περιουσία ἀθεόφοβων ἀνθρώπων. Τήν ἱεροσυλία συμπλήρωσε καί ἡ δήμευση μεγάλου μέρους τῆς ὑπόλοιπης κτηματικῆς περιουσίας ἀπ' τό ἑλληνικό Κράτος πού ἔγινε τό 1954.

Ἐπίσης, πολλές φορές, οἱ ἐκάστοτε μητροπολίτες ἔβλεπαν τό μοναστήρι σάν οἰκονομικό πόρο τῆς μητροπόλεώς τους καί διαχειρίζονταν ἐκεῖνοι τά ἔσοδά του ὅπως ἤθελαν, ἀγνοώντας ἢ καί φθονώντας τούς μοναχοὺς.

Εἶναι χαρακτηριστικά τά ὅσα σημειώνουν σέ διάφορα βιβλία, ὡς ἐνθυμήσεις, οἱ μοναχοί σχετικά μέ τὰ κτήματα τοῦ μοναστηριοῦ. Ἡ περίπτωση τοῦ ἡγουμένου Γρηγορίου Χαλώρτη εἶναι διαφωτιστική. Ἐνῶ ἐργάστηκε πολύ γιά τό Στόμιο, ἀναγκάστηκε τελικά νά φύγει, γιατί οἱ πρόκριτοι τῆς Κονίτισης τοῦ ἀφαίρεσαν τά εἰσοδήματα τῶν χωραφιῶν τοῦ κάμπου. Τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ τόν π. Ἰωαννίκιο τόν Γκριζμπανίτη καί τόν π. Γεράσιμο, πού ἦταν καί διδάσκαλος. Εἶναι ἐνδιαφέρουσα ἡ ἐνθύμηση τοῦ τελευταίου σέ Παρακλητική τοῦ 1857. Τή μεταφέρω ἑλαφρῶς διορθωμένη:

«Ἔτος 1879, Ὀκτωβρίου 28.

Σημειῶνω τόν καιρόν ὅπου ἔλαβα τό ἡγουμενεῖον εἰς τήν Μονήν ταύτην. Πρῶτον ἐχρημάτισα ὑποτακτικός εἰς Γρηγόριον Πεκλαρίτην χρόνους ἕνδεκα. Ἐπειτα φύγαμαν μέ τόν γέροντά μου ὄλοι. Ἐγώ ἐχώρισα τό ἄλλον ἔτος καί πῆγα εἰς Γρεβενά καί ἐχρημάτισα εἰς ἕν χωρίον διδάσκαλος τέσσερα ἔτη μέ μισθόν γρόσια 1.800 κατ' ἔτος καί τήν ζωοτροφίαν μου. Ἐπειτα κατέβηκα εἰς Τρίκαλα εἰς ἕν χωρίον διδάσκαλος ἔτη ἕξι.

Ἐδῶ (στό Μοναστήρι τοῦ Στομίου) ἐστάθησαν

τρεις και τεσσερις ηγουμενοι εις αυτα τα χρονια και απο πολλας αιτίας ολοι εφυγαν δια νυκτος.

Οι πολίται ενθυμήθησαν εμε και κατέπεισαν τον αρχιερέα Γερμανόν³⁰ και εστειλε γραμμα εις εμε με υπογραφάς πολλάς των πολιτών δια να ελθω, καθώς και ηλθα, τό ετος 1867 και ελαβα τό ηγουμενειον Απριλίου 27.

Αλλά, φευ, εγελάστηκα, διότι με αφησαν τον κάμπον, ηγουν τα χωράφια, τρία χρονια, επειτα τα εδωσαν σε καλλιεργητές και επαιρναν τα χρήματα οι πολίται, εμε δε ουτε οβολόν δεν εδιδαν. Υπέφερα και εγω άλλα δεκα χρονια με μεγάλην δυσκολίαν. Δύο και τρεις αναφορές ερριξα δια να βάλουν ηγουμενον άλλον και να βγάλουν εμένα. Δεν εγινε να αφήσουν μέρος τι του χωραφίου του κάμπου, δεν εστάθη τρόπος. Τέλος εγύρεψα του σεβαστου Δεσπότη να μου δώση μία πανταχοῦσα δια να περιέλθω Γρεβενά και Τρίκαλα όπου ημουν γνωριμος και αυτό δεν τό επέτυχα, δεν ηθέλησε να μου δώση.

Βλέποντας και εγω την πολλήν αμέλειαν και ενέργειαν του Διαβόλου, όπου πασχίζει δια να τό κλείση (τό Μοναστήρι), φευ, απεφάσισα σήμερα και φεύγω χωρίς να γνωρίζη κανείς.

Γεράσιμος ηγουμενος Στομίου»³¹.

30. Διετέλεσε επίσκοπος Βελλᾶς και Κονίτσης απο τό 1863 μέχρι τό 1876.

31. Πρεσβυτέρου Γεωγίου Παϊσίου, όπ. παρ., σελ. 563.

3. Ἡ ἀγριότητα τοῦ Στομίου. Τό μοναστήρι εἶναι ἀπομονωμένο. Κατά τήν περίοδο τοῦ χειμῶνα ἀποκόπτεται παντελῶς ἀπό τήν Κόνιτσα. Ἔτσι ἡ παραμονή σ' αὐτό γίνεται προβληματική. Παλιότερα μάλιστα ἦταν δύσκολη καί ἡ μεταφορά τροφίμων καί λοιπῶν χρειωδῶν. Τό χιόνι συχνά ἐπιδεινώνει τήν κατάσταση.

η. Ἡ πανήγυρις τῆς Στομιώτισσας

Τό μοναστήρι τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς γεννήσεως τῆς Θεοτόκου. Πλήθη κόσμου ἀπ' τήν Κόνιτσα καί τήν γύρω περιοχή ἀνηφορίζουν κάθε χρόνο γιά τήν πανήγυρι, στίς 8 Σεπτεμβρίου. Εἶναι συγκινητικό τό θέαμα νά βλέπει κανεῖς τούς εὐλαβεῖς προσκυνητές νά κρατοῦν μέ ιδιαίτερη προσοχή τά τάματά τους καί νά κατευθύνονται στήν Παναγία τή Στομιώτισσα. Οἰκογένειες οἰκογένειες, ομάδες ομάδες, ἄνθρωποι ὅλων τῶν ἡλικιῶν, ἀπό παιδιά ἀμούστακα καί παρθένες κορασίδες μέχρι ἐνήλικες καί γέροντες, ἀψηφώντας τίς δυσκολίες τοῦ δύσβατου δρόμου. Ἀπ' τό ἀπόγευμα τῆς παραμονῆς τό Στόμιο σφύζει ἀπό κόσμο. Οἱ προσκυνητές προσφέρουν τά δῶρα τους: λάδι, ἀνάμα, λαμπάδες καθαρές καί καλοζυμωμένα πρόσφορα. Μέ ζωγραφισμένη τήν ἱκανοποίηση στό πρόσωπό τους, πού βγῆκαν καί ἐκείνη τή χρονιά στό Στόμιο, διανυκτερεύουν ἐκεῖ καί μέ κατάνυξη παρακολουθοῦν τόν ἑσπερινό καί τήν ἄλλη μέρα τήν πανηγυρική θεία λειτουργία. Πολλοί προσκυνητές ἀνεβαίνουν στό Στόμιο τό πρωί, «ὄρθρου βαθέος».

Ἡ πανήγυρι θά ἔπαιρνε, βέβαια, πνευματικώτερο χαρακτήρα, ἂν ὑπῆρχε ἐκεῖ μοναχική ἀδελφότητα, πού θά ζωοποιοῦσε τό ἔρημο «Περιολάκι τῆς Παναγίας» καί δέν θά ἐπέτρεπε τήν λαϊκοποίηση τῆς ἱερᾶς μνήμης Της³².

32. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι πολλές πανηγύρεις τῆς Ἐκκλησίας μας ἔχουν χάσει τήν ἱερότητά τους καί μετατράπηκαν σε λαϊκά πανηγύρια, ὅπου κυριαρχεῖ ἡ λαϊκή μουσική, ἡ πονηρή ἐπιθυμία καί τό ἄμετρο φαγοπότι. Αὐτό ὀφείλεται στήν ἔλλειψη εὐλαβῶν κληρικῶν.

Β'

ΚΑΤΑΦΥΓΗ ΣΤΟ ΣΤΟΜΙΟ ΤΗΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Τό Στόμιο είναι ένα έντυπωσιακό άνοιγμα της χαράδρας του Άώου και μοιάζει με εξέδρα πάνω στην οποία είναι χτισμένο τό μοναστήρι της Παναγίας. Τοῦτος ὁ τόπος είναι ιερός κι ἔχει σπάνια χαρακτηριστικά: ὀγκώδεις βράχοι, πλούσια βλάστηση, ἀποκρημνες πλαγιές, βαθιά χαράδρα, ἄγριο γενικά τοπίο. Όλα αὐτά τόν κάνουν ἔλκυστικό. Οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ βρίσκουν ἀνάπαυση, ἰδίως ἐκεῖνοι πού ἀγαποῦν τή φύση, πού στοχάζονται καί ἀναζητοῦν ἡσυχία. Όσες φορές νά ἐπισκεφθεῖς τό Στόμιο δέν τό βαριέσαι, γιατί πάντα σοῦ δίνει κάτι καινούργιο, σοῦ προσθέτει νέες ἐμπειρίες καί σοῦ κινεῖ τή σκέψη γιά διάλογο. Ἐχοντας ἄξιους συνομιλητές, μπορεῖς νά προεκταθεῖς καί πέρα ἀπ' τά φαινόμενα.

Δέν γνωρίζω ἄν ὅλοι ὅσοι ἀνεβαίνουν στό μοναστήρι ἀποκτοῦν ἴδιες μέ μένα ἐμπειρίες. Φοβοῦμαι ὅτι ἀρκετοί πηγαίνουν γιά νά βροῦν κουζίνα καί ἀναπαυτικό κατάλυμα καί τίποτα περισσότερο. Δέν μπορῶ, ὅμως, νά κατατάξω στήν ἴδια κατηγορία καί τούς προσκυνητές πού ἀνεβαίνουν στό μοναστήρι μία φορά τό χρόνο, στίς 8 Σεπτεμβρίου, πού γίνεται ἡ πανήγυρι. Σ' αὐτούς ὑπάρχει ἄλλος λόγος. Είναι ἡ εὐλάβεια πρὸς τήν Παναγία τή Στο-

μιώτισσα, ή όποία έκδηλώνεται μέ ποικίλους τρόπους.

Σέ τοῦτο τό κείμενο θ' αναφερθῶ στή φετεινή πανήγυρι (1990), όπου ἔτυχε νά βρεθῶ κι ἐγώ ταπεινός προσκυνητής. Ἴσως οἱ ἀκόλουθες γραμμές νά ἔχουν κάποιο ἐνδιαφέρον, γιατί δίνουν ἐρεθίσματα, τά όποία μποροῦν νά παρακινήσουν μερικούς ἀδελφούς νά ἐπισκεφθοῦν τό Στόμιο καί ν' ἀποκομίσουν πνευματική ὠφέλεια. Παράλληλα προδίδουν καί τή δική μου ἀδυναμία νά παρατηρῶ τή φύση καί νά δέχομαι μυστικές παροτρύνσεις γιά βύθιση στόν ἑαυτό μου καί ἀπόκτηση ἱερῶν ἐμπειριῶν. Ἔχω τήν ἐπίγνωση ὅτι τούτη ἡ προσπάθειά μου δέν μπορεῖ νά ἔχει μεγάλη ἐπιτυχία, ἀφοῦ ὅλοι γνωρίζουμε ὅτι τά βιώματα δέν καταγράφονται εὔκολα, πολύ περισσότερο ἀπ' τή δική μου ἀδόκιμη γραφίδα. Θά προσπαθῆσω ὅμως, γιατί πιστεύω ὅτι ἀπ' τό τίποτα καλύτερο εἶναι τό μέτριο.

Παρασκευή 7 Σεπτεμβρίου, μεσημέρι. Μέχρι τό φράγμα μέ τό αὐτοκίνητο. Χάθηκε πιά ἐκείνη ἡ γραφικότητα καί ὠραιότητα τῆς πεζοπορίας ἀπ' τό μονότοξο γεφύρι τῆς Κάτω Κονίτισης μέχρι τό μοναστήρι. Τώρα ἡ μισή διαδρομή γίνεται μέ τό αὐτοκίνητο καί δίπλα στήν κοίτη τοῦ ποταμοῦ. Παλιότερα ἀκολουθοῦσαμε τό ἀνηφορικό μονοπάτι μέ τούς σταυρούς-ὁδοδείκτες, πού εἶχε τοποθετήσῃ ὁ Γέροντας Παῖσιος.

Παρατηρῶ τό φράγμα πού στέγνωσε καί φαίνονται τά θεμέλιά του. Τό λιγοστό νερό μπαίνει σχεδόν ὅλο στόν ἀρδευτικό αὐλάκα τῆς ἀπέναντι ἀπ' τό δρόμο ὄχθης. Φοβοῦμαι, γιατί τό ποτάμι μετατράπηκε σέ λάκκο! Ἀνησυχῶ, γιατί ἡ παρατεταμένη ξηρασία νέκρωσε τόν Ἄωο. Ἡ κοίτη σχεδόν ξεράθηκε καί τό ἐλάχιστο νερό φιδίζεται ἐδῶ

καί ἐκεῖ καί μπορεῖς νά περάσεις ἀπέναντι χωρίς νά βρέξεις τά παπούτσια σου. Νομίζω ὅτι ἔρχονται δύσκολες μέρες γιά τούς ἀνθρώπους τῆς περιοχῆς καί ἰδίως τούς γεωργούς. Τό ἴδιο νιώθω καί κάθε φορά πού ἀπ' τόν κῆπο τοῦ σπιτιοῦ μου ἀγναντεύω τό ποτάμι, πού μερικές ἡμέρες τό καλοκαίρι δέν μπορεῖ νά προεκταθεῖ μέχρι τή σμίξη μέ τό Βοῖδομάτη. Παλιότερα, ἂν ἀκούγαμε κάτι τέτοιο, θά θεωρούσαμε ὑπερβολική διήγηση, πού προσφέρεται γιά τήν πλοκή ἑνός θελκτικοῦ παραμυθιοῦ μέ στοιχειά καί διψασμένους δράκους πού ξεραίνουν τά ποτάμια.

Κάθομαι γιά λίγα λεπτά σ' ἕνα βράχο. Ἀκούω κοντά μου τό ψιθυριστό κελάρυσμα τοῦ νεροῦ, ἐκεῖ πού ἀναγκάζεται νά ὑπερπηδήσει τίς πέτρες καί νά γεμίσει τίς διάφορες λακκοῦβες. Ἀπέναντί μου ψηλά βλέπω τίς πέτρινες πυραμίδες πού στίς σχισμές τους φιλοξενοῦνται πεῦκα καί ποικίλα ἀγριόδεντρα. Θαυμάζω τό τοπίο. Μέ τή μυστική εὐχή «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», πού δουλεύει μέσα μου, ὅλα γίνονται οἰκεῖα καί νοερά τά πλησιάζω. Ἀνεβαίνω πολύ πιό ψηλά ἀπ' τά βουνά! Μέ βοηθοῦν τά φτερά τῆς προσευχῆς.

Συνεχίζω τή διαδρομή μέ τά πόδια. Λίγο πιό πάνω διαβάζω σ' ἕνα βράχο τή λέξη «πηγή». Ἐνα τόξο μοῦ δείχνει ἀκριβῶς τό σημεῖο, ὅπου στρογγυλεμένοι ποταμισιοὶ βράχοι, ἀκουμπισμένοι ὁ ἕνας στόν ἄλλο, δημιουργοῦν ἕνα βαθούλωμα ἀπ' τό ὁποῖο βγαίνει πόσιμο νερό. Μετά τήν πηγή, ἐκεῖ πού οἱ σωλῆνες τῆς ὑδρευσης εἶναι στηριγμένοι πάνω στά σίδερα, τά ὁποῖα φύτεψαν οἱ τεχνικοί στούς βράχους, βλέπω ἕναν πέτρινο θρόνο λαξευμένο ἀπ' τό χάδι καί τήν ὁρμή τοῦ νεροῦ. Μέ ἐντυ-

πωσιάζει, επίσης, ένα κάτασπρο σύννεφο πού στεφανώνει μία απ' τις πολλές κορυφές της Τραπεζίτσας. Καθώς συνεχίζω τήν πορεία, περνῶ κάτω από μία εξέδρα πού δημιουργήθηκε απ' τή διάβρωση τοῦ ἐδάφους.

Χωρίς κούραση φτάνω στό γεφυράκι τοῦ Γράβου. Κι' ἐδῶ τό νερό ἐλάχιστο. Ἄλλοτε τοῦτο τό σκιερό μέρος εἶχε ιδιαίτερη ὁμορφιά, καθώς σχηματιζόταν ἕνας μικρός καταρράκτης κι ἔνιωθες τή δροσιά στό προσωπό σου. Τά βράχια ἦταν στολισμένα μέ τά βρύα πού εἶχαν ὅλα πράσινο χρῶμα. Τώρα ἄρχισαν νά στεγνώνουν τά βρύα, νά ξεγυμνώνονται τά βράχια καί νά χάνεται ἡ δροσιά.

Ἀπό τοῦτο τό σημεῖο τό μοναστήρι δέν ἀπέχει πολύ. Ὑπάρχει, ὅμως, ἡ τελευταία ἀνηφόρα πού δημιουργεῖ προβλήματα, ιδίως σ' ἐκείνους πού εἶναι ἀσυνήθιστοι σέ πορεῖες. Τό μυστικό εἶναι νά παίρνει κανεῖς τήν ἀνηφόρα μέ ἀργό βηματισμό καί χωρίς ἀνυπομονησία πότε θά φτάσει στό μοναστήρι. Κάνω μία στάση γιά ν' ἀναλάβω λίγο.

Τρεῖς πεταλοῦδες, μέ διαφορετικά χρώματα ἢ καθεμιά, κάνουν προστά μου τήν τεθλασμένη πορεία τους μέ τό γνωστό ἀθόρυβο τρόπο. Τίς χαίρομαι γιά τήν ἀμεριμνία τους. Μετά ἀπό 15' βρίσκομαι κοντά στό μοναστήρι. Ἡ τοποθεσία του εἶναι ἕνα ἄνοιγμα τῆς χαράδρας πρὸς τό νότο. Γι' αὐτό ὀνομάστηκε Στόμιο. Ἀπό ἐδῶ βλέπω τό τέλος τῆς χαράδρας κι ἕνα κομμάτι τοῦ καλλιεργημένου κάμπου τῆς Κονίτσης. Διακρίνω τίς κυλινδρικές ἀποθήκες τῶν γεωργικῶν προϊόντων πού ἔχει ἡ Ἐνωση Συναιτερισμῶν καί τό χωριό Ἡλιόραχη. Εἶναι ἡ μοναδική διέξοδος τοῦ μοναστηριοῦ πρὸς τόν κόσμο, ἀλλά καί τοῦ κόσμου πρὸς τό μοναστήρι. Προσωπικά πολλές φορές αἰσθάνομαι τήν ἀνάγκη νά ἐπικοινωνήσω,

ἔστω καί ἀπό μακριά, μέ τό μοναστήρι, χρησιμοποιώντας τοῦτο τό ἄνοιγμα τῆς χαράδρας. Στρέφοντας τά μάτια πρὸς τά ἐκεῖ, συγκινοῦμαι καί μέσα μου γίνεται χαλασμός, γιατί τόν ἁγιασμένο τοῦτο τόπο τόν ἔχω ζήσει ἀρκετές φορές καί τόν νοσταλγῶ συχνά, καθώς δένομαι ὅλο καί περισσότερο μέ τίς βιοτικές ὑποχρεώσεις καί ἀσχολήσεις.

Στό μοναστήρι ὑπάρχουν ἀρκετοί προσκυνητές. Παρατηρῶ κάποια κινητικότητα. Ὁ π. Κοσμᾶς προσπαθεῖ νά τακτοποιήσει ὅλες τίς ὑποθέσεις καί νά ἐτοιμάσει τά κελιά γιά τούς προσκυνητές. Οἱ ἀνακαινιστικές ἐργασίες σχεδόν ἔχουν ὀλοκληρωθεῖ. Τό φιλόκαλο πνεῦμα καί ἡ ἀμείωτη διάθεση τοῦ ἱερομονάχου, ἔχουν ἀφήσει τή σφραγίδα τους στό μοναστήρι τῆς Στομιώτισσας Παναγίας. Συνεχίστηκε ἀντάξια τό ἔργο τοῦ Γέροντα Παΐσιου καί σέ λίγο τό Περιβολάκι τῆς Παναγίας θά εἶναι τό ὠραιότερο μοναστήρι τῆς ἐπαρχίας.

Προσκυνῶ στό ναό καί κατευθύνομαι στό νέο κελί, πού εἶναι στή βόρεια πλευρά, πάνω ἀπό τό ταπεινό κελί τοῦ Γέροντα Παΐσιου, τό ὁποῖο, ἀπό σεβασμό καί εὐλάβεια, διατηρεῖται στήν ἀρχική του μορφή. Βρίσκω τήν εὐκαιρία νά ἐπιμεληθῶ τίς σημειώσεις πού κρατῶ καί νά συγκεντρωθῶ πνευματικά. Μετά ἀπό δύο ὥρες ἄρχισαν νά πυκνώνουν οἱ προσκυνητές, οἱ ὁποῖοι σύμφωνα μέ τό ἔθιμο θά διανυκτερεύσουν στό μοναστήρι. Στίς 7 διαβάζουμε τόν ἑσπερινό καί τήν παράκληση. Ἐξω ἀπ' τή μάντρα ὑπάρχει φωτιά καί οἱ ὀργανοπαῖκτες προπονοῦνται, γιατί ἀργά τό βράδυ θ' ἀρχίσει ὁ χορός. Δυστυχῶς, συνεχίζεται τούτη ἡ συνήθεια, τήν ὁποία ὁ Γέροντας Παΐσιος εἶχε προσπαθήσει νά κόψει, ἀλλά μάταια.

Μέ δύο ἄλλους ἀδελφούς προχωρῶ πιά πέρα, ἐκεῖ πού ἀρχίζει τό μονοπάτι γιά τήν Λεπτοκαρυά. Καθόμαστε στό πεζούλι τῆς βρύσης καί ἀνοίγουμε μία ωραία συζήτηση μέ πνευματικές προεκτάσεις καί ἀναζητήσεις. Καθώς κυλάει ἡ συζήτηση καί φθάνουμε στό μεσονύκτιο, μᾶς ἐντυπωσιάζει ἡ ἐμφάνιση τοῦ φεγγαριοῦ. Ὁλόλαμπρο καί σεμνό προβάλλει πίσω ἀπό μία κορυφή, ρίχνοντάς μας ἐξώκοσμη καί κατανυκτική λάμψη. Προσωπικά νιώθω μικρός καί παροδικός, κάθε φορά πού ἀντικρίζω τούς πέτρινους ὄγκους τῆς Τύμφης., ιδίως τή νύχτα. Ἀργά διαβάζουμε τό ἀπόδειπνο καί ξαναγυρίζουμε στήν ἴδια θέση, γιά νά συνεχίσουμε τή συζήτηση. Γύρω στίς 2 μετὰ τά μεσάνυχτα, ἀποσυρόμαστε στά κελιά μας.

Ἀνήμερα τῆς Παναγίας λειτουργοῦμε τρεῖς ἱερεῖς καί τελοῦμε τόν ἀγιασμό. Ὁ ἐσαυτερικός χῶρος τοῦ μοναστηριοῦ εἶναι γεμάτος ἀπό προσκυνητές. Στίς 11 ὁ κόσμος ἀρχίζει νά σκορπίζεται σέ διάφορες τοποθεσίες. Ὅλοι γεύονται τὰ φίλικά ἀγαθά πού ἔχουν κοντά τους.

Ἀργά τό ἀπόγευμα, ὅταν ὁ τόπος βρῆκε τήν ἡσυχία του, ἀπομακρύνομαι ἀπ' τό μοναστήρι. Αἰσθάνομαι τήν ἀνάγκη νά προσευχηθῶ μόνος. Κάθομαι κάτω ἀπό ἕνα πεῦκο καί ἐν μετανοία ψελλίζω:

*Ἴσως, Κύριε, νά ἔμουν καλύτερος
ἂν δέν ἔβλεπα, ἂν δέν ἄκουγα
καί δέν μιλοῦσα. Ὅμως, τώρα
καί βλέπω καί μιλῶ καί ἀκούω.*

*Χρειάζεται κάποια τροποποίηση
στό πρόγραμμα λειτουργίας τῶν αἰσθήσεών μου.
Φώτισέ με, Κύριε, γιά
νά βάλω μία σειρά.*

Μετά από κάμποση ώρα έρχονται άπανωτά στή μνήμη μου παρά πολλές περιπτώσεις κατά τίς όποίτες οί αίσθήσεις μου έγιναν θύρες άπωλείας. Άπογοητεύομαι πρός στιγμήν. Σηκώνομαι μέ τήν άπόφαση νά προχωρήσω σ' έναν καλύτερο πνευματικό άγώνα. Μέ τή δύση τοῦ ήλιου κατηφορίζω, αφήνοντας τή Στομιώτισσα Παναγία στήν άπέραντη ήσυχία τοῦ τόπου³³.

33. Τό άνωτέρω κείμενο έλήφθη άπ' τό βιβλίό μου 'Εν όρεισι πλανώμενος, 1996, σελ. 61-68.

Γ

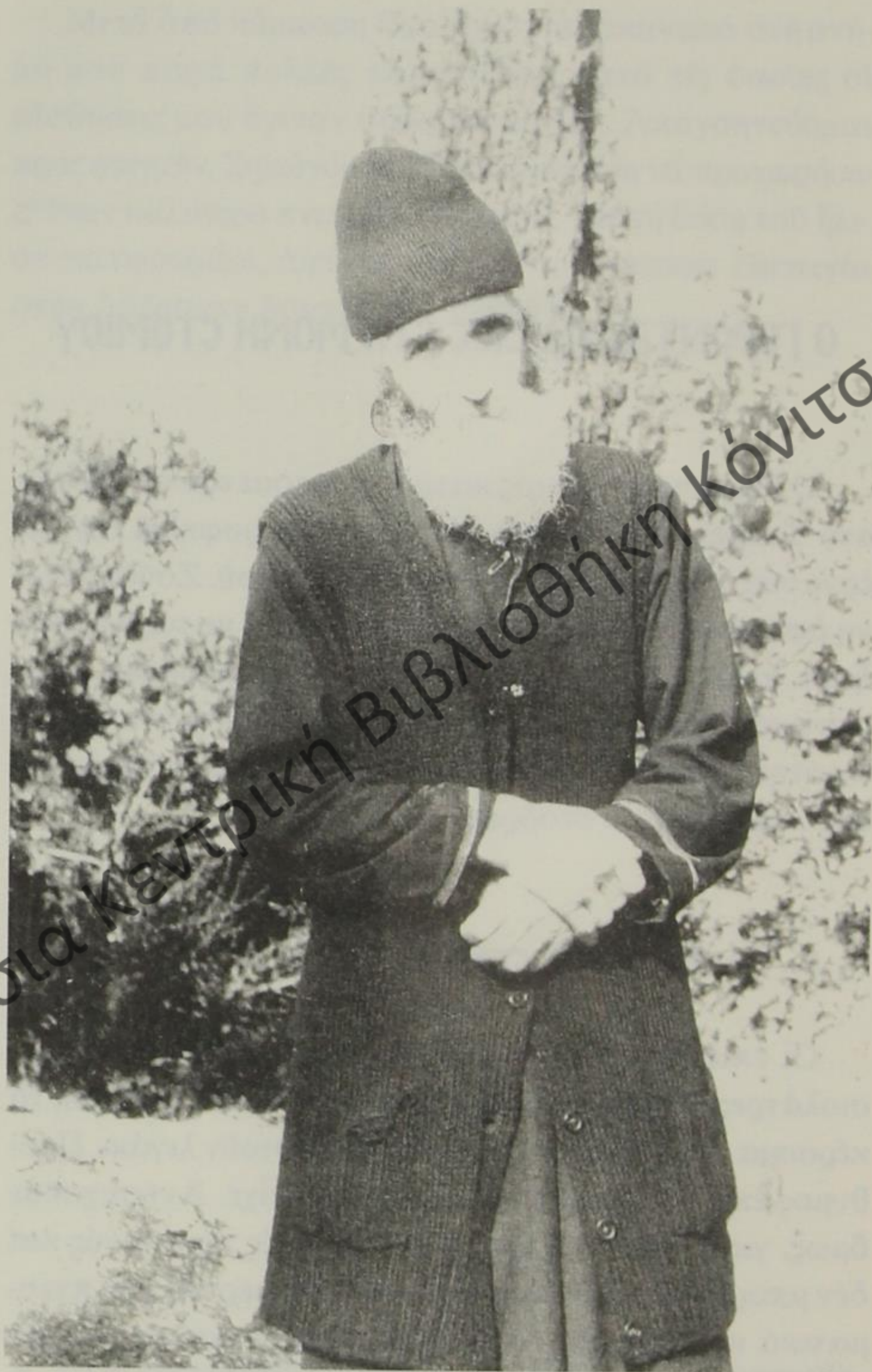
Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΠΑΪΣΙΟΣ ΣΤΗ ΜΟΝΗ ΣΤΟΜΙΟΥ

Ὁ Γέροντας Παΐσιος κατά τήν τετραετία πού ἔμεινε στό Στόμιο (1958-1962) δέν εἶχε ἀπορροφηθεῖ ἀπ' τίς ἐργασίες ἀνοικοδόμησης τοῦ μοναστηριοῦ. Ζοῦσε ἔντονη ἀσκητική ζωή καί τά πνευματικά του κατορθώματα ἦταν πολλά. Στό παρόν κεφάλαιο καταγράφω περιστατικά ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, τά ὅποια ἀποκαλύπτουν τήν ἀγιότητά του καί ἀναδεικνύουν τό Στόμιο ὡς τόπο ἄσκησης κι ἐφαλτήριο θεοδορίας.

α. Κατέφευγε σέ σπηλιὰ

Οἱ ἐπισκέπτες τοῦ μοναστηριοῦ συνήθως ἦταν φυσιολάτρες, ἄσχετοι μέ τή θρησκεία. Ἦθελαν, ὡστόσο, τό κέρασμα τοῦ Γέροντα, γιά νά ξεκουραστοῦν λιγάκι. Πρόθυμος ἐκεῖνος προσέφερε πάντα ὅ,τι εἶχε. Ἀνησυχοῦσε ὅμως, γιατί ἔχανε τό χρόνο του μέ τούς κοσμικούς καί δέν μπορούσε νά ἐκπληρώσει τά καθημερινά του πνευματικά καθήκοντα. Αὐτή ἦταν ἡ αἰτία πού συχνά χανόταν ἀπ' τό μοναστήρι καί κρυβόταν σέ διάφορα ἀπρό-

Ὁ Γέροντας Παΐσιος

σιτα γιά τούς πολλούς μέρη, γύρω απ' τό μοναστήρι. «Παρόλο πού τό μοναστήρι ἦταν σέ ἔρημο καί ἡσυχό μέρος, ὁ Γέροντας ἀποσυρόταν ἐνίοτε σέ μιά σπηλιά. Πήγαινε τίς νύχτες καί ἔκανε ἀγρυπνίες μέ τό κομποσχοίνι καί ἀναρίθμητες μετάνοιες. Ἦταν ὁμως, ἀνήλια καί ἔσταζε νερό. Γι' αὐτό εἶχε σκάψει καί ἄλλη σπηλιά σέ προσήλιο μέρος, μικρή σάν φουρνάκι, πού μόνο σκυφτός μποροῦσε νά χωρέσει. Τήν ἔκρυβε μέ κλαδιά νά μή φαίνεται. Ἀργότερα ἐντόπισε μιά κουφάλα βελανιδιάς. Ἦταν σέ πιό προσήλιο καί ξηρό μέρος. Ἦθελε νά τήν πελεκήσει ὥστε νά τόν χωράει, γιά νά πηγαίνει νά ἡσυχάζει τόν χειμῶνα, ἐπειδή αὐτή τήν περίοδο ὁ ἥλιος δέν βλέπει καθόλου τό μοναστήρι»³⁴.

Οἱ μικρές καί αὐτοσχέδιες σπηλιές ἐξασφάλιζαν στό Γέροντα τήν πνευματική εὐουχία, ἡ ὁποία ἦταν ἀπαραίτητη γιά τήν γλυκύτατη προσευχή του.

6 Μνήμη θανάτου

Ἀνατολικά τοῦ μοναστηριοῦ, σέ πολύ κοντινή ἀπόσταση, σ' ἓνα ὁμορφο ὕψωμα, ὁ Γέροντας εἶχε ἀνοίξει ἓναν τάφο, γιά νά ἔχει διαρκή τή μνήμη τοῦ Θεοῦ καί νά στοχάζεται τό μάταιο κι ἐφήμερο τῆς παρούσης ζωῆς. Εἶχε τοποθετήσει ἐκεῖ καί σταυρό μέ καντήλι. Τό γεγονός αὐτό σχολιάζονταν απ' τούς κοσμικούς, οἱ ὁποῖοι, ὡς γνωστό, δέν θέλουν ποτέ νά σκεφτοῦν τό θάνατό τους.

34. Ἱερομάχου Ἰσαάκ, ὅπ. παρ., σελ. 132.

γ' αὐτοτραυματισμός

Ὁ Γέροντας ἀνησυχοῦσε, ὅταν μάθαινε ὅτι κάποιος γνωστός του δέν ἀκολουθεῖ τό δρόμο τοῦ Θεοῦ. ἤθελε δέ νά τόν βοηθήσει προκειμένου νά μετανοήσει. Κάποτε ἔμαθε γιά τήν ἀμαρτωλή ζωή μιᾶς γυναίκα, ἡ ὁποία ἦταν συμμαθήτριά του στό δημοτικό σχολεῖο. Τῆς ἔστειλε μήνυμα νά πάει στό μοναστήρι νά τόν δεῖ. Ἐκείνη πῆγε καί ὁ Γέροντας τῆς μίλησε αὐστηρά. Φεύγοντας ἡ γυναίκα, ὁ Γέροντας αἰσθάνθηκε ἕναν σαρκικό πειρασμό, τόν ὁποῖο δέν μποροῦσε ν' ἀντιμετωπίσει. Παραγμένος πῆρε τό τσεκούρι καί αὐτοτραυματίστηκε στό πόδι, μέ σκοπό ν' ἀποφύγει τόν πειρασμό. Μετά ἀπομακρύνθηκε ἀπ' τό μοναστήρι καί κάποια στιγμή ἔπεσε στό μονοπάτι ἔξαντλημένος. Δέν μποροῦσε νά δώσει κάποια ἐξήγηση σ' αὐτό πού τοῦ συνέβη. Ὁ νοῦς του στράφηκε πάλι πρός τή γυναίκα καί μονολόγησε: «Θεέ μου, ἂν αὐτή αἰσθανθεῖ ἕναν τέτοιο πειρασμό, πῶς θά τόν ἀντέξει;». Καί ἀμέσως ὁ Γέροντας ἐλευθερώθηκε. ἤδη εἶχε μετανοήσει γιά τά σκληρά λόγια πού εἶχε πει στήν ἀξιολύπητη γυναίκα.

δ'. Σφοδρός πειρασμός

Τό βορειοανατολικό μέρος τοῦ μοναστηριοῦ εἶναι φοβερό. Ὑπάρχει γκρεμός καί στό βάθος, σ' ἑκατοντάδες μέτρα, περνάει ὁ Ἀῶος ποταμός. Ὁ Γέροντας εἶχε ἀκούσει ὅτι παλιά μερικοί μοναχοί κατέβαιναν ἐκεῖ γιά περισσότερη ἡσυχία. Μιά μέρα θέλησε καί ὁ ἴδιος νά πραγ-

ματοποιήσει τήν επικίνδυνη κάθοδο. Πῆρε μιά μεγάλη τριχιά, ἔδεσε τή μιά ἄκρη σ' ἓνα δέντρο καί μέ τήν ἄλλη δέθηκε ὁ ἴδιος. Κατέβηκε μερικά μέτρα καί βρέθηκε σέ μιά μικρή ὀριζόντια ἐπιφάνεια. Κάθισε ἐκεῖ, ἀφοῦ προηγουμένως τοποθέτησε μερικές πέτρες μπροστά ὡς προστατευτικό τοιχάκι. Ἡ προσευχή γλύκαινε τήν καρδιά του κι ἔνιωθε ὅτι εἶχε κόψει κάθε δεσμό μέ τόν παρόντα κόσμο. Ὅμως, ὁ διάβολος θέλησε νά τόν ἀπειλήσει. Φύσηξε ἓνας ξαφνικός καί δυνατός ἀέρας, πού βούιξε σ' ὅλη τή χαράδρα καί τόν ἔσπρωχνε βίαια πρὸς τό γκρεμό. Ἀμέσως ὁ Γέροντας ἐπικαλέστηκε τήν Παναγία καί τό κακό σταμάτησε. Ὑστερα προσεκτικά, μέ τή βοήθεια τῆς τριχιάς, ἀνέβηκε πάλι στό μοναστήρι καί μπῆκε στό ναό νά εὐχαριστήσῃ τήν Παναγία.

ε'. Δαιμονικό ὄραμα

Ὁ Γέροντας διηγήθηκε:

«Μιά νύχτα καθόμουν στό κελλί μου σ' ἓνα σκαμνάκι καί ἔλεγα τήν εὐχή. Ξαφνικά ἀκούω ἔξω στήν αὐλή μουσική ἀπό βιολιά καί νταούλια, φωνές καί χορούς. Σηκώνομαι, κοιτάζω ἀπό τό παράθυρο νά δῶ τί συμβαίνει δέν ὑπῆρχε τίποτε, ἡσυχία ἀπόλυτη. Κατάλαβα τότε ὅτι ὅλα ἦταν ἀπό τόν διάβολο.

»Δέν πρόλαβα νά καθήσω στό σκαμνί γιά νά συνεχίσω τήν προσευχή, ὅταν ξαφνικά γέμισε τό κελλί μου ἀπό ἓνα δυνατό φῶς. Ἡ στέγη ἔξαφανίστηκε, τό φῶς ἔφθανε μέχρι τόν οὐρανό. Στήν κορυφή τῆς φωτεινῆς στήλης, σάν νά ἦταν ἓνα πρόσωπο νέου ξανθοῦ, πού ἔμοι-

αζε μέ τόν Χριστό. Φαινόταν τό μισό πρόσωπο. Μιά φωτεινή ἐπιγραφή ἔγραφε: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ». Τότε σηκώθηκα καί κοίταξα πρὸς τό πάνω νά δῶ καλύτερα τό πρόσωπο. Ἀκούω μιὰ φωνή νά λέει: «Ἀξιώθηκες νά δεῖς τόν Χριστό!».

» Ἐκείνη ἀκριβῶς τή στιγμή κοίταξα κάτω νά δῶ ποῦ θά πατήσω, γιά νά ἀλλάξω θέση, ὥστε νά μπορέσω νά δῶ ὀλόκληρο τό πρόσωπο, ἀλλά συγχρόνως σκέφθηκα «Καί ποιός εἶμαι ἐγώ ὁ ἀνάξιος νά δῶ τόν Χριστό;» Αἰετως στή στιγμή χάθηκε τό φῶς καί ὁ φαινόμενος δῆθεν Χριστός, καί τό ταβάνι βρισκόταν στή θέση του»³⁵.

στ'. Ἡ ἀμοιβαία σωτηρία³⁶

Ὅταν μόναζε ὁ Γέροντας στό Στόμιο, τό μονοπάτι πού ἔφτανε ὡς ἐκεῖ ἦταν πολύ δύσκολο. Ἀπότομες ἀνηφόρες καί κατηφόρες, στενή διάβαση, ἐπικίνδυνα σημεῖα καί συνεχεῖς καταπτώσεις. Ὁ Γέροντας κατέβαινε κατὰ ἄρατά διαστήματα στήν Κόνιτσα γιά νά ἀγοράζει τρόφιμα καί διάφορα ὑλικά καί κανόνιζε πάντα τό βράδυ νά εἶναι στό μοναστήρι. Στήν πόλη συνήθως ἦταν βιαστικός, ὅπως κι ὅταν ἀνηφόριζε γιά τό Στόμιο. Πίστευε ὅτι ἡ πολύωρη παραμονή του στόν κόσμο θά τοῦ σκόρπιζε τό νοῦ σέ πολλές ξένες ὑποθέσεις καί θά ἔχανε τό ἡσυχαστικό του πρόγραμμα. Ἦταν νέος μοναχός τότε καί

35. Ὅπ. παρ. σελ. 144-145. Βλέπε καί Γέροντος Παΐσιου Ἀγορείτου, *Λόγοι Γ' Πνευματικός ἀγώνας*, 2001, σελ. 214.

36. Ἀπ' τό βιβλίο μου *Διηγήσεις γιά τόν Γέροντα Παῖσιο*, 2004, σελ. 149-154.

ἀντιμετώπιζε πολλούς πειρασμούς.

Μιά φορά ὁ Γέροντας φορτωμένος διάφορα πράγματα, ἀνηφόριζε πρὸς τὸ μοναστήρι. Ἦταν ἀπόγευμα καὶ ἤθελε νὰ φτάσει προτοῦ νὰ δύσει ὁ ἥλιος. Πέρασε τὰ περισσότερα κλώσματα, χωρὶς νὰ σταματήσει. Στὸ δρόμο συνάντησε ἕναν γνωστό του, πρόσφυγα ἀπ' τὴν Καππαδοκία, ὁ ὁποῖος καθημερινὰ κουβαλοῦσε μέ τὰ δύο του μουλάρια ξύλα. Ἐκείνη τὴ μέρα ὅμως εἶχε μιά περιπέτεια. Τὰ μουλάρια του, σέ μιά ἀπότομη κατηφόρα, ἔχασαν τὴν ἰσορροπία τους, ἔπεσαν κάτω, ἐνῶ τὰ ξύλα σκοοπίστηκαν. Ὁ Γέροντας τὸν εἶδε πού παιδευόταν νὰ ξαναφορτώσει τὰ ζῶα του καὶ σταμάτησε νὰ τὸν βοηθήσει. Τὸ μονοπάτι ἦταν πολὺ στενὸ καὶ δὲν βόλευε. Χρειάστηκε νὰ κουβαλήσουν ξύλα μέ τὰ χέρια λίγο πιό κάτω καὶ στή συνέχεια νὰ τὰ φορτώσουν. Ὅταν ὀλοκληρώθηκε ἡ προσπάθεια, ὁ ἀγωγιάτης εἶπε στό Γέροντα:

– Μ' ἔσωσες, μ' ἔσωσες, π. Παίσιε. Κινδύνεψα κι ἐγώ καὶ τὰ ζῶα.

– Νά' σαι καλά, εὐλογημένε, τοῦ εἶπε.

Μετὰ ξαναπῆρε στοὺς ὤμους του τοὺς τορβάδες καὶ συνέχισε τὸ δρόμο. Ἐφτασε σ' ἕνα ψηλὸ σημεῖο, σέ ἕνα κορυφή, ἀπ' ὅπου ἔβλεπε τὸν ἀγωγιάτη πού βοήθησε, ἐνῶ δεξιά του ἀγνάντευε τὸ μοναστήρι καὶ τὴν ἀπότομη πλαγιά τοῦ Λάζαρου, ἀπ' τὴν ὁποία σχεδόν καθημερινὰ ἔπεφταν μικρές καὶ μεγάλες πέτρες.

Στάθηκε λίγα λεπτά γιὰ νὰ πάρει μὰ ἀνάσα καὶ νὰ βεβαιωθεί, ἂν ὁ πατριώτης του συνέχιζε κανονικά μέ τὰ φορτωμένα μουλάρια. Ξαφνικά, ὅμως, ἕνας ἰσχυρὸς θόρυβος ἀκούστηκε καὶ ὁ Γέροντας νόμισε ὅτι ὅλο τὸ βουνό μετακινιόταν. Ἀπὸ πολὺ μεγάλο ὕψος ἄρχισαν νὰ ξε-

κόβονται και νά κατρακυλοῦν μεγάλοι βράχοι, πάνω στους οποίους ἦταν μικρά πεῦκα. Τό θέαμα ἦταν φοβερό. Οἱ βράχοι παράσερναν κι ἄλλους βράχους πιό κάτω, προκαλώντας ἤχους βιβλικῆς καταστροφῆς, ἐνῶ στό πέρασμά τους ἔσπαγαν δέντρα και θάμνους. Ὅλη αὐτή ἡ κατολίσθηση εἶχε πλάτος περί τά διακόσια μέτρα.

Ὁ Γέροντας παρακολουθοῦσε ἄφωνος. Σκέφτηκε ὅτι, ἂν δέν καθυστεροῦσε μέ τόν ἀγωγιάτη, ἐκείνη τήν ὥρα θά βρισκόταν στό φοβερό σημεῖο και ὁ θάνατός του θά ἦταν βέβαιος. Δοξολόγησε τό Θεό και θέλησε νά εὐχαριστήσῃ τόν ἀγωγιάτη. Γύρισε πρὸς τό ἄνοιγμα τῆς χαράδρας, ὅπου ἔβλεπε τόν εὐεργέτη του και κάνοντας χωνί τά δύο του χέρια ἐπανελάβε τά λόγια του:

– Μ' ἔσωσες, μ' ἔσωσες. Σ' εὐχαριστῶ.

Μέσα στήν κοσμογαλασίᾳ ἡ φωνή τοῦ Γέροντα δέν μπόρεσε νά φτάσῃ στόν ἀγωγιάτη, ἦταν ὅμως, μιά ἔκφραση εὐχαριστίας.

Ὁ Γέροντας περίμενε νά σταματήσῃ τό κακό. Πράγματι, μετά ἀπό μισή ὥρα ὅλα εἶχαν ἡσυχάσει. Συνέχισε τή διαδρομή μέ πολύ μεγάλη δυσκολία, ἀφοῦ τό μονοπάτι εἶχε χαλάσει. Εἶδε και ἀπό κοντά τί εἶχε συμβεῖ και βεβαιώθηκε ὅτι γιά μιά ἀκόμη φορά ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ τόν εἶχε προστατέψει.

Ἡ νύχτα βρῆκε τό Γέροντα στόν Ἀσπρόλακκο. Μέ τή βοήθεια τοῦ φακοῦ συνέχισε τό μονοπάτι κι ἔφτασε στό μοναστήρι ἀρκετά κουρασμένος. Πῆγε στήν ἄκρη τῆς αὐλῆς, στό Καταφίλι, ὅπως λέγεται, και περίμενε νά βγεῖ τό φεγγάρι ἀπ' τήν κορυφή τῆς Γκαμήλας. Ὁ ἀέρας ἄρχισε νά δυναμώνει και τό βουητό τῆς χαράδρας ἐντυπωσίαζε. Βέβαια, δέν συγκρινόταν τό βουητό αὐτό μέ τούς

ξερούς και δυνατούς ήχους πού είχε ακούσει λίγες ώρες πριν. Μόλις τό σεληνόφως διέλυσε τό πυκνό σκοτάδι, ο Γέροντας μπήκε στό ναό νά κάνει τόν έσπερινό.

Έτσι πέρασε εκείνη ή μέρα. Τήν επόμενη ο Γέροντας ήταν ανήσυχος, γιατί είχε χαλάσει τό μονοπάτι και οι άγωγιάτες, πού καθημερινά κουβαλούσαν ξύλα μέ τά ζώα τους, δέν θά μπορούσαν νά περάσουν. Καθισμένος στό νάρθηκα του ήρθε ή ιδέα νά πάει νά καθαρίσει μόνος του τό δρόμο. Πήρε τήν άξίνα κι ένα τσεκουράκι και κατηφόρισε.

Δέν ήταν, βέβαια, δυνατό νά καθαρίσει όλο τό δρόμο. Όμως, κάτι ήθελε νά κάνει. Όταν έφτασε κάτω, στόν τόπο τής καταστροφής, έκοψε μερικά σπασμένα κλαδιά και άρχισε νά μετακινεί τίς μεγάλες πέτρες. Δούλεψε μερικές ώρες και γύρισε στό μοναστήρι, γιά νά συνεχίσει τήν άλλη μέρα. Τόν πρόλαβε, όμως, μιά ομάδα ανδρών άπ' τήν Κάτω Κόνιτσα, πού μέ προσωπική εργασία αποκατέστησαν τήν όμαλή διάβαση. Όταν έφτασαν στό μονοπάτι οί έθελοντές, ο Γέροντας τούς ευχαρίστησε και τούς έτοίμασε πρόχειρο φαγητό.

ζ. Δέν ήταν θαύμα³⁷

Οί σύγχρονοι χριστιανοί συχνά επισκέπτονται τά μοναστήρια, γιατί βρίσκονται σέ ώραϊες και δυσπρόσιτες τοποθεσίες. Τούς θέλγει ή φύση, τό περιβάλλον, όχι όμως και ή όρθόδοξη πνευματικότητα. Οί περισσότεροι δέν

37. Όπ. παρ. σελ. 91-97.

ἔχουν θρησκευτικά ἐνδιαφέροντα. Φυσιολάτρες καί τουρίστες εἶναι, πού πολλές φορές δημιουργοῦν προβλήματα στούς μονάζοντες.

Ὅταν ὁ Γέροντας Παΐσιος βρισκόταν στό μοναστήρι τοῦ Στομίου τῆς Κονίτσης, τόν ἐπισκέπτονταν καί ἄνθρωποι πού δέν εἶχαν εὐλάβεια. Ἦξεραν ὅτι ὁ Γέροντας θά τούς κερνοῦσε καί θά τούς ἐτοίμαζε καί κάποιο λιτό φαγητό. Πήγαιναν γιά νά περάσουν εὐχάριστα, ἐκεῖ στήν ἐντυπωσιακή χαράδρα τοῦ Ἄωου. Ὁ Γέροντας τούς ἔδειχνε ἀγάπη, παρόλο πού τόν ἔβγαζαν ἀπ' τό πνευματικό του πρόγραμμα. Δέν ἦταν δέ λίγες οἱ περιπτώσεις ὅπου οἱ ἄνθρωποι ἤθελαν νά λύσουν τίς διαφορές τους στό μοναστήρι, ἀδιαφορώντας γιά τήν ἱερότητα τοῦ τόπου καί περιφρονώντας τόν ἴδιο τό Γέροντα.

Κάποτε εἶχαν ἀνεβεῖ στό μοναστήρι δύο φίλοι. Δέν ἦταν ἡ πρώτη φορά πού ἀνέβαιναν στήν Παναγία. Συνήθιζαν οἱ ἀγαπημένοι αὐτοῖ φίλοι τίς γιορτές καί τίς Κυριακές νά πηγαίνουν στό Στόμιο καί νά ψέλνουν. Μετά τή θεία λειτουργία, προχωροῦσαν καί ψηλότερα, μέχρι τήν κορυφή τοῦ βουνοῦ πού λέγεται Γκαμήλα. Ἐκείνη τή φορά κάθισαν στό μοναστήρι σχεδόν ὅλη τή μέρα. Κατά τό μεσημεράκι, ἦρθε ἀπ' τήν Κόνιτσα κάποιος γνωστός τους, ὁ ὁποῖος ἦταν πονηρός καί κουτσομπόλης. Ἄρχισε καί αὐτός νά κάνει διάφορες δουλειές στό μοναστήρι. Ἔβλεπε ὅμως τούς δύο φίλους καί ἤθελε νά τούς κάνει νά μαλώσουν. Γι' αὐτό ἔπιασε τόν ἕνα καί τοῦ λέει ὅτι ὁ φίλος του συνεχῶς τόν κατηγορεῖ στούς ἄλλους. Μετά ἀπό λίγη ὥρα τά ἴδια εἶπε καί στόν ἄλλο. Ἔσπειρε, λοιπόν, τή διχόνοια καί ἔφυγε. Τά πράγματα ἄλλαξαν ἀμέσως. Οἱ δύο φίλοι ἔγιναν ἐχθροί. Ἔγιναν θηρία

κι έπιασαν ένα γερό καυγά μέσα στό μοναστήρι. Ο Γέροντας άνησύχησε και προσπάθησε νά συμφιλιώσει τούς δύο αδελφούς. Έπιασε πρώτα τό μεγαλύτερο στήν ηλικία και τοῦ εἶπε:

– Πρόσεξε, Βαγγέλη, είναι μικρός ό φίλος σου και λίγο νευρικός. Μήν τόν παρεξηγεῖς. Ζήτησέ του συγγνώμη.

Έκεῖνος άπάντησε:

– Πάτερ, τί συγγνώμη νά τοῦ ζητήσω; Δέν βλέπετε πῶς μέ βρίζει; Έγώ δέν έχω ιδέα γι' αὐτά πού λέει.

Μετά ό Γέροντας άπευθύνηκε στόν άλλο, πού καθονταν ξέμακρα κάπως και ἦταν άγριεμένος, λέγοντάς του:

– Κοίταξε, Παντελή. Μεγάλος είναι ό φίλος σου και βλέπει τά πράγματα διαφορετικά. Πήγαινε και ζήτησε συγγνώμη.

Έκεῖνος άρπάχτηκε άμέσως και άπειλήσε τό Γέροντα:

– Θα μαλώσουμε και μαζί, πάτερ.

– Νά μαλώσουμε, ρέ Παντελή. Όμως περίμενε λίγο νά έτοιμαστῶ, εἶπε ό Γέροντας κι έφυγε από κοντά του. Οἱ φωνές του τόν εἶχαν στενοχωρέσει και δέν ἤξερε τί νά κάνει. Βγήκε έξω άπ' τό μοναστήρι και άπομακρύνθηκε περί τά τετρακόσια μέτρα. Έκανε μιά σύντομη προσευχή και κατευθύνηκε πρὸς τό σημείο πού εἶχε συγκεντρωμένα κάτι ξύλα για τήν περίφραξη τοῦ κήπου. Έκεῖ βροῆκε ένα πεντάμετρο ξύλο και άρχισε νά τό σβαρνίζει, καθώς γύριζε στό μοναστήρι. Ο Γέροντας ἠθελε ν' αλλάξει λίγο τήν άτμόσφαιρα, προκαλώντας τό γέλιο στους τσακωμένους φίλους. Όταν πλησίασε τόν Παντελή, τοῦ εἶπε:

– Έλα, Παντελή, νά μαλώσουμε!

Οί δύο φίλοι κατάλαβαν τί έννοοῦσε ὁ Γέροντας καί ἄρχισαν νά γελάνε. Ἔτσι ἔλιωσε ὁ πάγος. Ἀγαπήθηκαν πάλι. Ὁ Γέροντας ἀπέδωσε τό θλιβερό περιστατικό στό διάβολο, ὁ ὁποῖος πάντα παρουσιάζει κάποια αἰτία, γιά νά καταστρέφει τούς ἄνθρώπους.

Μιά ἄλλη φορά εἶχαν ἐπισκεφθεῖ τό μοναστήρι μερικές γυναῖκες. Ἦταν χειμῶνας καί ὁ Γέροντας εἶχε ἀναμμένη τή σόμπα στό ναό καί διάβαζε τόν ἔσπερινό. Μπῆκαν οἱ γυναῖκες μέσα στό ναό καί στάθηκαν στό χῶρο τοῦ ἀριστεροῦ ἀναλογίου. Τήν ὥρα πού ὁ Γέροντας ἔψελνε μέ τή γλυκιά καί ταπεινή φωνή του, ἀπ' τήν εἰκόνα τῆς Παναγίας πού βρισκόταν στό τέμπλο ἀκουγόταν ἕνα ρυθμικό κράκ-κράκ, γεγονός πού ἐντυπωσίασε τίς γυναῖκες. Ὄταν τελείωσε ἡ ἀκολουθία, ὁ Γέροντας ἄκουσε τίς γυναῖκες πού σχολίαζαν τό θόρυβο, τόν ὁποῖο ὁ ἴδιος ποτέ δέν εἶχε προσέξει. Τίς παρακάλεσε νά μποῦν πάλι στό ναό καί νά τοῦ δείξουν ἀκριβῶς τό σημεῖο ἀπ' ὅπου προερχόταν ὁ θόρυβος. Ὁ Γέροντας παρατήρησε καλά τήν εἰκόνα τῆς Παναγίας καί διαπίστωσε ὅτι μερικά στενόμακρα σανίδια πού ἦταν γύρω ἀπ' τήν εἰκόνα, καθώς ζεσταίνονταν ἀπ' τήν ἀναμμένη σόμπα πάθαιναν διαστολή κι ἔκαναν τό σχετικό θόρυβο. Πῆρε τότε μερικές πρόκες, κάρφωσε τά σανίδια κι ἔτσι σταμάτησε κάθε ἦχος. Οἱ γυναῖκες, πού εἶχαν νομίσει ὅτι προκειται γιά θαῦμα, ἄρχισαν νά σκέφτονται πιά σοβαρά. Ὁ Γέροντας, ὁ ὁποῖος γνώριζε ὅτι ἡ φαντασία, πολλές φορές, ὀδηγεῖ στήν πλάνη, διευκρίνισε στίς γυναῖκες:

-Ξέρετε, ἐγώ πιστεύω στά θεῖα γεγονότα. Πιστεύω ὅτι ἡ Παναγία παρουσιάζεται καί μιλάει καί παρουσιάζε-

ται σ' εκείνους πού έχουν κάποια πνευματική κατάσταση. Χρειάζεται, όμως, προσοχή, γιατί αν αφήσουμε τή φαντασία μας νά δουλεύει, όλη ή ζωή μας θά πάει χαμένη.

Οι γυναίκες άκουσαν μέ προσοχή τό Γέροντα καί τοῦ ζήτησαν εὐλογία νά κάνουν καφέ. Μετά κάθισαν κοντά του καί συζητοῦσαν τά γνωστά προβλήματα πού αντιμετώπιζαν στά σπίτια τους. Ὁ Γέροντας τόνιζε ὅτι πρέπει ν' αποφεύγουμε τίς συγκρούσεις καί τίς ὀξύτητες. Τούς ανέφερε κι ἕνα σχετικό παράδειγμα: «*Ἄν πάρουμε δύο σκληρές πέτρες καί τίς χτυπήσουμε, θά βγάλουν σπιθες. Ἄν ὅμως ή μία ἀπ' τίς δύο εἶναι μαλακή, ὅσο καί νά τίς χτυπήσουμε δέν πρόκειται νά βγάλουν καμμιά σπίθα. Ἔτσι καί οἱ ἄνθρωποι. Ὅταν ὁ ἕνας εἶναι μαλακός, τότε δέν γίνεται κανγάς. Ὅταν εἶναι καί οἱ δύο σκληροί, τότε ανάβει ή φωτιά*».

Ὁ ἥλιος εἶχε κατεβεῖ χαμηλά στή δύση του, ὅταν οἱ εὐσεβεῖς γυναίκες πήραν τή εὐχή τοῦ Γέροντα καί κατηφόρισαν γιά νά ἐπιστρέψουν στήν Κόνιτσα.

η. Πήδημα στό γκρεμό

Συνήθιζε ὁ Γέροντας, μετά ἀπό σχετική ἄδεια τοῦ μητροπολίτη, νά μεταφέρει τά ἱερά λείψανα στήν Κόνιτσα, γιά νά τά προσκυνοῦν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλά καί γιά νά φιλοτιμοῦνται νά προσφέρουν μικρά ἢ μεγάλα ποσά γιά τήν ἀνακαίνιση τοῦ μοναστηριοῦ. Μιά φορά ή μεταφορά ἦταν περιπετειώδης. Τήν καταγράφει ἕνα πνευματικό του τέκνο: «*Κάποτε μετέφερε ὁ Γέροντας τά ἅγια λείψανα καί εἶχε τήν λειψανοθήκη δεμένη μέ λουριά ἀπό τούς*

ώμους του. Σέ ένα σημείο του δρόμου, πού λέγεται «Μεγάλη Σκάλα», κόπηκε τό λουρί καί έπεσε ή λειψανοθήκη στόν γκρεμό. Ο Γέροντας από τόν πόθο καί τήν εὐλάβεια πρὸς τά ἅγια λείψανα, χωρίς τόν παραμικρό δισταγμό, πήδησε άμέσως στόν γκρεμό γιά νά τήν προσλάβει. Κατρακυλοῦσε ή λειψανοθήκη καί χτυποῦσε στά βράχια. Τελικά ό ἴδιος διαφυλάχθηκε, χάριτι Θεοῦ, σῶος δέν έπαθε τίποτα, οὔτε γρατσουνιά! Η λειψανοθήκη μέ τά ἅγια λείψανα έμεινε επίσης ἄθικτη, ένῶ ό μεταλλικός κορβανάς πού ήταν προσαρμοσμένος στην λειψανοθήκη είχε κατατσαλακωθῆ από τά χτυπήματα. Ήταν τόσο βαθύς καί απότομος ό γκρεμός πού ήταν αδύνατο νά ξανανεβῆ ό Γέροντας. Γιά νά βγῆ στό μονοπάτι, βάδιζε πολλή ῶρα μέσα στό ποτάμι»³⁸.

δ. ἀγάπη πρὸς τά ζῶα

Η ἀγάπη του Γέροντα πρὸς τά ζῶα του δάσους ήταν γνωστή σέ πολλούς. Μέχρι σήμερα διηγούνται τήν ἀγάπη πού έδειχνε σέ κάποιο έλάφι, τό όποιο συχνά έμφανιζόταν στό μοναστήρι καί τό θεωροῦσε ζῶο τῆς Παναγίας. Τό είχε μάλιστα σημαδεμένο μ' ένα σταυρό στό κεφάλι. Τό ἴδιο είχε κάνει καί σέ κάποιον λαγό, πού είχε πιάσει μέσα στις φασολιές. Άλλά καί ἄρκοῦδες πλησίαζαν τό μοναστήρι, χωρίς ποτέ νά προκαλέσουν τήν παραμικρή ζημιά, τόσο στόν ἴδιο όσο καί στους προσκυνητές.

38. Γερομονάχου Ίσαάκ, όπ. παρ. σελ. 126-127.

ί. Μέ τό λάδι τῆς Παναγίας³⁹

Μπροστά ἀπό μισό περίπου αἰώνα ζοῦσε ἕνας ἀγροφύλακας πού τόν ἔλεγαν Ἀντώνη καί ἦταν γνωστός σέ πολλά χωριά τῆς Κόνιτσας, ιδίως γιά τή μεγάλη του οἰκογένεια. Εἶχε ἐννιά παιδιά, ἀπό δύο ἕως δεκαεπτά χρονῶν. Ἐξι ἦταν κορίτσια καί τρία ἀγόρια. Ἦταν ἄνθρωπος διαφορετικός, μέ ξεχωριστό ἦθος καί ἀσυνήθιστη συμπεριφορά. Ὅσοι τόν γνώριζαν τόν περιέγραφαν μέ ὑπερβολικά λόγια. Οἱ περισσότεροι τόν ἐπαινοῦσαν καί τόν συμπαθοῦσαν. Ὑπῆρχαν, βέβαια, κι ἐκεῖνοι πού τόν ἀντιπαθοῦσαν, χωρίς αἰτία, καί μιλοῦσαν περιφρονητικά. Ὁ ἴδιος, ἀδιαφορώντας γιά τό τί λένε οἱ ἄλλοι, ἦταν ὀρμητικός στή ζωή του. Ἀπ' τοῦς ἀνθρώπους δέν ζητοῦσε βοήθεια. Προσπαθοῦσε μέ τίς δικές του δυνάμεις νά καλύπτει τίς βασικές ἀνάγκες τῆς οἰκογένειάς του. Εἶχε τό μικρό μισθό του, τά χωράφια του, τό κυνήγι καί μερικά εὐκαιριακά μεροκάματα.

Ἡ γυναίκα του, ἡ Δέσπω, ἦταν ἀπλή καί προσπαθοῦσε νά μεγαλώσει τά παιδιά της μέ ἀξιοπρέπεια, χωρίς νογγυσμούς καί θορύβους. Ἦταν καί ἀπερίεργη. Δέν ἤθελε νά μαθαίνει τί συνέβαινε στοῦς ἄλλους, στά ξένα σπίτια. Ἀπέφευγε τό κουτσομπολιό καί τίς φιλονικίες. Ὡστόσο, οἱ ἄλλοι ἀσχολοῦνταν καθημερινά μέ τό σπίτι της. Τή σχολίαζαν μέ τρόπο σκληρό καί τή χαρακτηρίζαν καθυστερημένη, γιατί δέν ἔκανε ἐκτροώσεις. Ἡ Δέσπω δέν ἔβγαινε ἀπ' τό σπίτι. Εἶχε πάντα δουλειές καί

39. Ἀπό τό βιβλίο μου **Οἱ καρποί τοῦ Πνεύματος**, 2005, σελ. 116-119.

ἦταν μόνιμα κουρασμένη. Ἡ φτώχεια τῆς ἦταν ἐμφανῆς καί δικαιολογημένη. Ἀλλά καί ἡ ἀδιαφορία τῶν εὐπόρων μεγάλη. Δέν θυμόταν ἡ Δέσπω ποτέ νά τῆς ἔχει συμπαρασταθεῖ κάποιος. Οὔτε μιά δραχμή, οὔτε μιά καραμέλα γιά τά παιδιά τῆς.

Ὁ Ἀντώνης, κάθε φορά πού γυρνοῦσε ἀπ' τά χωριά, στά ὁποῖα ὑπηρετοῦσε, κάτι εἶχε στόν τορβά του. Οἱ ἄνθρωποι πάντα τοῦ ἔδιναν, γιατί τόν θαύμαζαν καί τόν ἀγαποῦσαν. Τά παιδιά του ἄνοιγαν τόν τορβά γιά νά δοῦν τί εἶχε μέσα. Τά λουκούμια, οἱ καραμέλες καί τά φροῦτα ἔξαφανίζονταν ἀμέσως. Μερικές φορές, ὅταν ἔβρισκε εὐκαιρία, τά καταβρόχθιζε μόνος τους ὁ ζωηρός καί σωματώδης Νικόλας, τό τρίτο παιδί τῆς οἰκογένειας.

Στό σχολεῖο τά παιδιά τοῦ Ἀντώνη καί τῆς Δέσπως ἦταν καλοί μαθητές. Δέν ἀντιμετώπιζαν δυσκολίες καί δέν δημιουργοῦσαν προβλήματα σ' ἄλλα παιδιά. Ἦταν κοινωνικοποιημένα καί δέν εἶχαν ἀπαιτήσεις. Ὅχι πώς ὑποχωροῦσαν συνέχεια καί δέχονταν νά τούς κοροϊδεύουν οἱ ἄλλοι, ἀλλά δέν εἶχαν ἐγωισμό καί πονηριά.

Ὁ Ἀντώνης ἦταν ἀγνός ἄνθρωπος. Ὁ χαρακτήρας του τραχύς, ντόμπρος καί ἀποφασιστικός. Ἀγωνιζόταν ἀδιάκοπα γιά τήν οἰκογένειά του, γι' αὐτό καί βρισκόταν σέ διαρκή κίνηση. Ὅλες τίς ἐποχές. Καί τό χειμῶνα, πού δέν ὑπῆρχε κανένας λόγος νά τρέχει ἀπό χωριό σέ χωριό γιά τυχόν ἀγροτοζημιές. Ἦθελε νά γεμίζει καθημερινά τόν τορβά του, γιατί καθημερινά ἔπρεπε νά θρέφει δέκα στόματα. Μιά φορά τό μήνα πήγαινε καί στή χαράδρα τοῦ Ἀώου, ὅπου ὑπῆρχαν πολλά γιδοπρόβατα. Ἐφτανε μέχρι τήν τοποθεσία Μύγα. Περνοῦσε πά-

ντα απ' τό μοναστήρι τοῦ Στομίου, ὅπου ἔκανε στάση, ἰδίως ὅταν γύριζε. Τότε βρισκόταν ἐκεῖ ὁ Παΐσιος, νέος μοναχός, πού εἶχε ἔρθει απ' τό Ἅγιον Ὄρος. Ὁ Ἀντώνης γνώριζε τό μοναχό καί συχνά τοῦ ἐκμυστηρευόταν ὅ,τι τόν ἀπασχολοῦσε. Ἐκεῖνος ἦταν πρόθυμος πάντα καί προσπαθοῦσε μέ πολλούς τρόπους νά βοηθάει τόν πολύτεκνο ἀγροφύλακα.

Στό μοναστήρι ὁ Ἀντώνης ἤθελε ν' ἀνάβει μόνος του τά καντήλια καί νά προσεύχεται μπροστά στήν εἰκόνα τῆς Παναγίας γιά τήν οἰκογένειά του. Ὁ μοναχός Παΐσιος ἄφηνε τόν Ἀντώνη ἐλεύθερο, γιατί γνώριζε τήν καλή του προαίρεση καί τή βαθιά του πίστη. Δέν μποροῦσε ὅμως νά ἐξηγήσει τόν πυροβολισμό πού ἄκουγε κάθε φορά πού ἀπομακρυνόταν απ' τό μοναστήρι ὁ Ἀντώνης. Ἦξερε ὅτι εἶχε πάντα τό δίκαννο κοντά του, ἀλλά δέν γνώριζε τί σημάδευε. Δέν τόν εἶχε ρωτήσει, γιατί δέν ἤθελε νά φανεῖ περίεργος. Συνεχιζόταν αὐτή ἡ τακτική γιά ἀρκετούς μῆνες. Κάποτε, ὅμως, ὁ μοναχός, ἐτοιμάζοντάς του καφέ, βοῆκε τήν κατάλληλη στιγμή καί τόν ρώτησε:

— Βορέ Ἀντώνη, κάθε φορά πού φεύγεις απ' τό μοναστήρι, ἀκούω καί μιά ντουφεκιά. Τί βρίσκεις καί σημάδεύεις;

Ὁ Ἀντώνης, λίγο ἀνήσυχος, ἀποκάλυψε:

— Ξέρεις, παππούλη, ἐγώ ἔχω μεγάλη οἰκογένεια καί τά οἰκονομικά μου εἶναι λιγοστά. Δέν φτάνουν ν' ἀγοράσω κρέας γιά τά παιδιά μου. Ἔτσι παίρνω μαζί μου καί τό δίκαννο κι ὅταν βρῶ κάτι στό βουνό, τό σκοτώνω.

— Μά ἐσύ ντουφεκᾶς κάθε φορά πού ἔρχεσαι ἐδῶ.

— Πρέπει νά στό φανερώσω, παππούλη μου, τί κάνω.

Όταν ανάβω τά καντήλια, κάνω τήν προσευχή μου και ζητάω απ' τήν Παναγία νά μέ βοηθήσει νά πάω στά παιδιά μου λίγο κρέας. Κι εκείνη πάντα βοηθάει. Έγώ παίρνω λάδι απ' τό καντήλι της και αλείφω κάθε φορά τό στόχαστρο πού εἶναι πάνω στήν κάννη κι ὄλο κάτι βρίσκω.

-Πιστεύεις ὅτι σέ βοηθάει ἡ Παναγία σ' αὐτό;

-Βέβαια, παππούλη. Σέ μιά συγκεκριμένη μεριά, ἐκεῖ κοντά στόν Ἀσπρόλακκο, τίς περισσότερες φορές μέ περιμένει κάποιο ἀγριοκάτσικο, σταλμένο απ' τήν Παναγία. Τό σκοτώνω και τό παίρνω.

Ὁ μοναχός Παΐσιος εἶχε μείνει κατάπληκτος απ' αὐτό πού ἄκουσε. Ζήλευε τόν Ἀντώνη γιά τήν πίστη του, ἀλλά και τόν καθαρό του νοῦ. Τόν θαύμαζε πού μέ τήν προσευχή του ἐξασφάλιζε τό κρέας τῶν παιδιῶν του.

Ὁ Ἀντώνης ὅταν σκότωνε τό ἀπαγορευμένο απ' τό νόμο ζῶο, τό σήκωνε στήν πλάτη του και κατηφόριζε ἀπό ἓνα δικό του μονοπάτι κοντά στήν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ Ἀώου, σ' ἓνα κρυφό σημεῖο, ὅπου κανένας δέν μποροῦσε νά τόν δεῖ. Ἦταν δύο μεγάλες στρογγυλεμένες πέτρες πού εἶχαν σχηματίσει μιά πυραμίδα κι ἓνα μικρό σπήλαιο, ἐνῶ γύρω-γύρω ὑπῆρχαν ἰτιές και διάφοροι θάμνοι. Ἐκεῖ ὁ Ἀντώνης ἔγδερνε τό ἀγριοκάτσικο, τό κομμάτιαζε και τό ἔβαζε μέσα στούς τορβάδες του. Κι ὅταν ἔφευγε απ' τό σπήλαιο, ἐμφανίζονταν οἱ ἀλεπουῦδες και τά τσακάλια, πού ἔτρωγαν ὅ,τι εἶχε ἀφήσει ὁ λαθροκυνηγός. Συγχρόνως κατέβαιναν και τά κοράκια πού ζητοῦσαν τό δικό τους μερίδιο.

Ὁ Ἀντώνης, φορώντας τήν ὑπηρεσιακή του στολή, φορτωνόταν τό κρέας, πού κάποτε ἔφτανε και τά εἴκοσι κιλά, και ὁδοιποροῦσε πολλές ὥρες, γιά νά φτάσει στό

σπίτι του. Ἡ ἱκανοποίησή του ἦταν βαθιά καί ἡ εὐχαριστία του πρὸς τὴν Παναγία ἀδιάκοπη .

Ὅταν ὁ μοναχὸς Παΐσιος ἔφυγε ἀπ' τὸ μοναστήρι τοῦ Στομίου, ὁ Ἀντώνης συνέχισε γιὰ λίγα χρόνια τὴν ἴδια διαδρομὴ, ὅσο ἄντεχαν οἱ σωματικὲς του δυνάμεις. Πολύ ἀργότερα, συνταξιοῦχος πιά, ἔμαθε ὅτι ὁ γνωστός του μοναχὸς Παΐσιος βρισκόταν στό Ἅγιον Ὄρος καί θέλησε νά τόν ἐπισκεφθεῖ. Ἡ συνάντηση ὑπῆρξε συγκινητική. Ὁ φημισμένος πιά μέγας Γέροντας θυμήθηκε τὰ παλιά καί συμβούλεψε τὸ γερασμένο Ἀντώνη:

-Νά διατηρήσεις τὴν ἐμπιστοσύνη σου στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ καί νά'σαι σίγουρος ὅτι ὅλα θὰ πηγαίνουν καλά.

ια'. ἀντιαιρετικὸς ἀγώνας

Τὴν ἐποχὴ ποὺ ζοῦσε ὁ Γέροντας στό μοναστήρι τοῦ Στομίου, στὴν Κόνιτσα ὑπῆρχαν διάφοροι εὐαγγελικοί, οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦσαν νά παρασύρουν φτωχοὺς οἰκογενειάρχες στὴν αἵρεσή τους. Ὁ Γέροντας προστάσ' αὐτὴ τὴ φοβερὴ κατάσταση δέν ἔμεινε ἀδιάφορος. Ἐχοντας μεγάλη εὐαισθησία στὰ τῆς πίστεως, ἄρχισε ἓνα ἔντονο ἀντιαιρετικὸ ἀγῶνα καί διέλυσε τὴν ὅλη προσπάθεια τῶν αἰρετικῶν.

Δ'

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

α'. Χειρόγραφο ιερομονάχου Χρυσάνθου Λαϊνᾶ

Τό κείμενο πού ἀκολουθεῖ ἀναφέρεται στήν ἱστορία τῆς Μονῆς Στομίου, εἰδικότερα στήν περιπέτεια πού εἶχανε τά ἅγια λείψανά της. Τό ἔγραψε ὁ ιερομόναχος Χρυσάνθος Λαϊνᾶς τό 1845 καί δημοσιεύεται ἀπ' τό δισέλιδο χειρόγραφο του πού φυλάσσεται στή Μονή.

Παρουσιάζει ἐνδιαφέρον καί εἶναι ἀξιόπιστο, γιατί ὁ ιερομόναχος Χρυσάνθος δέν ἦταν τυχαῖο πρόσωπο. Ὑπῆρξε ἡ ἐκκλησιαστική μορφή πού κυριάρχησε στήν Κόνιτσα τόν 19ο αἰώνα καί ἔδρασε θεοφιλῶς, δείχνοντας ἀγάπη πρὸς ὅλους, χριστιανούς καί μωαμεθανούς!

Χειροτονήθηκε ιερομόναχος τό 1836 καί παρακολούθησε ἀπό κοντά τό μαρτύριο καί τήν ταφή τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις Νεομάρτυρος Γεωργίου. († 17 Ἰαν. 1838), γι' αὐτό καί εὐλαβεῖτο ἰδιαιτέρως τόν Ἅγιο. Τήν ἴδια εὐλάβεια εἶχε καί γιά τόν ἔνδοξο γόνο τῆς Κονίτισης, τόν Νεομάρτυρα Ἰωάννη († 23 Σεπτ. 1814).

Μέ δαπάνες του ιστορήθηκαν πολλές φορητές εικό-
νες, ὅπως καί μέ δική του ἐπιμέλεια ἀγιογραφήθηκε ὁλό-
κληρο τό ἐσωτερικό τῆς Παναγίας τῶν Καβασίλων Κο-
νίτσης.

Ὁ ιερομόναχος Χρῦσανθος ἦταν δραστήριος καί
ἀγνός κληρικός καί καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ὁ βιογράφος
του ἦταν ὅλος ἐλεημοσύνη, ἀγάπη καί εὐεργεσία. Δέν εἶχε
δική του στέγη. Ἡ φροντίδα του, ὅμως, γιά τόν πλησίον
ἦταν ἄπαυστη⁴⁰.

Τό κελί τοῦ ιερομάρτυρος Χρυσάνθου εἶναι τό ση-
μερινό παρεκκλησάκι τοῦ Νεομάρτυρος Γεωργίου τοῦ
ἐν Ἰωαννίνοις στήν Κόνιτσα.

Τό κείμενο τοῦ ιερομονάχου Χρυσάνθου διορθωμέ-
νο μόνο ὀρθογραφικῶς, ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἐγράφη τό ἔτος 1845.

Κατά τόν νομόν Κονίτσης ἐγγύς τῆς ἡγεμονούσης πό-
λεως τό πάλαι λεγομένης Στύμβαρα, νῦν δέ Κόνιτζα, κα-
ταβαίνει ὁ ποταμός καλούμενος Βοοῦσα⁴¹, ὅστις δια-
χωρίζει τοὺς δύο νομούς Κόνιτσαν καί Ζαγόρι.

Εἰς τὰς ὄχθας λοιπόν αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ καί εἰς τοὺς
προποδας τοῦ ὄρους καλουμένου Λάζαρος κεῖται Μο-
ναστήριον τιμώμενον μέ τήν μνήμην τῆς Γεννήσεως τῆς
Ἵπεραγίας Θεοτόκου, μετονομάζεται δέ Στόμιον.

40. Βλέπε Πρεσβυτέρου Γεωργίου Παϊσίου, **Χρῦσανθος Ἱερομό-
ναχος ὁ Λαϊνᾶς, 1836-1886**, στό περιοδικό **Ἡπειρωτική Ἑστία**, Αὔγ.
Σεπτ. 1957, τεῦχος 64-65, σελ. 589 καί ἑξῆς.

41. Ἐπεξηγηματική σημείωση τοῦ ιερομονάχου: «Βοοῦσα, ὀνο-
μάζεται οὕτω, εἴτε διότι ἔχει τὰς ἀρχάς του ἀπό τό χωρίον Βοιοῦσα
ὁ ποταμός, εἴτε διότι βοᾷ ἀεί τοὺς βράχους τῆς Κονίτσης».

Ἰδέας περί τῆς ἀρχαιότητος τοῦ Μοναστηριοῦ αὐτοῦ δέν ἔχομεν, καθότι ὁ πανδαμάτωρ χρόνος καί τοπικαί ἀνωμαλίας δέν μᾶς ἄφησαν ὑπομνήματα.

Ἡ οἰκοδομή τοῦ Μοναστηριοῦ εἶναι μεγαλοπρεπής, ἡ θέσις εἰς τήν ὁποίαν εἶναι κτισμένον εἶναι ὠραία καί εἰς ἐπίπεδον λόφον, ἔχει ἀρκετάς πεδιάδας, ὅπου τό περικυκλώνουν, μερικάς μέ δένδρα διάφορα καί ἄλλας ἐπίτηδες εἰς τήν γεωργικήν. Ἐγγύς τοῦ Μοναστηριοῦ μεταξύ τῶν δένδρων ἡ φύσις ἐπροίκισε αὐτήν μέ βρούσιν διαυγεστάτου ὕδατος.

Διάφοροι ἐστάθησαν οἱ κατά καιροῦς ἡγούμενοι αὐτοῦ τοῦ Μοναστηριοῦ, καλοί καί κακοί. Καί πρό χρόνων ἦταν πλουσιώτατον, ἐγεωροῦντο πολλάί καί ἀρκεταί γειτνιάζουσαι κοιλάδες παρά τῶν ὑπομισθίων τοῦ Μοναστηριοῦ. Εὐποροῦσε καί ἀπό πολλά κοπάδια βοῶν, αἰγῶν τε καί προβάτων, πλὴν ὅλα αὐτά σύν τόσων ἄλλων ἱερῶν κειμηλίων μέρος μέν ἐσφετερίσθησαν παρά τῶν τότε ἡγουμένων, μέρος δέ ἀρπαχθέντων παρά τῶν κατά καιροῦς ἐχόντων ἐπιρροήν, ὥστε τώρα ἐσχάτως κατήντησεν εἰς παντελεῆ ἐρήμωσιν, τό πρό χρόνων ἀμνημονεύτων ἀνεγερθέν Μοναστήριον, ὥστε μήτε ἡγούμενος ἔμεινε, μήτε ἄλλο τι, εἰμή καί μόνον τά Λεῖψανα τριῶν Ἀγίων, τοῦ Ἀγίου μεγαλομάρτυρος Χαραλάμπους, τοῦ ὁσίου πατρός ἡμῶν Ἀλυπίου τοῦ Κιονίτου καί ἔν ἄλλο τμήμα Λειψάνου Ἀγίου ἀνωνύμου καί ἀνεπίγραφον, καί ἓνας σταυρός.

Ὅρῶντες λοιπόν οἱ ἔγκριτοι Κονίτισης τήν ἐρήμωσιν τοῦ Μοναστηριοῦ πρό ἑνός χρόνου ἀπό τήν παροῦσαν χρονολογίαν, ἐκάλεσαν τόν ὀσιώτατον Γρηγόριον Χαλώρτην διά ἡγούμενον, ἄνδρα εἰδήμονα καί ἐπιρρεπῆ εἰς

τήν μοναστικήν ζωήν. Ἐλθὼν δέ οὗτος ὁ εὐλογημένος καὶ λαβὼν τὰ ἅγια Λείψανα ἐξῆλθεν περιφερόμενος τὰς χριστιανικὰς χώρας χάριν βοηθείας ἵνα ἀνακαλέσῃ τὴν Μονὴν εἰς τὴν λαμπρότητα της.

Εἰς τὰς 23 Ἀπριλίου τοῦ ἔτους ,α ω μ δ' καὶ ἡμέραν τοῦ Ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου περνῶν ἀπὸ τὴν Σιουσνίτσαν (αὐχένας μεταξύ Κονίτσης καὶ χωριῶν Λάκκας Ἀώου), ἀπαντᾷ ἐπτὰ κλέπτας, οἱ ὅποιοι εἶχαν φύγει ἀπὸ τὰ Τρίκαλα ὅπου ἦταν μισθωτοὶ εἰς τοὺς ἐκεῖ δερβενεγάδες Σουλεϊμάν Ταχίρη, Βεῖτ Βασιάρην καὶ Χαμίτ Βασιάρην.⁴² Ἀπὸ ἐκεῖ λοιπὸν ὅπου ἐκίνησαν τάχα διὰ τὰ σπίτια των, ἐθήρευον καθ' ὁδὸν τὰ κτήματα τῶν ἀπερνοδιαβενόντων χριστιανῶν, φθόσαντες λοιπὸν εἰς τὸν τόπον ὅπου εἶπαμεν ἀνωτέρω Σιουσνίτσα καὶ λαβόντες τὸν ἡγούμενον Γρηγόριον τοῦ ἐπῆραν ὅ,τι χρηματά τοῦ ἡῦραν ὁμοῦ καὶ τὰ ἱερά σκεύη, ἅγια Λείψανα, σταυρόν, ἐπιτραχήλιον καὶ εὐχολόγιον. Τοῦ ἔδεσαν τὰ χεῖρια ὀπισθεν καὶ τὸν ξανάδεσαν εἰς ἓνα πλάτανον εἰς βαθύτατον δάσος, ἵνα γίνῃ βορὰ τῶν θηρίων.

Καὶ τοῦτο ὅπου ἐσώθη ἀβλαβῆς εἶναι φανερόν ὅτι ἡ χάρις τῶν ἁγίων Λειψάνων ἐμπόδισε τὰς αἰμοσταγεῖς χεῖρας τῶν κλεπτῶν ἀπὸ τὸν φόνον τοῦ ἡγουμένου.

Λαβόντες λοιπὸν οἱ κλέπται τὰ ἀνωτέρω καὶ δέσαντες ὡς εἶπομεν τὸν ἡγούμενον, ἐδόθησαν εἰς φυγὴν. Ἀλλ' ὁ ἡγούμενος μετὰ τὴν φυγὴν των ἐλύθη παραδόξως καὶ ἐσώθη εἰς Κόνιτσαν, κοινοποιῶν τὸ συμβάν.

Οἱ κλέπται ἔφθασαν εἰς τὴν Μόλισταν τὸ ἑσπέρας

42. Ἐπεξηγηματικὴ σημείωσις τοῦ ἱερομονάχου: « Τὴν ἀνωτέρω ἰδέαν ὅτι ἔφυγαν ἀπὸ τὰ Τρίκαλα κ.λπ. τὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ κατ' αὐτόν τὸν καιρὸν ὑπάρχοντος δερβέναγα Κάπα (;) Μεντζησοῦ (;)».

αὐτῆς τῆς θαυματουργοῦ ἡμέρας, καί θέλοντες νά εἰσέλθωσιν εἰς τήν χώραν νά φιλοξενηθοῦν, ἀπεβλήθησαν παρά τῶν χριστιανῶν διά τῶν ὄπλων, βλέποντες οἱ κλέπται οὕτω αὐτούς διωκομένους ἔφυγαν ὥστε αὐτήν τήν νύκτα θέλοντες νά περάσουν πέραν τοῦ ποταμοῦ ἀντικρου τῆς Στράτσιανης, ἐπνίγησαν καί οἱ ἑπτά. Ὡ, τῆς θείας δικαιοσύνης!

Πνιγέστες λοιπόν ἐβγήκαν ἄλλοι μὲν πέραν τοῦ ποταμοῦ, ἄλλοι δέ δῶθε, καί ἄλλοι ἔμειναν εἰς τήν μέσην τοῦ ποταμοῦ τά λεγόμενα νησιά καί μετὰ παρέλευσιν τριῶν τεσσάρων ἡμερῶν εὐρέθησαν παρά τῶν χωρικῶν Βρανιστας, οἵτινες περιεργεῖα κινηθέντες ἀπό τούς πέριξ τῶν πτωμάτων ἵπταμένους ἰέρακας. Ἰδόντες λοιπόν πτώματα ἀνθρώπων μέ θαυμασμόν ἔτρεξαν νά ἴδωσιν ἐγγύτερον τό πράγμα, ὅπου περιφερόμενοι πέριξ αὐτῶν νά γνωρίσωσι ἀπό τά χαρακτηριστικά τίνες εἰσίν, πλὴν δέν ἠμπόρεσαν κανέν, ἐπειδή καί τά χαρακτηριστικά των ἦταν ἄμορφα ἀπό τάς ἐν τῷ ποταμῷ κυλιομένας πέτρας καί τά πρόσωπά των κατακρεουργημένα. Ὅθεν χάριν φιλοχριστιανίας κινηθέντες οἱ χωρικοί ἔλαβον ἓνα ἐξ αὐτῶν νά ἴδωσιν ἂν ἔχη τι, ὅπου εὗρον εἰς τούς ὤμους του ἓν σακκίδιον ἔχον ἔνδον τά ἱερά σκεύη σὺν τῶν ἁγίων Λειψάνων ἀβλαβῆ καθ' ὅλην τήν ἔκτασιν.

Οὕτω ἰδόντες οἱ χωρικοί ἐπενόησαν ὅτι ἦταν οἱ κλέπται, οἵτινες ἔγδυσαν τόν ἠγούμενον εἰς Σιουσνίτσαν καί ἀμέσως ἔτρεξαν εἰς Κόνιτσαν καί εἰδοποιήσαντες τόν ἠγούμενον, ἔτρεξαν εἰς τόν ποταμόν ὅπου εὗρον τούς χωρικούς ὅπου ἐδόξαζον τόν Θεόν καί λαβῶν τά ἅγια Λείψανα ἀπέρασαν εἰς τό Μοναστήριον. Ἡ πτερόετος φήμη ἐδηλοποίησεν ἀπανταχοῦ τό συμβάν.

Διό καγώ ὁ ἐλάχιστος δοῦλος τοῦ Θεοῦ, κινήθεις, τήν φήμην μιμούμενος συνέγραψα τό παρόν, παραλείπων τήν ὑπερβολήν, καί ἔλαβον τήν ἀλήθειαν χάριν τῶν φιλοχρίστων φιλιαναγνωστῶν. Ὅθεν, ἀδελφοί, τά περιπλέον ὡς ἀσυγχώρητα εἰς τόν παρόντα αἰῶνα, ἀφήνοντας νά τά φαντασθῆτε μόνοι σας δοξάζοντες τόν μεγαλοδύναμον καί παντεπόπτην Θεόν.

Εὐχεσθε καί περί ἐμοῦ τοῦ ἀναξίου δούλου καί ὑμετέρου ἐλαχίστου ἀδελφοῦ ἵνα...

..... Ἐρρωσθε ψυχῆ τε καί σῶματι

Ὁ Δούλος τοῦ Θεοῦ
Χρῖσανθος Λαῖνᾶς

... Ἐρρωσθε ψυχῆ τε καί σῶματι

Ὁ Δούλος τοῦ Θεοῦ Χρῖσανθος Λαῖνᾶς»

ε. «Cύντομον χρονικόν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Στομίου Κονίτσης».

Ὁ Γέροντας Παΐσιος γράφει:

«Συγκεντρωμένες ἐνθυμήσεις ἀπό διάφορα ἀρχαῖα βιβλία τῆς Ἱ. Μ. Στομίου παλαιῶν Πατέρων πού ἤκμασαν εἰς τό Παλαιομονάστηρο, καθῶς καί νεοτέρων πού ἤκμασαν εἰς τήν νῦν Ἱ. Μ. Στομίου Κονίτσης. Ἐγράφη-

σαν ὄλαι αἱ σημειώσεις κατά σειράν ὑπό τοῦ ἀμαρτωλοῦ Παϊσίου Φιλοθείτου Ἀγιορείτου Μοναχοῦ τό σωτήριον ἔτος α λξ Ἰουλίου κδ' (24-6-60).

Ἡ Ἱερά αὕτη Μονή Στομίου ἐκτίσθη τό ἔτος 1774 «ἐπί ἡμερῶν τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ», καθώς ἀναφέρουν καί δύο πλάκες «μία εἰς τήν ἀρχαίαν Πύλην καί μία στήν πρώτην γυριστήν καμάραν εἰς τό ὀπισθεν μέρος». Ἐκτίσθη ἐδῶ εἰς τήν ὠραίαν χαράδραν, στό γραφικόν αὐτό στόμιον, ἀπό τό ὁποῖον καί τήν ἐπωνυμίαν αὐτῆς ἔλαβεν, Στομίου Μονή ὠνομάσθη.

Πρίν τοῦ ἔτους 1774 τό Μοναστήριον εὐρίσκετο εἰς τό ἀπέναντι μέρος, πέραν τοῦ ποταμοῦ, δι' αὐτό καί ἕως τῆς σήμερον, ἡ τοποθεσία αὐτή ὀνομάζεται Παλαιομονάστηρο. «Σώζονται δέ ἕως τῆς σήμερον χαλάσματα, καθώς καί ἓνα ἀλώνι πέτρινο». Ἐπίσης δεξιὰ ἀπό τήν Σουρβιάν ὑπάρχει ἡ τοποθεσία «κελλιὰ».

Τό Παλαιομονάστηρο ἦτο κτισμένον ἀπό ἀμνημονεύτων χρόνων, καθώς μαρτυροῦν εἰκόνες τοῦ Βυζαντινοῦ τέμπλου, τό παλαιό βημόθηρο τῆς ὠραίας πύλης, «τό ὁποῖον εἶναι στήν βορείαν πύλην τώρα» καί πολλές ἄλλες βυζαντινές εἰκόνες, καθώς παλαιά ἐκκλησιαστικά βιβλία καί τό πιό σπουδαῖον τά ἅγια λείψανα (χρονολογία 1295) τῶν:

- 1) Μεγάλου Βασιλείου
- 2) Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου
- 3) Ἁγίου Κοσμᾶ
- 4) Ὁσιομάρτυρος Σαμωνᾶ «τοῦ ἐξ Ἐδέσσης»
- 5) Ἁγίου Ἀλυπίου τοῦ Κιονίτου
- 6) Ἁγίου Νείλου

Πρῶτος γνωστός ἱερομόναχος εἰς τό Παλαιομονάστηρο εἶναι ὁ πατήρ Ἰωαννίκιος, ὅστις ἤκμασε τό ἔτος 1724 ὡς ἐξάγεται ἐκ παλαιᾶς τινός ἐνθυμήσεως εἰς ἓνα ἀρχαῖον εὐχολόγιον τῆς Ἱ.Μ. Στομίου. “Εγώ ὁ ταπεινός δοῦλος καί ἀνάξιος γράφω τά ἄνωθεν γράμματα διά νά τά καταλάβουν ὅσοι μέλλουν νά χειροτονοῦνται ἀδελφοί νά τά μαθαίνουν καί ὅσοι δέν τά διαβάζουν ἄς ἔχουν τό ἄδικο.” Ἐτους 1724 ἀπό Χριστοῦ, Ἰωαννίκιος ἱερομόναχος ἔγραψα”.

Τό ἔτος 1771 ἦλθεν εἰς τό Παλαιομονάστηρο ὁ πατήρ Κύριλλος «ὁ Νεοφώτιστος». Τά ἔτη 1770-1780 ἦτο καί ὁ πατήρ Παῖσιος, ὁ ὁποῖος ἦτο καί Ἡγούμενος τό 1778, 23 Μαΐου, ὅταν ἐπισκέφθησαν τό Μοναστήρι ὁ ἀρχιερέας Κονίτσης Παῖσιος, οἱ ἄρχοντες Μιχαήλ Παναγιώτου, Πόντζος καί Ἰωάννης Διαμαντίου τοῦ Μίνου.

Τό ἔτος 1774 ἦτο Ἡγούμενος εἰς τό Παλαιομονάστηρο ὁ πατήρ Κωνσταντίνος καί ὁ πατήρ Παῖσιος, ὁ ὁποῖος τότε ἦτο μοναχός. Ἐπίτροποι ἦσαν ἐκ τοῦ χωρίου Καστάνιανης Κονίτσης, ὅτε ἔκτισαν τήν νῦν Ἱεράν Μονήν Στομίου. Ἐκτίσθη ἐδῶ στήν ὠραίαν τοποθεσίαν, διότι ἔφευγεν ἡ ἁγία εἰκόνα τῆς Παναγίας κατ’ ἐπανάληψιν ἀπ’ τό Παλαιομονάστηρο καί ἐρχότανε ἐδῶ πού εἶναι κτισμένο τό κατανυκτικό ἐκκλησάκι τῆς Ἱ.Μ. Στομίου μαζί μ’ ἓνα κανδήλι. Ἀφοῦ εἶδε τό θαῦμα αὐτό ὁ πατήρ Κωνσταντίνος, ἐγνώρισε ὅτι εἶναι θέλημα τῆς Παναγίας νά κτισθῇ ἐδῶ ὅπου εἶναι σήμερον κτισμένο. Τό ἔτος 1774 ἄρχισε τήν οἰκοδομήν τῆς νῦν Ἱ.Μ. Στομίου. Μετέφερε δέ καί μέρος τοῦ βυζαντινοῦ τέμπλου, τό ὁποῖον ἔχω μέσα εἰς τό ἱερόν, τό βημόθυρο τοῦ ὠραίας πύλης, τό ὁποῖον ἐτοποθέτησεν εἰς τήν βορείαν πύλην τοῦ ἱεροῦ,

καθώς επίσης πολλές βυζαντινές εικόνες, ἅγια λείψανα καί βιβλία».

Μετά τόν πατέρα Κωνσταντῖνον, ανέλαβε τήν ἡγουμενία, καθώς εἶπαμε, ὁ πατήρ Παῖσιος, ὁποῖος ὑπεδέχθη καί τόν ἀρχιερέα Κονίτσης Παῖσιον εἰς τήν Ἱ.Μ. Στομίου τήν 23 Μαΐου τοῦ 1778.

Τό ἔτος 1785, Ἀπριλίου 23, γράφει δύο ἐνθυμήσεις ὁ ἱερομόναχος Βησσαρίων, ἐφημέριος Κονίτσης, διά τόν πόλεμο πού ἔγινε μέσα στήν Κόνιτσα μεταξύ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ καί τοῦ Κούρτ Πασᾶ. Τόν πόλεμον αὐτόν τόν ἀναφέρει καί ὁ ὀσιώτατος μοναχός Ἄνθιμος ὁ νεοαφιχθείς στό μοναστήρι. Σέ μία ἐνθύμησή του, στίς 2 Ἰανουρίου 1786, ὁ ὁποῖος ἀργότερα, στίς 22 Ἰουλίου, ἐχειροτονήθη ὑπό τοῦ ἐπισκόπου Παῖσιου.

Τό ἔτος 1791, Ἀπριλίου 19, ἦρθε στό Μοναστήρι ὁ πατήρ Κύριλλος. Ὁ ἱερ. Ἄνθιμος, ὁ ὁποῖος ἐχειροτονήθη ὑπό τοῦ ἀρχιερέως Παῖσιου στίς 22-7-86, ἔγραψε ἐνθύμηση. Ἀπό ἄλλη μία ἐνθύμηση, τοῦ ἰδίου πατρός Ἀνθίμου γραμμένη στίς 12 Ἰανουαρίου 1793, πληροφοροῦμεθα ὅτι τό Μοναστήρι τοῦ Στομίου ἤκμαζε ἐκείνη τήν ἐποχή καί εἶχε πολλούς πατέρας καί ἀσκητάς. Ὁ δέ ἡγούμενός του ὄσιος Μαρούδης «δέν ἐβγῆκεν ἀπό τήν Ἀγίαν Μονήν πώποτε, συνομιλώντας καί διδάχνοντας τούς πατέρας».

Τήν ἐποχή ἐκείνη ἦτο καί ὁ πατήρ Χρῦσανθος, ὁ ὁποῖος ἔχει τήν ὑπογραφή του σέ βιβλία καί τήν χρονολογίαν 1791. Ἐπίσης, ἀχρονολόγητος ἀναφέρεται σέ μία ἐπιγραφή καί ὁ ἡγούμενος Παγκράτιος.

Τόν μήνα Μάρτιον τοῦ 1827 συναντοῦμε μία ἐπιγραφή γραμμένη ἀπό τόν μοναχόν Παῖσιον. Ἐπίσης καί μία

ἄλλη ἐπιγραφή, ἀπό κάποιο μοναχό πού δέν διακρίνεται τό ὄνομά του, σ' ἓνα παλαιό μηναῖο, ἡ ὁποία μάς πληροφορεῖ ὅτι τήν 1ην Ἰουλίου 1841 ἀνεπαύθη ὁ παπα-Θεοδόσιος καί τήν ἐπομένην ἡμέρα, Σάββατον, ἐνταφιάσθηκε μέ ἐπισημότητα ἀπό τόν ἀρχιερέα, ἱερεῖς καί λαόν.

Ἀπό ἐδῶ καί μπρός ἔχουμε περισσότερες πλέον πληροφορίες ἀπό τήν ἀγίαν ψυχήν, τόν πατέρα Χρῦσανθον Λαῖνᾶν. Ἀναφέρει ὁ πατήρ Χρῦσανθος σ' ἓνα χειρόγραφο του, τό ὁποῖον ἔχει τό Μοναστήρι, ὅτι ἡ Ἱ.Μ. Στομίου κατήντησε εἰς παντελῆ ἐρήμωσιν.

Τό ἔτος 1844 ἐκάλεσεν καί ἐδιώρισεν ὁ Βελλᾶς καί Κονίτσης, ὁμοῦ μετά τῶν εὐλαβῶν Κονιτσιωτῶν, τόν πατέρα Γρηγόριον Χαλώρτην ἢ Πεκλαρίτην κατ' ἄλλους, ὁ ὁποῖος περιοδεύων μέ τά ἅγια λείψανα τῆς Ἱ.Μονῆς, πρὸς ἐνίσχυσιν αὐτῆς, συνελήφθη ὑπό ἑπτὰ ληστῶν εἰς θέσιν «Σιουσνίτσαν», τό ἔτος αὐτοῦ (1844) Ἀπριλίου 23, τήν ἡμέραν τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου. Οἱ λησταί, ὡς ἀναφέρει ὁ πατήρ Χρῦσανθος, εἶχαν φύγει ἀπό τά Τρούκαλα, ὅπου ἦσαν μισθωτοί εἰς τοὺς ἐκεῖ δερβεναγάδες Σουλεϊμάν, Ταχίρην Βέϊτ καί Χαμίτ Βασιαρῶν. Ἀφοῦ ἐπήρανε ὅ,τι εἶχε ὁ πατήρ Γρηγόριος, χρήματα, ἅγια λείψανα, ἓναν σταυρό, ἓνα ἐπιτραχήλιον καί ἓνα μικρόν εὐχολόγιον. Ὁ πατήρ Χρῦσανθος ἀναφέρει καί ἅγια λείψανα τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους, ἀλλά δυστυχῶς, δέν τά βρῆκα εἰς τήν Ἱ.Μ. Στομίου αὐτά, ἐκτός τῶν ἕξι Ἁγίων, τά ὁποῖα ἔχουμε σ' ἓνα κουτάκι. Δέν ξεύρω ἐάν εἶναι αὐτά πού ἐβρέθησαν πρό δύο ἐτῶν εἰς τόν ναόν τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἅγια λείψανα τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους. Ἀφοῦ πήρανε ὅ,τι εἶχε ὁ πατήρ Γρηγόριος, καθὼς εἶπαμε, τόν δέσανε στό πυκνό δάσος σ' ἓναν πλά-

τανον διά νά γίνη βορά (τροφή) τῶν θηρίων. Ἐλύθη ὁμως μέ τήν δύναμιν τῆς Παναγίας καί ἐπέστρεψεν εἰς τήν Κόνιτσα. Οἱ δέ λησταί ἐπιτιθέντες κατά τῆς Μολίστης ἐδιώχθησαν ὑπό τῶν χωρικῶν καί ἐπιχειρήσαντες νά διέλθουν τόν ποταμόν Σαραντάπορον ἐπνίγησαν ὅλοι. Ἐπειτα ἀπό ὀλίγας ἡμέρας ἀνευρέθησαν τά πτώματά των ἀπό τοῦς χωρικούς τῆς Βράνιστας νῦν Τραπέζης, καθώς καί τά ἅγια λείψανα καί ὅλα τά ἱερά σκεύη, τά ὁποῖα ἐπιστρέψανε στήν Ἱ.Μ. Στομίου οἱ εὐλαβεῖς κάτοικοι τῆς Βράνιστας, ἐπίσης καί τά χρήματα.

Εἰς μίαν ἄλλη ἐνθύμησι πού βρισκόταν σ' ἓνα παλαιό εὐαγγέλιο, ὁ ἴδιος πατήρ Χρῦσανθος ἀναφέρει ὅτι ὁ πατήρ Γρηγόριος εἶχε ἔρθει ἀπό τό μοναστήρι τῆς Στράτσιανης μαζί μέ τήν κατά σάρκα ἀδελφή του καλογραῖα τό ἔτος 1843, στίς 10 Δεκεμβρίου. Ἐπί ἀρκετά χρόνια ἠγοάσθη μέ ζῆλο ὁ πατήρ Γρηγόριος. Συγκέντρωσε καί ὀλίγους μοναχοῦς καί τό Μοναστήρι ἀπέκτησε σχεδόν τήν παλαιάν του εὐκλεία. Δυστυχῶς ὁμως, οἱ πρόκριτοι τῆς Κονίτσης ἀφαίρεσαν, ὅπως εἶχαν κάνει καί ἄλλοτε στό παρελθόν, ἀπό τόν ἠγούμενο τά εἰσοδήματα τῶν χωραφιῶν τοῦ κάμπου καί δυσσαρεστημένος ὁ πατήρ Γρηγόριος τότε ἔφυγε μαζί μέ τόν ὑποτακτικό του Γεράσιμον στίς 14 Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 1851 καί ἐπῆγε στό μοναστήρι τοῦ Ρογκοβοῦ στό Τσεπέλοβο.

ἌΟ Γεώργιος....., Ἀναγνώστης Χρήστου καί Μπούσμπουλας εἰς μίαν ἐνθύμησίν τους κακίζουν τόν φυγάδα ἠγούμενον, διότι ἐγκατέλειψε τό μοναστήρι ἔτοιμο καί διορθωμένο καί λένε ὅτι « ἀναχωρώντας

του πατρός Γρηγορίου, ἐστάθη ὁ πατήρ Καλλίνικος καί ὁ πατήρ Γεράσιμος μαζί μέ τούς Χουλιαραίους». Το ἔτος 1855, Ἰουλίου 10, ἦρθε ὁ πατήρ Ἰωαννίκιος «ὁ Γκρισμπανίτης», ὁ ὁποῖος ἐγκαταστάθηκε μέ μεγάλη ἐπισημότητα ἀπό τούς ἄρχοντες τῆς Κονίτσης Νικόλα Ζήση Τάτσην (;) Νικόλα Τατσιόπουλον, Ζώνη Πατέρα κ. λ π. καθώς τοῦ ἐδώσανε τά κτήματα πού εἶχαν ἀφαιρέσει ἀπό τόν προηγούμενον πατέρα Γρηγόριον. Δυστυχῶς, τά ἴδια συνέβησαν καί εἰς αὐτόν ἀπό τούς ἐπιτρόπους, ὅπως καί εἰς τόν πατέρα Γρηγόριον, καί ἠναγκάσθη καί αὐτός νά φύγῃ διὰ νυκτός τό ἔτος 1859, Ὀκτωβρίου 28.

Τόν Αὐγουστον τοῦ 1862 συναντοῦμε τόν παπα-Σταῦρον Ζησιάδην, ἐφημέριον Κονίτσης, νά λειτουργῇ στό μοναστηράκι τοῦ Στομίου. Γιά ὀλίγα χρόνια ἔμεινε σχεδόν χωρίς καλογήρους καί τέλος, στίς 27 Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1867 ἀποκαθίσταται ἀπό τόν ἀρχιερέα Γερμανόν καί τούς προκρίτους Κονιτσιῶτες ἡγούμενος ὁ πατήρ Γεράσιμος, «παλαιός ὑποτακτικός τοῦ πατρός Γρηγορίου Χαλώρτη ἢ Πεκλαρίτη», ὁ ὁποῖος ἦτο δάσκαλος στά χωριά τῶν Τρικάλων καί Γρεβενῶν. Ὅπως πληροφορούμαστε ἀπό μιά ὑπέροχη ἐνθύμησή του, ἐπί τρία χρόνια πέρασε καλά. Κατόπι τοῦ ξαναπῆραν τά χωράφια καί ὑπέφερε. Ἐζήτησε ἀργότερα ἀπό τόν δεσπότην Βασίλειον ἄδεια νά γυρίσῃ τά χωριά τῶν Γρεβενῶν καί Τρικάλων, ὅπου ἦταν γνωστός, γιά νά συγκεντρώσῃ συνδρομές, ἀλλά δέν τοῦ τό ἐπέτρεψε. Ἀπελπισμένος λοιπόν καί αὐτός, καί βλέποντας τήν ἀμέλειαν τῶν ἰσχυρῶν ἔφυγε «χωρίς νά γνωρίζῃ κανεῖς», ὅπως μᾶς λέει στήν ἐνθύ-

μηση πού ἔγραψε στίς 27 καί 28 Ὀκτωβρίου 1879. Στήν ἴδιαν ἐνθύμηση λέει ὅτι «ἅμα ἡ βρύση τῆς Λεπτοκαρυᾶς ἔχει μπόλικο νερό τό χειμῶνα, θά ἔχουμε μεγάλη ἀκρίβεια. Ἄν ὅμως λιγοστέψει ἢ στύψει τό χειμῶνα, τότε θά ἔχουμε μεγάλη φτήνια».

Ἀπό τό ἔτος 1880 ἕως τό ἔτος 1890 συναντοῦμε συνεχῶς ἡγούμενον τόν πατέρα Γαβριήλ. Ἀργότερα ὁ πατήρ Γαβριήλ ἔφυγε καί ἐπῆγε στό μοναστήρι τῆς Ἀρτσίστας. Μετά τόν πατέρα Γαβριήλ ἀνέλαβεν τήν ἡγουμενίαν τῆς μονῆς ὁ πατήρ Συμεών. Αὐτά μας τά εἶχε διηγηθεῖ ὁ μακαρίτης Χρῆστος Πατέρας. Ἀπό τό ἔτος 1890-1895 ἦτο ἡγούμενος ὁ πατήρ Καλλίνικος ἐκ χωρίου Κορτίνιστας, σημ. Νικάνορας Κονίτσης. Σύγχρονοι αὐτοῦ ἦσαν ὁ πατήρ Γεράσιμος ὁ κουτσός καί ἡ γριούλα Μπούνω. Ὁ πατήρ Καλλίνικος ἦτο ἕως τό 1900 καί μετά ἀπό αὐτόν ἦρθε ὁ πατήρ Βασίλειος ἐκ Ζέρμας Κονίτσης, ὁ ὁποῖος ἦταν ἕως τό ἔτος 1923. Ἐκτός ἀπό τήν γριά Μπούνω ἐχρημάτισαν καί δύο καλόγριες, ἡ Ἄννα ἡ Βουβή καί ἡ ἄλλη Ἄννα, ἡ πεθερά τοῦ κ. Χρήστου Νέκου καί μετά ὁ πατήρ Γερμανός ἐκ Παλαιοσελίου Κονίτσης, ὁ ὁποῖος ἔμεινε μόνον 6 μῆνες καί τό ἔτος 1932 ἕως τό 1934 ἔμεινε ὁ πατήρ Γεράσιμος ὁ Παπασχίζας ἐκ Λαχανοκάστρου Πωγωνίου.

Μετά ἀπό τόν πατέρα Γεράσιμον τοποθετήσανε τόν παπα-Θωμᾶ, ἔγγαμον ἱερέα, ἵνα ἐξυπηρετῆται ἡ Ἱερά Μονή Στομίου, ὁ ὁποῖος ἔμεινε οἰκογενειακῶς. Μετά ἀπό τόν παπα-Θωμᾶ, ὁ ὁποῖος ἔλαβε τήν Γορίτσαν ὡς ἐνορίαν του, ἔμεινε ἐπί ἀρκετά χρόνια ἄνευ φύλακος μοναχοῦ καί ἔτσι σιγά-σιγά ἄρχισε νά ἐρη-

μοῦται καί ἀργότερα τήν ἐρημώσανε ἀπό κτήματα μέ τήν ἀπαλλοτριώση καί πιά ἀργότερα ὑπέστη τήν παντελή ἐρήμωση ὑπό τῶν βαρβάρων κατακτητῶν Γερμανῶν, οἱ ὅποιοι ἐκάψανε καί τήν Ἱ. Μονήν τό ἔτος 1943, μήνα Αὐγουστον. Τό κατανυκτικό ἐκκλησάκι διεσώθη ὡς ἐκ θαύματος μέ τήν θεία δύναμη τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὡς μαρτυρεῖ ἡ γρεντά στό ἀριστερόν μέρος τοῦ ἱεροῦ νάρθηκος. Τό ἐξωτερικόν κελλίον τό ἔκτισεν ὁ κύριος Βασίλειος Βαγενᾶς, τήν στέγην αὐτοῦ οἱ εὐλαβεῖς πριονάδες Γερασαῖοι τήν σκεπᾶσανε μέ ἄκρες σανίδων.

Τό ἔτος 1956 ἐδιώρισεν ὁ ἀρχιερέας Κόνιτσης Δημήτριος ἐπιτρόπους τῆς Ἱ.Μ. Στομίου τόν ἀρχιερατικόν ἐπίτροπον παπα-Παῦλον Παπαθεμιστοκλέους καί τόν πρωτοπρεσβύτερον παπα-Δημήτρην Μάνθον. Ἐπίσης, τούς λαϊκοῦς κύριον Ἡρακλῆ Παπαχρηστίδη, τόν κ. Κωνσταντῖνον Τζάλλαν καί τόν Βασίλειον Βαγενᾶν. Ἐπί ἡμερῶν των ἐκτίσθη τό καλογερικόν δωμάτιον καί ἡ κουζίνα. Τό ἴδιο ἔτος 1956 εὐλαβεστάτη κυρία Αἰκατερίνη Ρούση ἔκτισε, συνέχεια τοῦ καλογερικοῦωματίου, δύο ὠραῖα δωμάτια μέ ὑπόγεια, «μυαντσάτο». Ἡ ἀγία αὐτή ψυχὴ δέν ἔπαυσε νά μέ βοηθεῖ. Τό ἔτος 1957 ὁ εὐλαβέστατος κύριος Δημήτριος Δούκας τοῦ Βασ. ἔκτισε τό μεγαλοπρεπέστατο δωμάτιο, τό ὅποιο πρωτοσυναντοῦμε μπαίνοντας ἀπό τήν πύλην ἀριστερά.

Τό ἔτος 1958, μήνα Ἰούλιον, μ' ἔφερε ἡ Μεγαλόχαρη Στομιώτισσα ἐξ Ἁγίου Ὀρους καί ἀνέλαβον τήν Ἱ.Μ. Στομίου. Ἐργάσθηκα ὅσο μπόρεσα καί σάν μαραγκός πού ἦμουν.

Τό ἔτος 1959 ἐκτίσθη τό κελλάκι μου πού μένω. Ἐπίσης, ἔγινε ἡ στέγη τῆς Ἐκκλησίας καινούργια, τά ρεῖθρα, ἔγινε ἡ στέρνα στόν ἱερό νάρθηκα, καθώς στασίδια, ντουλάπι εἰς τό ἱερόν, κ.λπ. Τά μάρμαρα τῆς Ἐκκλησίας τά ἔστειλε ὁ κύριος Σωτήριος Δάκαρης, ἔφορος Ἀρχαιοτήτων, κατόπιν παρακλήσεως, καθώς καί τά κεραμίδια τῆς στέγης καί μερικούς σάκκους τσιμέντων. Τό ἔτος 1960 ἔγιναν οἱ τοῖχοι μεταξύ δωματίου κυρίου Δούκα καί κυρίας Ρούση ἐκ θεμελίων, ὑπόγεια ἕως τόν πρῶτον ὄροφον. Ὅλοι μέ βοήθησαν μέ τό κατά δύναμιν καί πιά πολύ ὁ κύριος Ναπολέων Μπάρκης μέ 40 σάκκους τσιμέντου.

Καθώς εἶπαμεν ἄνωτέρω, ἐν Χριστῶ ἀδελφοί, ἡ Ἱερά Μονή Στομίου ἀπό τό ἔτος 1923 σχεδόν ἔμεινε ἄνευ μοναχοῦ, πλὴν τῶν δυο πατέρων, Γερασίμου ἐκ Παλαιοσελίου, ὁ ὁποῖος ἔμεινε 6 μῆνες καί κατόπιν αὐτοῦ ὁ πατήρ Γεράσιμος ὁ Παπασχίζας, ὁ ὁποῖος ἔμεινε, ἐν ὅλῳ, ἔτη δύο, ἀπό 1932 ἕως 1934.

Τό μικρό μοναστηράκι τῆς Παναγίας ἢ μάλλον Περιβολάκι τῆς νά τό ὀνομάσω, δέν εἶχε φύλακα ἐπί ἀρκετά χρόνια. Δι' αὐτό ἔφερε ἀπό τό Ἅγιον Ὄρος ἐμέ τό σκιάχτρο τόν ἐν μοναχοῖς ἐλάχιστον Παῖσιον εἰς τήν Ἱ.Μ. Στομίου, ἵνα φυλάττεται ἀπ' ἐμοῦ τό Περιβολάκι τῆς, ὅπως φυλάττονται πολλές φορές τά περιβόλια καί ἀπό σκιάχτρα ὅταν δέν ὑπάρχη φύλακας. Μέ ἔφερε τόν ἀνάξιον δοῦλον καθώς εἶπαμε τό σωτήριο ἔτος 1958, μήνα Ἰούλιον.

Ἐγώ ὁ ἁμαρτωλός Παῖσιος μοναχός Φιλοθεΐτης Ἀγιορείτης, ὁ κατά κόσμον Ἀρσένιος Ἐζνεπίδης, ἐγεννήθην εἰς τήν πατρίδα τοῦ Μεγάλου Βασιλείου Και-

σάρειαν τῆς Καππαδοκίας τόν Ἰούλιον τοῦ 1924. Μέ φέρανε στήν ἀγαπημένη μας μητέρα Ἑλλάδα 40 ἡμερῶν προσφυγόπουλο. Ἐμεγάλωσα στήν νῦν ἡρωϊκήν πατρίδα Κόνιτσαν. Ὑπηρέτησα τόν ἐπίγειον βασιλέα καί μετὰ κατετάγην ἐθελοντής στό Ἀγγελικό Τάγμα τῶν μοναχῶν, εἰς τόν ἐπουράνιον Βασιλέα Χριστόν.

Ἀπό μικρός ποθοῦσα τήν μοναχικήν ζωήν, μᾶλλον ἀγγελικήν καθώς τήν ὀνομάζει ὁ Μέγας Βασίλειος καί ἀφοῦ ἀπέδωσα «τά τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι», ἐπῆγα εἰς τό Ἅγιον Ὄρος, ἵνα ἀποδώσω καί «τά τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ», καθώς μᾶς λέγει ὁ Κύριος στό Εὐαγγέλιόν του.

Ἐνῶ βρισκόμουνα ἀκόμη στήν πνευματική ἐκπαίδευσή μ' ἔφερε ἐδῶ ἡ θεία Χάρη τῆς Παναγίας ἀπό τήν Ἱ.Μ. Φιλοθέου Ἀγίου Ὄρους καί ἀνέλαβον τήν Ἱ.Μ. Στομίου μέ τήν εὐλογία τοῦ Δρυινοπόλεως καί Κονίτσης κ.κ. Χριστοφόρου. Τόν Ἰανουάριον ἤλθον ἄλλοι δύο ἀδελφοί, εἰς ἱεροδιάκονος ὀνόματι Νικόδημος, ὁ ὁποῖος ἐκάθισε 6 μῆνας. Ἐφύγανε οἱ πατέρες διά τό Ἅγιον Ὄρος, διότι δέν εἶχαν ὑπηρετήσῃ στρατιῶτες. Ἐδῶ διέτρεχον κίνδυνον. Ἐπῆγανε στό Ἅγιον Ὄρος καί πάλιν, διότι ἐκεῖ ἀπαλλάσσονται».

δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ «ΜΕΛΙΣΣΑ»

570 21 ΑΣΠΡΟΒΑΛΤΑ

Τηλ.: 2397 023313, Fax: 2397 021754

51731

KON

Τό γνωστό μονότοξο γεφύρι της Κονίτσης (1870)